

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

**Załącznik nr 2
do Lokalnego Programu Rewitalizacji
gminy Góra Kalwaria**

[Uchwała nr XLIX/512/2017
Rady Miejskiej Góry Kalwarii,
z dnia 21 sierpnia 2017 r.]

DIAGNOZA
WYKONANA NA POTRZEBY AKTUALIZACJI
LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY
GÓRA KALWARIA
(woj. mazowieckie)
2016

**Opracowano na podstawie analizy dokumentów, badań terenowych oraz procesu
partycypacyjnego prowadzonego w gminie Góra Kalwaria we współpracy
z Urzędem Miasta i Gminy Góra Kalwaria w 2016 r.**

Opracowano dla:

PRACOWNIA ZMIANY SPOŁECZNEJ Karolina Koguciuk

ul. Szmaragdowa 14/16
20-570 Lublin

przez:

GARDEN CONCEPT

Architekci Krajobrazu W. Januszczyk, P. Szkołut, Sp. J.
ul. Śnieżyńskiego 1
20-706 Lublin

autorzy:

Jan Kamiński
Karolina Niewiadomska
Mateusz Kapusta

konsultanci:

Karolina Koguciuk
Jacek Gralczyk
Piotr Szkołut

konsultanci ze strony Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria:

Marcin Niedziółka
Anna Kochańska

SPIS TREŚCI

	STR.
WSTĘP	4
I. CEL I PODSTAWA OPRACOWANIA DIAGNOZY	4
II. METODOLOGIA PROCESU DIAGNOSTYCZNEGO	4
III. OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE	8
IV. ANALIZA WSKAŹNIKÓW SPOŁECZNYCH	9
4.1. ANALIZA DEMOGRAFICZNA	9
4.2. ANALIZA BEZROBOCIA	12
4.3. ANALIZA UBÓSTWA	16
4.4. ANALIZA PRZESTĘPCZOŚCI	19
4.5. ANALIZA EDUKACJI	24
4.6. ANALIZA KAPITAŁU SPOŁECZNEGO	27
4.7. ANALIZA POZOSTAŁYCH NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH	30
V. ANALIZY KONCENTRACJI POZOSTAŁYCH WSKAŹNIKÓW	30
5.1. ANALIZA GOSPODARCZA	30
5.2. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA	32
5.3. ANALIZA KOMUNIKACJI	35
5.4. ANALIZA ZJAWISK PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYCH ORAZ TECHNICZNYCH: STAN OBIEKTÓW I INFRASTRUKTURY ORAZ PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	37
5.5. ANALIZA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO [MAPA NR 11A I 11B]	43
VI. WNIOSKI DOTYCZĄCE KWALIFIKACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO	47
VII. REKOMENDACJE DO WYZNACZENIA OBSZARU REWITALIZACJI	54
VIII. SPIS MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH	57
IX. MAPY - SPIS ARKUSZY	59

Wstęp

Diagnozę opracowano na potrzeby aktualizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2012 – 2020*, powiat piaseczyński, województwo mazowieckie, finansowanego z udziałem Funduszy Europejskich. Obejmuje ona wskaźniki zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych oraz kulturowych, identyfikując obszary zdegradowane i potrzeby rewitalizacyjne na terenie gminy.

I. Cel i podstawa opracowania diagnozy

Głównym celem diagnozy jest rozpoznanie negatywnych zjawisk na obszarze gminy na potrzeby wyznaczenia obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji. Za podstawę działań przyjęto *Ustawę z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777)* określającą obowiązujące ramy tworzenia dokumentów dotyczących rewitalizacji, aktualny *Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Góra Kalwaria na lata 2012- 2020* uchwalony w dniu 30 maja 2012 roku, *Strategię Rozwoju Miasta i Gminy na lata 2013 - 2020*, przyjętą 18 grudnia 2013 roku, *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria*, uchwalone w dniu 27 czerwca 2014 roku, *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 -2020*, zatwierdzone przez Ministra Rozwoju z dn. 2 sierpnia 2016 r. oraz *Założenia Narodowego Planu Rewitalizacji 2020*. Ponadto podstawą niniejszej diagnozy jest *Diagnoza Wstępna wykonana na potrzeby aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Góra Kalwaria w 2016 roku*.

II. Metodologia procesu diagnostycznego

Przy opracowywaniu diagnozy przyjęto metodę opracowaną na podstawie wymogów *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* oraz *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 -2020*, zatwierdzone przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dn. 3 lipca 2015r.;

Dokonano analiz danych źródłowych udostępnionych przez gminę dotyczących występowania negatywnych zjawisk społecznych, a także gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych. Dane te pochodzą w większości z lat 2013 – 2016, w wybranych przypadkach dostępne były dane do roku 2015 lub starsze, jeśli wynikało to z charakteru danych.

Szczegółowy spis źródeł w tym lista dokumentów zawierających dane źródłowe i okres, z którego pochodzą została zamieszczona na końcu opracowania.

Dokonano także analizy aktualnych dokumentów strategicznych gminy, przeprowadzono spotkania partycypacyjne z osobami funkcyjnymi w gminie, z Zespołem i Komitetem ds. rewitalizacji Góry Kalwarii, Obywatelskim Zapleczem Rewitalizacji, oraz mieszkańcami i osobami pracującymi w instytucjach publicznych, zainteresowanych udziałem w rewitalizacji gminy.

Wykonano także wizje terenowe w celu uzupełnienia i weryfikacji zebranych danych, które obejmowały m.in.: rozpoznanie zdegradowanej zabudowy, obszarów z dużym udziałem zdegradowanej infrastruktury i obszarów degradacji ekologicznej, rozpoznanie funkcjonujących i potencjalnych przestrzeni publicznych oraz rozpoznanie przestrzeni częściowo zatartego historycznego układu urbanistycznego.

Analizie poddano również aktualne dokumenty na poziomie krajowym.

Pod uwagę wzięto zarówno wskaźniki rewitalizacji wynikające z *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* jak również dodatkowe wskaźniki i uwarunkowania wynikające ze specyfiki gminy Góra Kalwaria. Zebrane dane zostały opisane w tekście oraz zaznaczone na mapach. W wypadku wybranych wskaźników dokonano ich uogólnienia w formie map skupień w celu zwiększenia anonimowości danych.

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji określa wskaźniki wymagane, by na terytorium gminy wyznaczyć obszar zdegradowany, a następnie na jego części lub całości, obszar rewitalizacji. Obszary te wyznacza się w miejscach szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk, oraz w miejscach, gdzie gmina zamierza prowadzić rewitalizację (*Art. 10, ust. 1*) Podstawowym wskaźnikiem jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, którym powinien towarzyszyć, co najmniej jeden rodzaj innych negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno- funkcjonalnych lub technicznych. Ustawa określa również, że obszar rewitalizacji nie może przekroczyć 20% powierzchni gminy oraz nie może go zamieszkiwać więcej niż 30% mieszkańców gminy (*Art. 9.1*). Ze względu na specyfikę gminy Góra Kalwaria, poza wskaźnikami wynikającymi z ustawy o rewitalizacji, poddano analizie także dodatkowe wskaźniki, które odnoszą się do cennego dziedzictwa historycznego gminy, jakim jest zabytkowy układ urbanistyczny miasta Góra Kalwaria, liczne obiekty zabytkowe zlokalizowane na terenie gminy, oraz niematerialne dziedzictwo, związane z religią chrześcijańską i judaizmem. Zgodnie z *Art. 10, ust 3 ustawy o rewitalizacji*, z uwagi na ważną rolę w strukturze przestrzennej miasta oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, analizie poddano także obszary niezamieszkałe, w tym tereny powojkowe, pokolejowe, poprzemysłowe, i inne.

Kolejno przeanalizowano następujące wskaźniki wynikające z ustawy o rewitalizacji oraz wskaźniki dodatkowe, wynikające ze specyfiki gminy Góra Kalwaria:

a) Negatywne zjawiska społeczne:

- niepełnosprawność,
- ubóstwo (beneficjenci pomocy społecznej),
- przestępczość,
- bezrobocie,
- niski poziom edukacji (na podstawie wywiązywanie się z obowiązku szkolnego),
- niski poziom kapitału społecznego i niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym (na podstawie organizacji pozarządowych, frekwencji wyborczej, obecności szkół, bibliotek i ośrodków kultury)

b) Negatywne zjawiska gospodarcze

- niski stopień przedsiębiorczości i słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw (na podstawie rozmieszczenia przedsiębiorstw oraz obecności usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych);

c) Negatywne zjawiska środowiskowe

- przekroczenia standardów jakości środowiska i obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (na podstawie rozmieszczenia obszarów chronionych i nie objętych ochroną, uciążliwości związanych z tranzytowym transportem drogowym i obecności składowiska odpadów oraz obszarów degradacji ekologicznej)

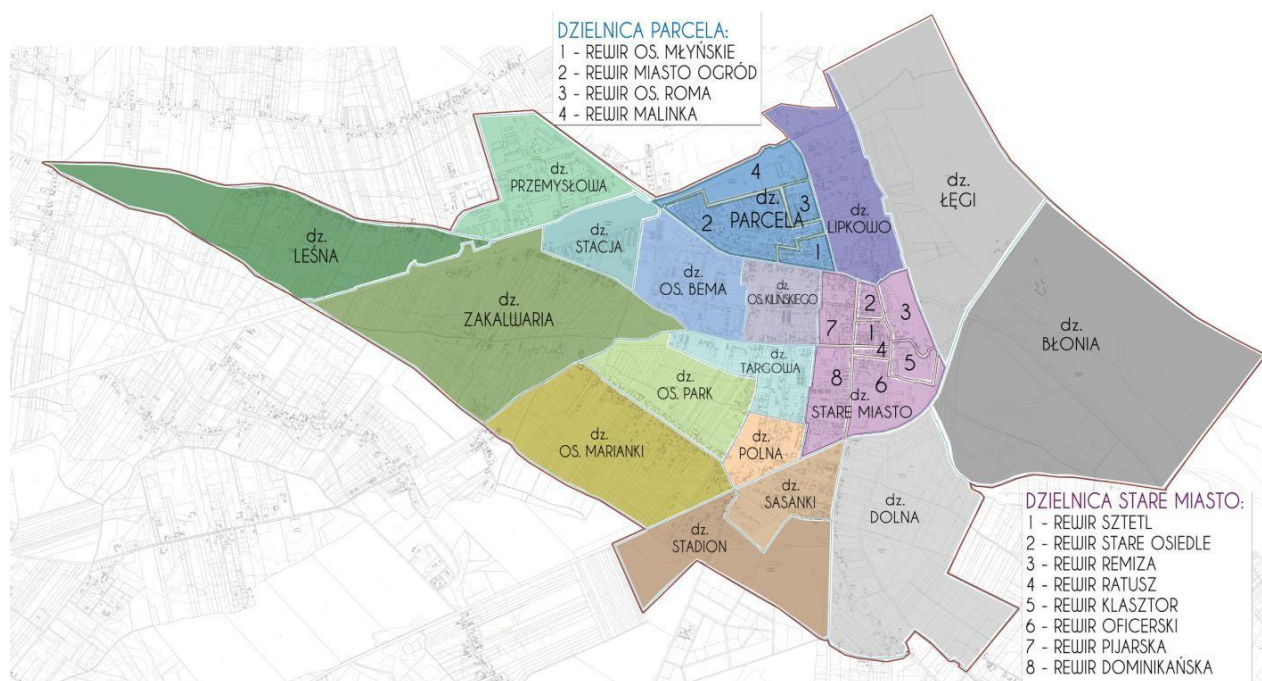
d) Negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych (na podstawie danych o natężeniu ruchu drogowego, danych dotyczących obsługi komunikacyjnej, rozmieszczenia sieci infrastruktury, rozmieszczenia przestrzeni publicznych, zdegradowanych i zatartych obszarów i obiektów dziedzictwa w tym historycznego układu przestrzennego)

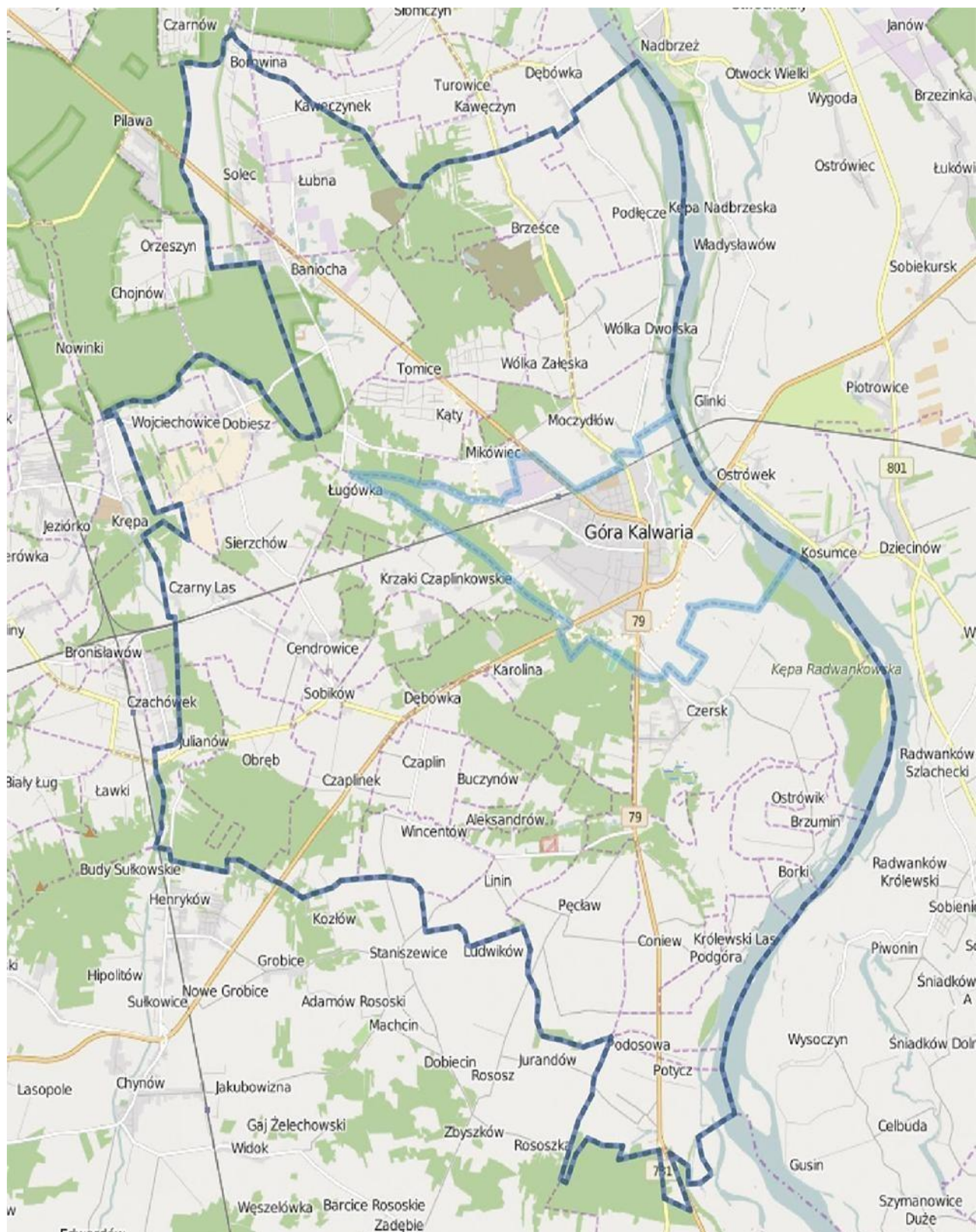
e) Negatywne zjawiska techniczne

- degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska (na podstawie danych o stanie technicznym budynków komunalnych, co wiąże się z ich energooszczędnością – piece na węgiel, zasięgu obszarów z dużym udziałem zdegradowanej zabudowy, zasięgu obszarów spółdzielni mieszkaniowej z problemami technicznymi i funkcjonalno-przestrzennymi, zasięgu obszarów z dużym udziałem zdegradowanej infrastruktury).

W diagnozie posłużono się opracowanym przez miasto podziałem Góry Kalwarii na jednostki przestrzenne w dokumencie: *Podział miasta i gminy Góra Kalwaria*. Wyróżniono w nim dzielnice miasta a wybrane z nich dla uszczegółowienia przedstawionych danych zostały podzielone na mniejsze jednostki przestrzenne nazwane rewirami. Poniżej zamieszczono mapę miasta z podziałem na dzielnice i rewiry oraz mapę gminy z nazwami miejscowości.

Rys. 1. Mapa miasta Góra Kalwaria z podziałem na dzielnice i rewiry [oprac. K. Niewiadomska]. Przyjęto umowne nazwy dzielnic i rewirów miasta zgodnie z dokumentem: *Podział miasta i gminy Góra Kalwaria*.

Rys. 2. Mapa gminy Góra Kalwaria, z zaznaczonymi granicami gminy oraz miasta Góra Kalwaria [oprac. M. Kapusta], na podstawie mapy Open Street Map [© autorzy OpenStreetMap]

Na podstawie zebranych danych sporządzono mapy przedstawiające występowanie poszczególnych negatywnych zjawisk. Przy oznaczaniu na mapach miejsc występowania zjawisk stosowano punkty adresowe zarówno w mieście jak i na terenach wiejskich, W wybranych przypadkach, jeśli nie było to możliwe, przedstawiano skalę zjawiska w skali rewirów lub dzielnic. W przypadku punktów adresowych dokonano ich uogólnienia w formie map skupień w celu zwiększenia anonimizacji danych. Następnie sporządzono syntezę danych dotyczących negatywnych zjawisk społecznych. Zagęszczenie występowania negatywnych zjawisk zostało oznaczone na wspólnej mapie za pomocą metody kartogramu, w tym przypadku siatki wielokątowej, której poszczególne pola oddają w sposób syntetyczny lokalizację negatywnych zjawisk, ich intensywność, a jednocześnie zapewnia intuicyjną czytelność danych, zmienność zjawiska w przestrzeni oraz ich anonimowość. Zrezygnowano z wizualizacji danych w odniesieniu do granic jednostek osadniczych, ze względu na fakt, że zwłaszcza w terenach wiejskich, metoda ta nie oddaje faktycznej lokalizacji i zagęszczenia zjawisk, co zapewnia kartogram.

Kartogram został zestawiony z syntetycznymi danymi dotyczącymi zasięgu obszarów występowania negatywnych zjawisk technicznych i przestrzenno funkcjonalnych oraz środowiskowych takich jak uciążliwości związane z transportem drogowym i obecność składowiska „Łubna”.

Na podstawie analizy wzajemnych zależności pomiędzy obszarami występowania negatywnych zjawisk społecznych oraz pozostałych negatywnych zjawisk a także analizy pozostałych danych i efektów badań sformułowano wnioski dotyczące zasięgu obszaru zdegradowanego, który obejmować powinien większy obszar, a następnie sformułowano rekomendacje do wyznaczenia obszaru rewitalizacji, który obejmuje mniejszą powierzchnię i w którym gmina zamierza prowadzić działania rewitalizacyjne.

Zarówno w przypadku obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wskazano jako zasadne podział na podobszary. Jednocześnie w obu przypadkach w diagnozie nie wskazano precyzyjnych granic obszarów lecz opis rejonów proponowanych do objęcia obszarem zdegradowanym i obszarem rewitalizacji, wraz z uzasadnieniem.

III. Ogólne informacje o gminie

Lokalizacja:

- **Położenie administracyjne:** Polska, województwo mazowieckie, Powiat piaseczyński;
- **Sąsiednie miasta** (odległości pomiędzy centrami miast): Warszawa (34 km), Piaseczno (18 km), Otwock (19 km), Mińsk Mazowiecki (40 km), Grójec (33 km);
- **Główne szlaki komunikacyjne na terenie gminy:**
droga krajowa nr 79, droga krajowa nr 50, droga wojewódzka nr 724,
Linia kolejowa nr 12 (Łuków – Góra Kalwaria – Mszczonów - Skierniewice);
- **Położenie geograficzne:** centralna część województwa mazowieckiego, dolina Wisły, południowa część Kotliny Warszawskiej.

Liczba miejscowości w gminie: 38 sołectw + miasto Góra Kalwaria

Większe miejscowości: Góra Kalwaria, Baniocha, Brzeście, Kąty, Czersk

Sąsiednie gminy:

Konstancin – Jeziorna i Piaseczno (pn.), Karczew i Sobienie Jeziory (wsch.), Chynów i Warka (płd.), Prażmów (zach.)

Powierzchnia:

ogółem: 14412 ha (144,12 km²)

miasto: 1367 ha (13,67 km²), obszar wiejski: 13045 ha (130,45 km²).

Liczba mieszkańców:

ogółem: **26 244**, w tym miasto - 11 815, obszar wiejski: 14 429

Gęstość zaludnienia:

- ogółem gmina: 182 os./km², (1,82 os./ha),
- miasto: 864 os/ km² (8,6 os./ha),
- obszar wiejski: 111 os./km² (1,1 os./ha)
-

	2012	2013	2014	2015
Przyrost naturalny	5	(-12)	(-2)	75
Przyrost rzeczywisty	122	127	120	284

Tab. 1. Przyrost naturalny i rzeczywisty w gminie Góra Kalwaria w latach 2012 – 2015, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

Wysokość średnia: 117 m n.p.m.

Struktura użytkowania powierzchni ziemi w gminie:

- użytki rolne - 63,1%,
- lasy i zadrzewienia - 22,7%,
- tereny zurbanizowane i drogi - 7,6%,
- wody - 5,1%,
- pozostałe - 1,5%.

Data założenia miasta:

- pierwsze źródła pisane - XIII wiek – wieś Góra,
- 1670 – lokacja miasta Nowe Jeruzalem.

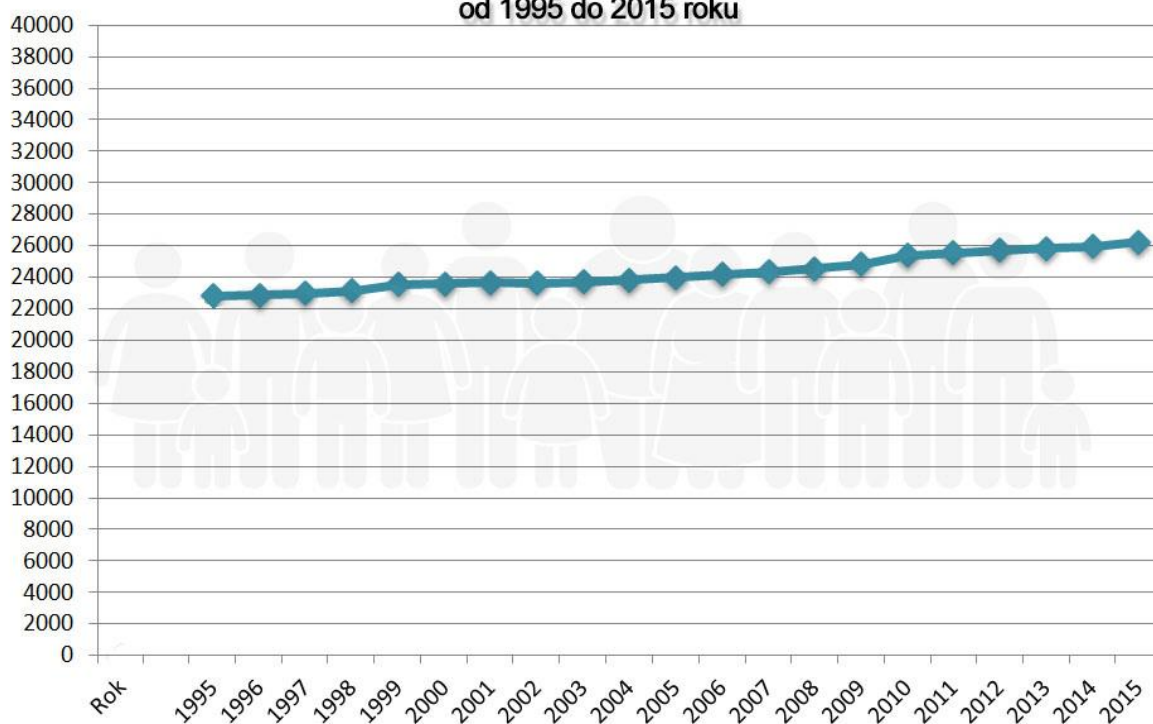
IV. Analizy wskaźników społecznych

4.1 Analiza demograficzna [mapa nr 1]

Liczba mieszkańców gminy Góra Kalwaria według *Banku Danych Lokalnych GUS* na 2015 rok wynosiła **26 244** osób. Na obszarze wiejskim zamieszkiwało 14 429 osób, w mieście Góra Kalwaria mieszkało natomiast 11 815 osób. Na przestrzeni od 1995 do 2015 roku przyrost ludności w gminie wyniósł 3 427 osób, szczegółowo: w mieście Góra Kalwaria – 931 osób, na obszarze wiejskim 2 469. Wzrost liczby ludności przedstawia poniższy wykres.

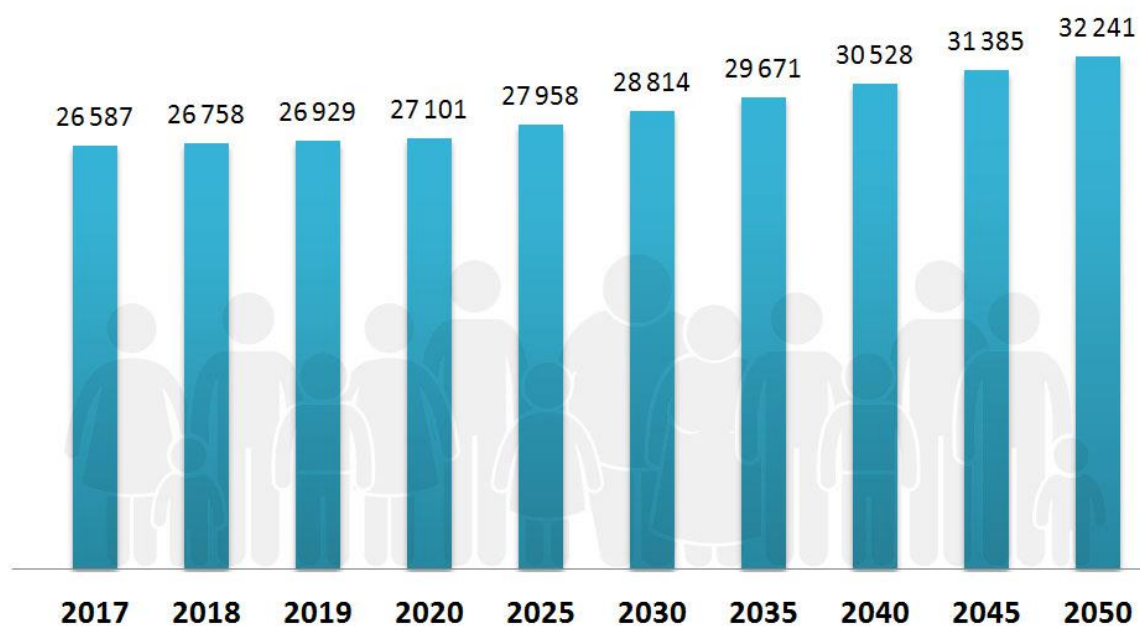
Prognoza demograficzna dla gminy zakłada dalszy wzrost liczby mieszkańców. W roku 2050 liczba mieszkańców ma przekraczać 32 tys. W kontekście rewitalizacji należy uznać prognozę za korzystną. Zawarta w cytowanym dokumencie prognoza przyrostu liczby ludności na kolejne 30 lat została obliczona na podstawie danych dotyczących liczby ludności gminy (od 1995 do 2015 roku) oraz dotychczasowej tendencji przyrostu. Prognozę przedstawia poniższy wykres.

STRUKTURA LUDNOŚCI W GMINIE GÓRA KALWARIA od 1995 do 2015 roku

Rys. 3. Struktura ludności w gminie Góra Kalwaria w latach 1995 – 2015 [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

PROGNOZA STRUKTURY LUDNOŚCI W GMINIE GÓRA KALWARIA na lata 2017 - 2050

Rys. 4. Prognoza struktury ludności gminy Góra Kalwaria w latach 2017 – 2050 [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

Struktura demograficzna gminy Góra Kalwaria przedstawia się następująco:

- mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym (0 -18 lat) – 5104
- mieszkańcy w wieku produkcyjnym (19 – 65 lat) – 16 255
- mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym (>65 lat) – 4885

Na północy gminy najliczniejszymi miejscowościami są: Baniocha (1897 osób), Kąty (968 osób), Solec (742 osoby), Brzeście (697 osób) i Łubna (619 osób). Najmniejsza liczba mieszkańców przypada na miejscowość Mikówiec (142 osoby). Najliczniej zamieszkiwane miejscowości na południu to Czersk (751 mieszkańców) oraz Linin (459 mieszkańców). Najmniej zaludniona miejscowość to Kępa Radwankowska, którą zamieszkuje jednaście osób. W mieście największa liczba mieszkańców przypada na dzielnicę Parcela i wynosi ona 2817 mieszkańców (24,5% całej ludności miasta). Gęstość zaludnienia w tej dzielnicy to 49,94 os./ha, w tym największą gęstością zaludnienia odznacza się rewir Osiedle Młyńskie - 213,63 os./ha (1293 mieszkańców). Kolejnym ośrodkiem dużego zagęszczenia mieszkańców jest dzielnica Stare Miasto zamieszkiwana przez 2747 osób (23,89% ogółu), o gęstości zaludnienia 35,44 os./ha. Rewirem najgęściej zaludnionym w tej dzielnicy jest Sztetl (472 mieszkańców), gdzie gęstość zaludnienia wynosi 114,84 os./ha. Obszarem o najmniejszym zagęszczeniu mieszkańców jest dzielnica Stadion z gęstością zaludnienia 0,34 os./ha. Mieszkają tam 22 osoby. Rejonami niezamieszkanymi, ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, są dzielnica Łęgi oraz dzielnica Błonia.

Porównywane obszary	Struktura demograficzna – podział ze względu na wiek		
	0 – 18 lat	19 – 65 lat	>65 lat
Miasto Góra Kalwaria	19,2%	59,6%	21,2%
Gmina (w tym miasto) Góra Kalwaria	19,5%	61,9%	18,6%
Powiat piaseczyński	21,8%	61,5%	16,7%
Województwo mazowieckie	18,6%	61,4%	20%
Polska	18%	62,4%	19,6%

Tab. 2. Struktura wiekowa mieszkańców (w wartościach procentowych) gminy Góra Kalwaria na tle otoczenia, 2015 rok, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: GUS

Struktura demograficzna miasta Góra Kalwaria przedstawia się następująco:

- mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym (0 - 18 lat) - 2273
- mieszkańcy w wieku produkcyjnym (19 - 65 lat) - 7043
- mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym (>65 lat) - 2499

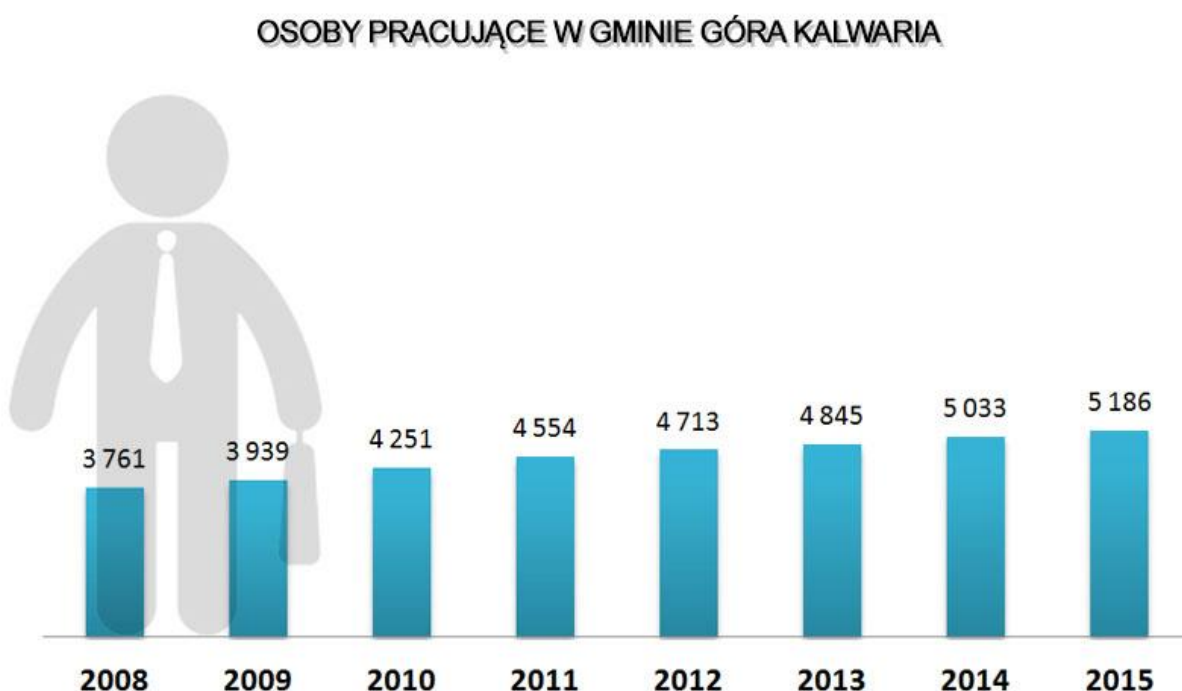
Podsumowanie:

- 1) w mieście – mieszka mniej niż połowa mieszkańców gminy;**
- 2) największa gęstość zaludnienia występuje w centralnej i północnej części miasta;**
- 3) w obszarach wiejskich, nieznacznie większą liczebnością odznacza się północ gminy;**
- 4) przyrost naturalny w gminie Góra Kalwaria jest ujemny i w 2014 r. wyniósł -2.**
- 5) dodatnie jest saldo migracji związane z osiedlaniem się nowych mieszkańców. Tendencja ta jest stała i w efekcie liczba mieszkańców gminy każdego roku nieznacznie rośnie. W 2014 r. wzrosła o 122 osoby;**
- 6) w mieście Góra Kalwaria, wysoki procent mieszkańców (21,2 %) - stanowią osoby starsze, powyżej 65 roku życia.**

4.2 Analiza bezrobocia [mapa nr 2]

Bezrobocie jest negatywnym zjawiskiem społecznym, którego rozwiązywanie jest jednym z kluczowych wyzwań rewitalizacji. W mieście Góra Kalwaria na 1000 mieszkańców pracuje 237 osób¹, a w całej gminie Góra Kalwaria na 1000 mieszkańców pracują 194 osoby¹. Dla porównania, w województwie mazowieckim na 1000 mieszkańców pracuje 291,3 osoby¹, a w Polsce stosunek ten wynosi 230 osób¹ pracujących na 1000 mieszkańców.

Z dostępnych danych wynika, że od 2008 roku liczba osób pracujących w gminie Góra Kalwaria wzrosła, co obrazuje poniższy wykres. Problemem pozostaje jednak bezrobocie długotrwałe, którego doświadczają osoby pracujące dawniej w dużych zakładach przemysłowych a po ich upadku doświadczające trudności w powrocie na rynek pracy.

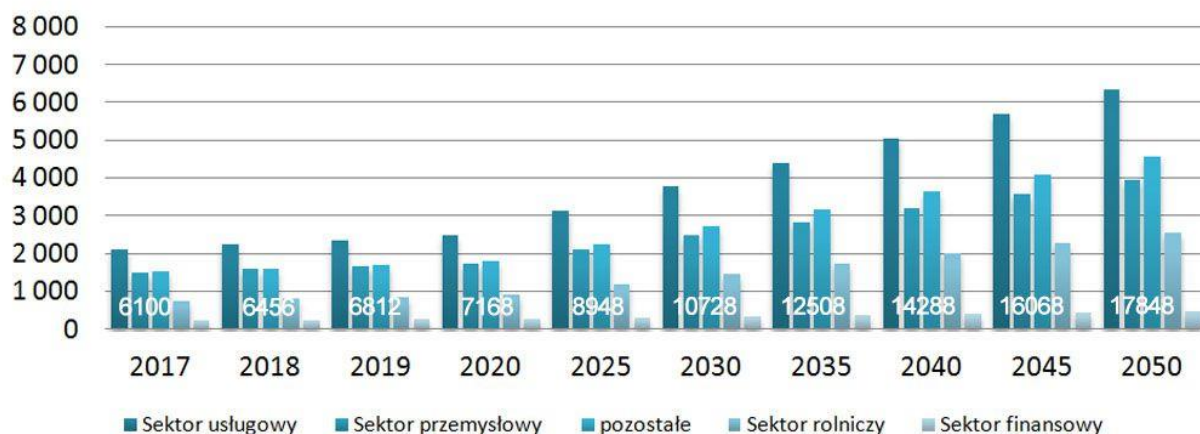

Rys. 5. Liczba osób pracujących w gminie Góra Kalwaria w latach 2008 – 2015, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

Na podstawie powyższych danych prognozuje się wzrost liczby osób pracujących w gminie na przestrzeni następnych 30 lat. Poniżej przedstawiono szacunkową prognozowaną liczbę pracujących mieszkańców gminy Góra Kalwaria od 2017 do 2050 roku z wyszczególnieniem dla poszczególnych sektorów ekonomicznych.

¹ bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

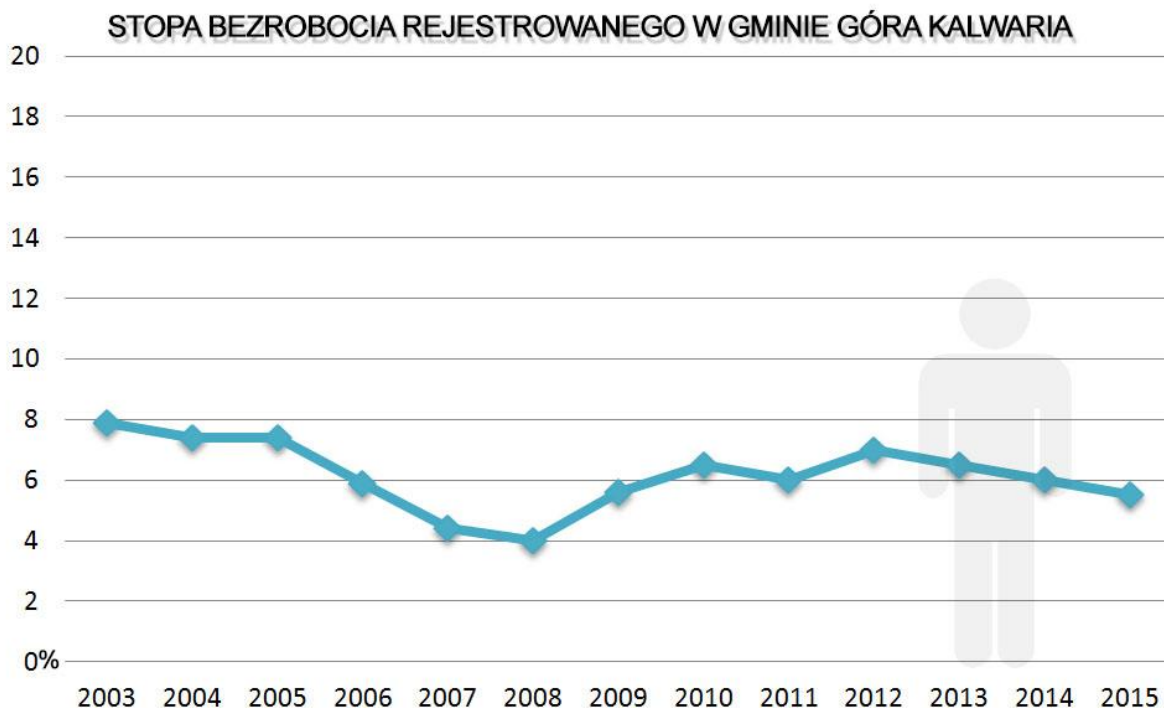
PROGNOZA LICZBY OSÓB PRACUJĄCYCH W GMINIE GÓRA KALWARIA

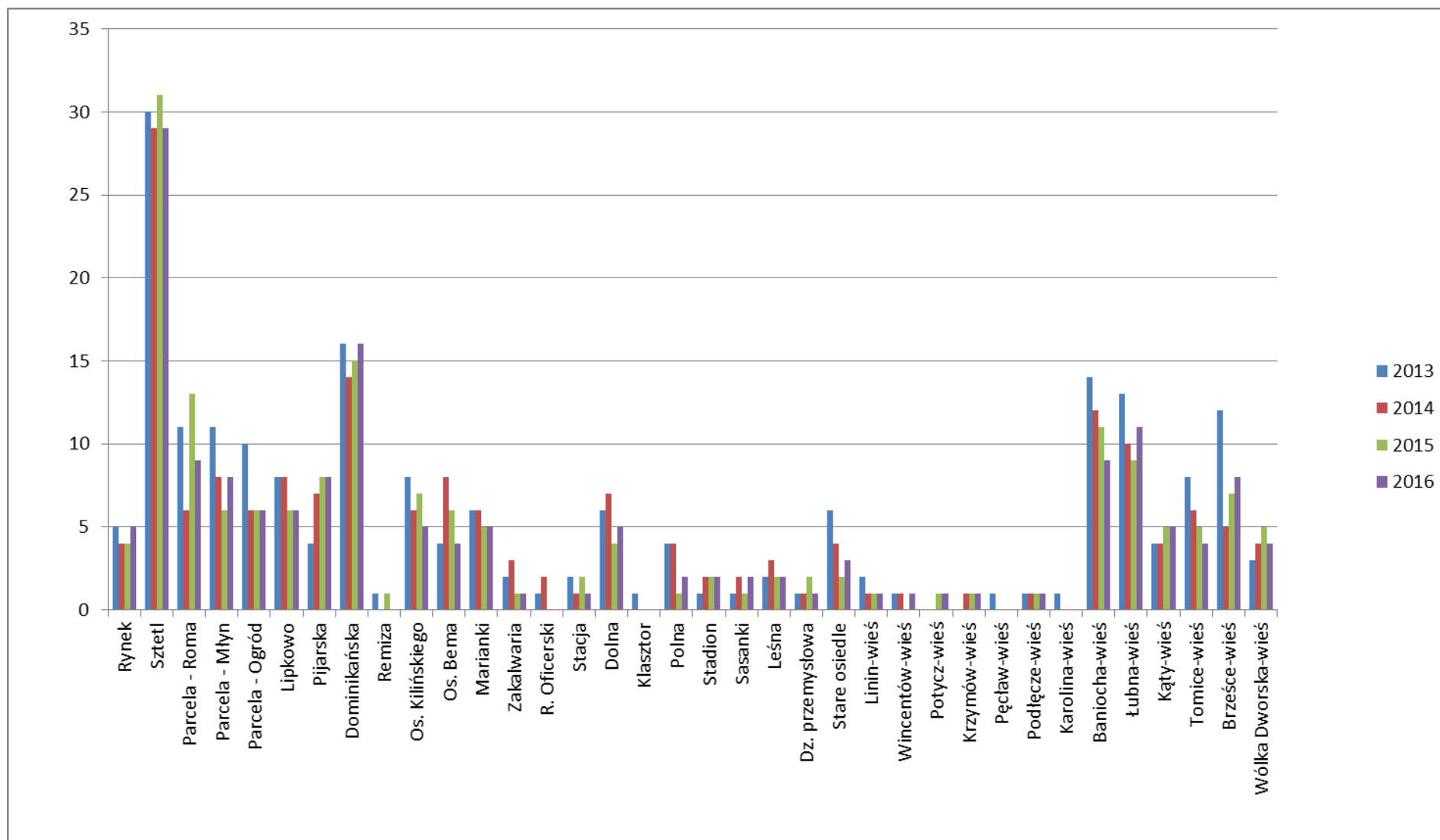
Rys. 6. Szacunkowa prognozowana liczba osób pracujących ogółem i według sektorów ekonomicznych w gminie Góra Kalwaria na lata 2017 – 2050, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

Stopa bezrobocia rejestrowanego (stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby aktywnych ekonomicznie) w 2014 roku wyniosła kolejno dla: miasta – 19,4% (17,5% wśród kobiet i 21,1% wśród mężczyzn), dla całej gminy Góra Kalwaria - 8,4% (7,6% wśród kobiet i 9,1% wśród mężczyzn). Odpowiednio dla województwa mazowieckiego stopa bezrobocia wynosi 9,6% a dla Polski 11,4%.

Poniższy wykres przedstawia wahania wartości stopy bezrobocia rejestrowanego na przestrzeni lat ubiegłych (od 2003 – 2015 roku) dla obszaru gminy.

Rys. 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności aktywnej ekonomicznie w gminie Góra Kalwaria w latach 2003 – 2015, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

Rys. 8. BEZROBOCIE [oprac. M. Niedziółka] Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii.

Powyższy wykres (Rys. nr 8) – przedstawia zjawisko bezrobocia na terenie gminy Góra Kalwaria, kształtujące się w okresie 4 lat (2013 – 2016) w podziale na rewiry miasta (według podziału na stronie 6 (Rys. 1) oraz na wsie gminy. Do wykresu użyto danych zgromadzonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii. Poszczególne dane zebrano poprzez analizę punktów adresowych i uśrednienie zjawiska w odniesieniu do rewiru oraz wsi.

Wynika z niego, że głównymi skupiskami zjawiska bezrobocia – są w mieście rejony: Sztetl i Dominikańska. Poza miastem – Baniocha i Łubna. Wykres nie zawiera danych w odniesieniu do miejscowości na terenie gminy, w których zjawisko bezrobocia nie występuje lub ma znaczenie marginalne.

Na potrzeby diagnozy wykonano również analizę zjawiska bezrobocia dla terenu miasta i gminy Góra Kalwaria w oparciu o dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Piasecznie: Badania bezrobocia na obszarze miejskim Góra Kalwaria na 2015 rok oraz badania bezrobocia na obszarze wiejskim Góra Kalwaria na 2016 rok. Za kryterium analizy przyjęto miejsce zamieszkania zarejestrowanych osób bezrobotnych. Dane te uogólniono w celu zwiększenia ich anonimowości i naniesiono je na mapę w postaci skupisk zjawiska bezrobocia [mapa nr 2].

Podsumowanie

Największa liczba osób pozostających bez pracy zamieszkuje miasto Góra Kalwaria oraz północną część gminy. Południe charakteryzuje większe rozproszenie zjawiska bezrobocia, wynikające z rolniczego charakteru tej części gminy. Badania wykazały, że największa liczba bezrobotnych przypada na dzielnice: Dolna – 6,43% w tym 4,09% osób długotrwale bezrobotnych, Park - stopa bezrobocia wynosi 4,83% w tym 1,44% długotrwale, Stadion - 4,54%. W centrum Góry Kalwarii największe bezrobocie występuje w dzielnicy Stare Miasto - 4,11% w tym długotrwale 1,92%, najwyższe jest w rewirach Ratusz - 21,42% (długotrwale 11,9%) i Sztetl - 6,1%, (długotrwale 3,6%). W dzielnicy Stacja bezrobocie sięga 2,61% (1,35% długotrwale) natomiast w dzielnicy Parcela, gdzie stopa bezrobocia wynosi 2,52% (1,24% długotrwale) rewir osiedle Młyńskie wykazuje najwyższy procent osób bezrobotnych – 2,55% (1,39% długotrwale). Widoczne zagęszczenie opisywanego wyżej zjawiska bezrobocia wykazuje również wieś Baniocha w rejonach centrum oraz ulicy Puławskiej. Podwyższony wskaźnik zjawiska bezrobocia rozpoznano także w centrum i na północy wsi Łubna, oraz wsi Brzeście.

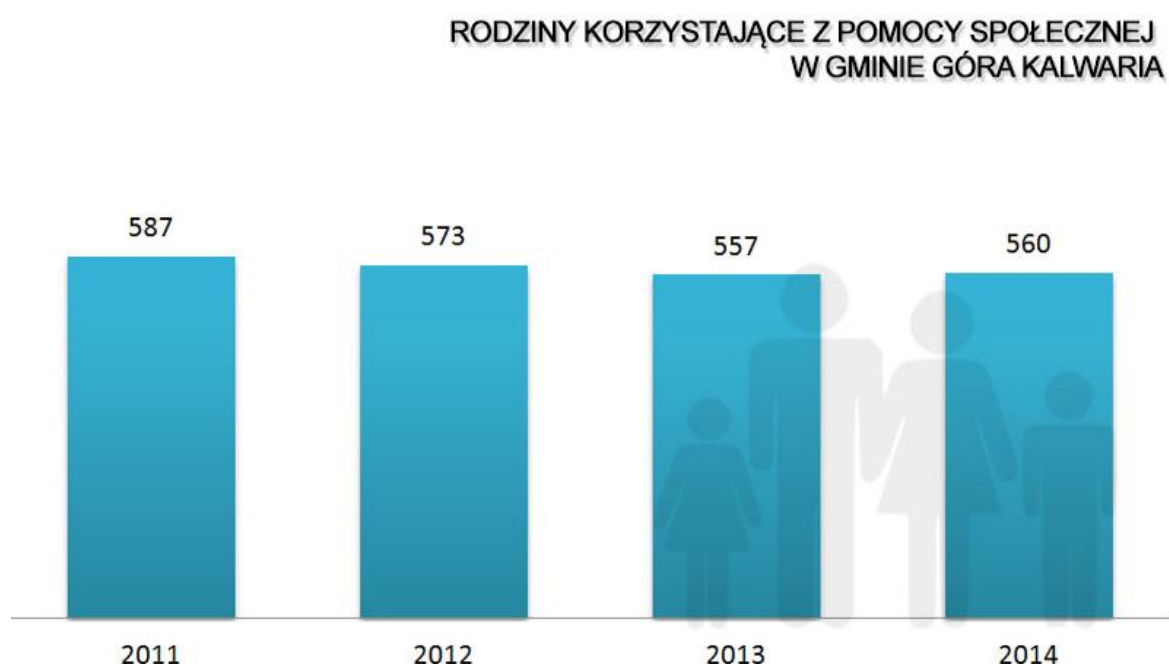
Wnioski:

- 1) W gminie Góra Kalwaria zjawisko bezrobocia każdego roku nieznacznie maleje, co wynika z faktu przybywania nowych mieszkańców, często pracujących w Warszawie,**
- 2) Główną przyczyną bezrobocia w gminie – jest upadek dużych zakładów produkcyjnych, trudności w dostosowaniu się osób do nowego rynku pracy, ich wiek i stan zdrowia.**
- 3) Ogólne tendencje gospodarcze gminy, tj. brak ofert pracy dla osób starszych o nieadekwatnych do potrzeb kwalifikacjach zawodowych - nie wpływają na poprawę sytuacji osób starszych, chorych lub mających trudności z dostosowaniem się do potrzeb rynku pracy. W związku z powyższym do tych osób szczególnie należy kierować działania rewitalizacyjne.**

4.3 Analiza ubóstwa [mapa nr 3]

Na potrzeby badań związanych z diagnozą przeanalizowano poziom ubóstwa, który zalicza się do negatywnych zjawisk społecznych. Z danych zawartych w Strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie Góra Kalwaria w latach 2014-2020 wynika, że z ogólnoodrodowiskowej pomocy społecznej w całej gminie w 2014 roku skorzystało 1240 osób (560 rodzin) co daje 4,2% wszystkich mieszkańców. Dla porównania w powiecie piaseczyńskim było to 3,2% a w województwie mazowieckim 6,5% wszystkich mieszkańców.

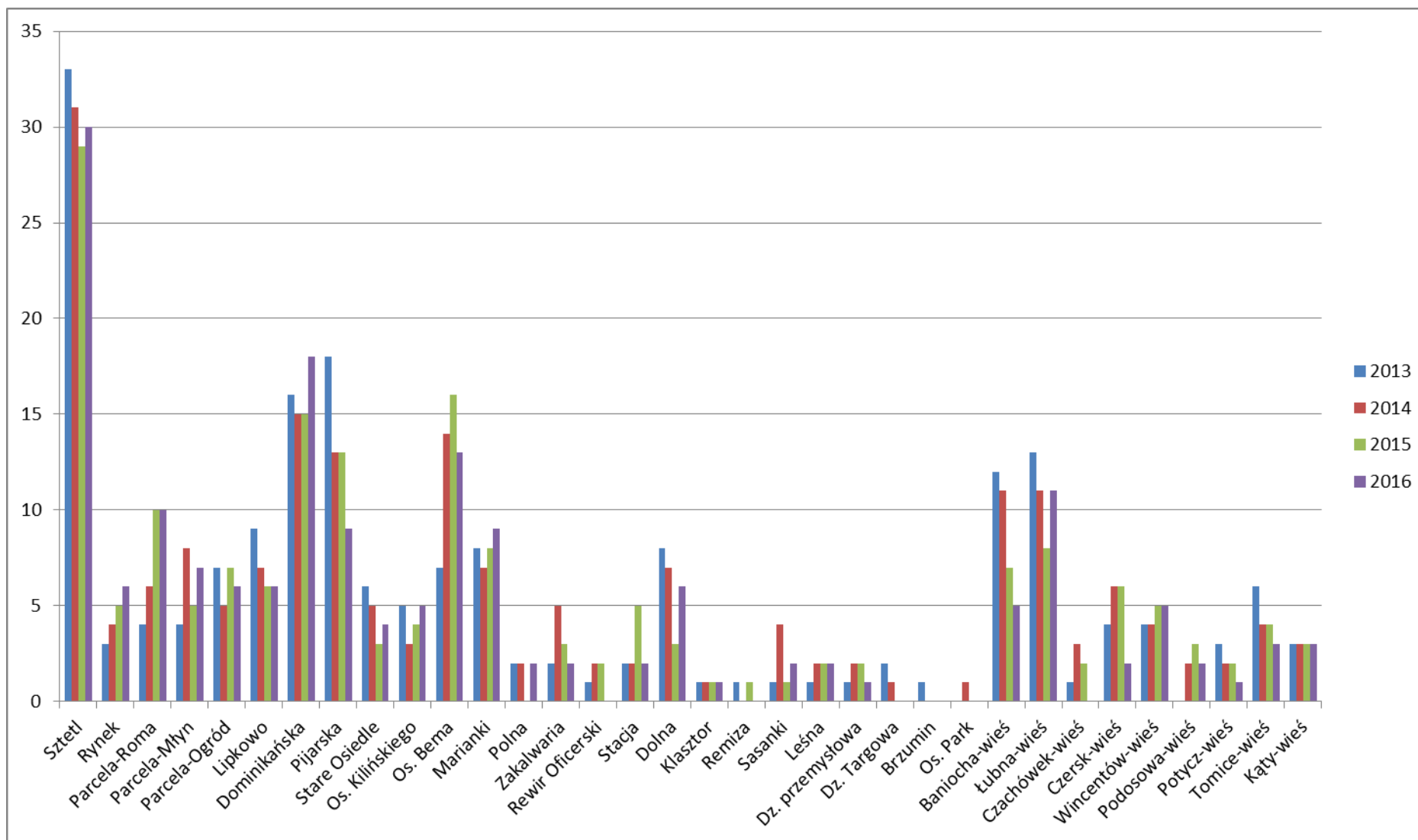
Zestawiając dane z lat ubiegłych (2011 – 2014), na obszarze całej gminy do 2013 roku obserwuje się spadek liczby rodzin, które korzystają z ogólnoodrodowiskowej pomocy społecznej. W 2014 roku nastąpił wzrost tej wartości, co przedstawione zostało na poniższym wykresie.

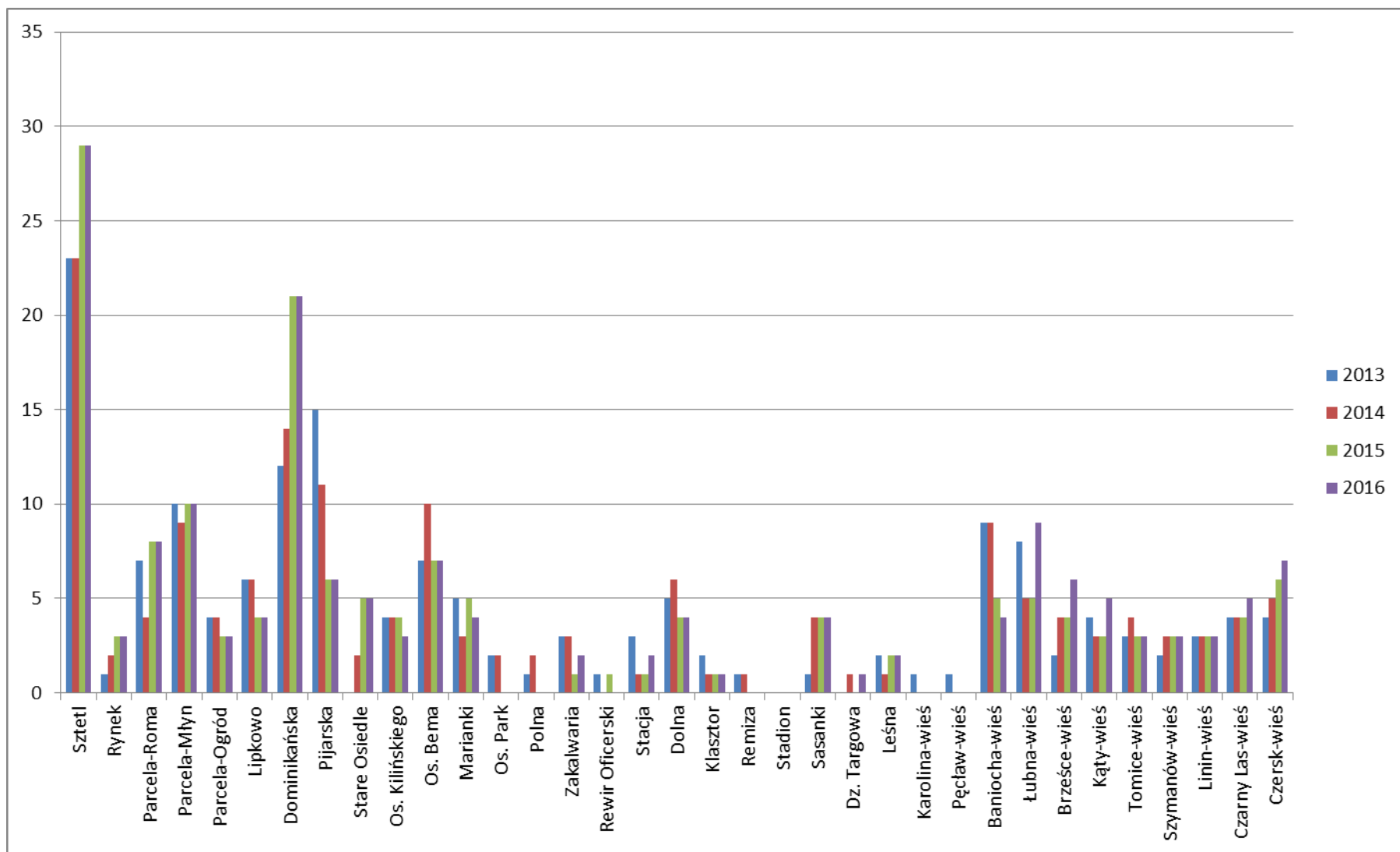
Rys. 9. Liczba rodzin korzystających z ogólnoodrodowiskowej pomocy społecznej w latach 2011 – 2014, , [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Góra Kalwaria w latach 2014-2020

Podstawą analizy były udostępnione przez Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) w Górze Kalwarii dane źródłowe *Beneficjenci Pomocy Społecznej w gminie Góra Kalwaria* na 2016 rok. Za kryterium przyjęto miejsce zamieszkania beneficjentów OPS pobierających zasiłki. Po naniesieniu danych przestrzennych na mapę, rozpoznano obszary, które zamieszkuje większa liczba osób pobierających zasiłki i określono je, jako obszary koncentracji zjawiska ubóstwa.

Poniższy wykres (Rys. 10) obrazuje zjawisko koncentracji ubóstwa na terenie gminy Góra Kalwaria, kształtujące się w okresie 4 lat (2013 – 2016) w podziale na rewiry miasta (według podziału na stronie 6 (Rys. 1) oraz na wsie gminy. Do wykresu użyto danych zgromadzonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii. Poszczególne dane zebrano poprzez analizę punktów adresowych i uśrednienie zjawiska w odniesieniu do rewiru miasta oraz wsi.

Rys. 10 UBÓSTWO [oprac. M. Niedziółka] Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii.

Rys. 11. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I DŁUGOTRWAŁA CHOROBA

[oprac. M. Niedziółka] Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii.

Podsumowanie

W 2016 roku koncentracja zjawiska występuje w mieście Góra Kalwaria, w szczególności w dzielnicy Stare Miasto, gdzie zasiłki pobiera 82 osoby (2,98% mieszkańców dzielnicy), szczegółowo w rewirach: Sztetl (32 osoby pobierające zasiłki), Pijarska (19 osób pobierających zasiłki), Dominikańska (13 osób pobierających zasiłki), Stare Osiedle (8 osób pobierających zasiłki), Ratusz (5 osób pobierających zasiłki) oraz fragmentarycznie w rewirach: Oficerski (4 osoby pobierające zasiłki) oraz Remiza (1 osoba pobierająca zasiłek); częściowo w dzielnicy Parcela gdzie zasiłek pobiera 31 osób (1,1%), w obrębie rewiru Osiedle Roma (10 osób pobierających zasiłki) i Osiedle Młyńskie (9 osób pobierających zasiłki) oraz w dzielnicy Osiedle Bema (zasiłek pobiera 10 osób). W dzielnicy Stacja z pomocy społecznej korzystają 2 osoby. Zagęszczenie lokalizuje się również w północnej części dzielnicy Lipkowo, przy ul. Wyszyńskiego, na granicy miasta i wsi Moczydłów, przy torach kolejowych. Obszar wsi Łubna również odznacza się zagęszczeniem analizowanego zjawiska, występującego głównie w rejonie ulicy Podleśnej oraz we wsi Baniocha przy ulicy Puławskiej i Lipowej. Dodatkowo zaobserwowano obszary koncentracji zjawiska ubóstwa na terenie wsi Brzeście, wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 724 w centralnej części wsi oraz ulicy Wiślanej. Na południu gminy dane nie ujawniają tego zjawiska.

Wnioski:

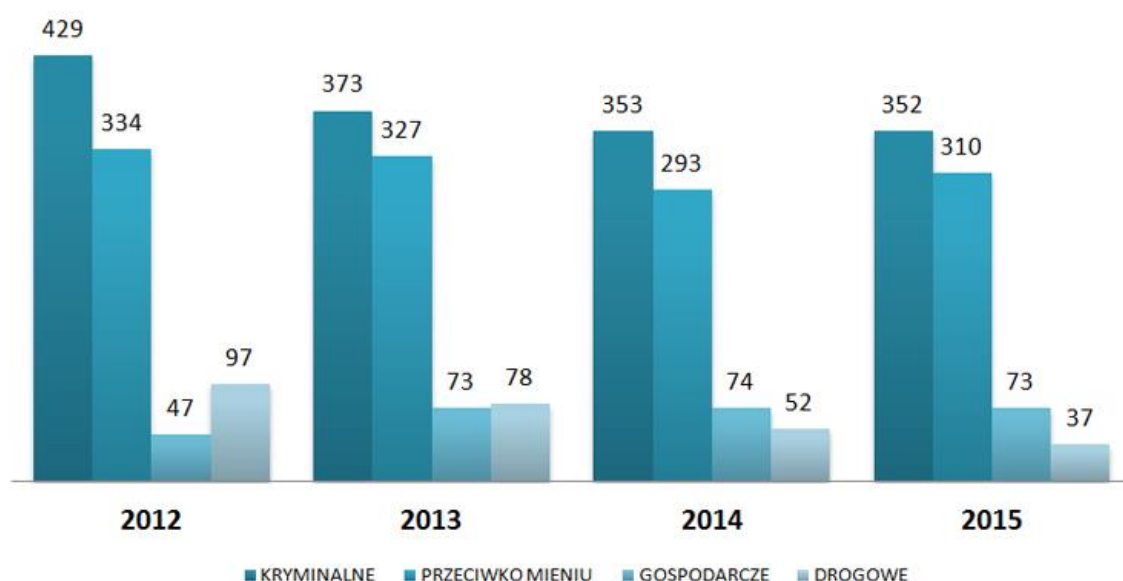
- 1) W gminie Góra Kalwaria liczba osób korzystających z pomocy społecznej utrzymuje się na stałym poziomie. Pomimo ogólnie korzystnych tendencji w gminie osoby korzystające z pomocy społecznej mają trudności z poprawą swojej sytuacji.**
- 2) Główną przyczyną ubóstwa jest bezrobocie, niepełnosprawność oraz niskie kwalifikacje zawodowe. W pewnym stopniu również zjawisko utrwalonej bezradności, zwłaszcza w rejonach koncentracji gminnych zasobów mieszkań socjalnych i komunalnych. Przejawem utrwalenia oraz braku atrakcyjnych perspektyw na przyszłość jest również zjawisko alkoholizmu i przemocy w rodzinie widoczne szczególnie w rewirach Sztetl i Dominikańska.**
- 3) Ogniska ubóstwa w gminie Góra Kalwaria – mają częściowo charakter zaplanowany, ponieważ kumulują się w rejonach organizacji gminnych zasobów komunalnych (Sztetl, Dominikańska, Pijarska, Baniocha, Łubna) częściowo zaś, związane są z postępującą degradacją rewirów osiedli wielorodzinnych, zamieszkałych przez byłych pracowników dużych, zlikwidowanych zakładów pracy (Parcela Młyn, Parcela-Roma, Dz. Stacja, Dominikańska). Degradacja ma silny związek ze starzeniem się społeczeństwa oraz jego ograniczeniami zdrowotnymi i ruchowymi.**
- 4) Działania rewitalizacyjne należy kierować w sposób szczególny angażując w działania i podejmowanie decyzji ludzi starszych i niepełnosprawnych.**

4.4 Analiza przestępczości [mapa nr 4]

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2015 roku liczba stwierdzonych przestępstw w gminie wynosiła 472, z czego ponad 70% stanowią przestępstwa o charakterze kryminalnym (352). W samym mieście liczba przestępstw to 213, z czego również ponad 70% są to przestępstwa na tle kryminalnym (159). Badanie wskaźnika przestępczości oparte zostało o dokument źródłowy udostępniony przez Komisariat Policji w Górze Kalwarii, *Przestępstwa ujawnione w gminie Góra Kalwaria na 2015 rok*, mapy miasta Góra Kalwaria z oznaczonymi miejscami ujawnienia przestępstw

i wykroczeń w 2014 i 2015 roku oraz o *Notatkę z rozmowy przeprowadzonej z oficerem Policji Komisariatu w Górze Kalwarii*. Zjawiska, które najczęściej obserwowano w mieście dotyczą przede wszystkim: przemocy w rodzinie, kradzieży, aktów wandalizmu czy posiadania i sprzedaży środków odurzających. Na podstawie danych opracowano mapę lokalizacji wszystkich zjawisk przestępczych bez wskazywania na charakter popełnionego przestępstwa. Największa przestępczość wystąpiła w głównej mierze na terenie miasta, koncentrując się w dzielnicy Stare Miasto z wyróżnieniem rewirów: Stare Osiedle, Remiza, Sztetl, Ratusz, Klasztor, oraz częściowo w rewirach Pijarskim, Oficerskim i Dominikańskim. Ponadto zjawiska przestępcze odnotowano również w części dzielnicy Stacja (osiedle Skierniewicka/ Budowlanych należące do Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii). Kolejnym miejscem odznaczającym się zwiększonym poziomem przestępczości jest rewir Osiedle Młyńskie (szczególnie w rejonie osiedla Kard. Wyszyńskiego/Pijarska należącego do Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii) oraz północna część dzielnicy Lipkowo, przy granicy miasta z Moczydłowem z koncentracją przy ulicy Kard. Stefana Wyszyńskiego. Poza miastem, wzmożony wskaźnik przestępczości występuje punktowo na terytorium całej gminy. W północnej części w okolicach wsi Baniocha, skupiając się wzdłuż drogi krajowej nr 79; Łubna, w okolicach ulicy Łubińskiej oraz Brzeście w pobliżu ulic Wiślanej i Osiedlowej. Środkową i południową część gminy charakteryzuje przestrzenne rozproszenie opisywanego wskaźnika z niewielkim zagęszczeniem w miejscowościach Czarny Las, Wincentów oraz Karolina.

PRZESTĘPSTWA (OSZACOWANE) W GMINIE GÓRA KALWARIA

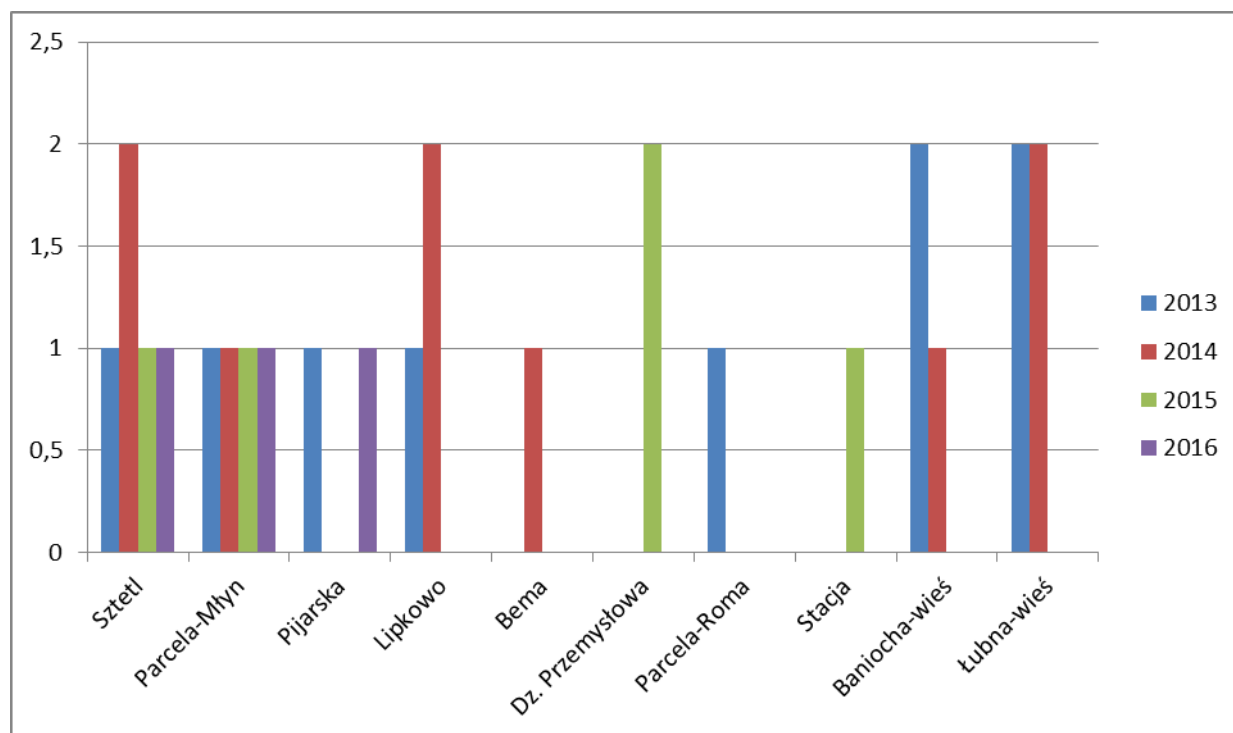

Rys. 12. Liczba przestępstw (oszacowana przez GUS) w Gminie Góra Kalwaria w latach 2012-2015, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: GUS

Na kanwie analizy przestępczości w gminie, związanej głównie z przestępstwami o charakterze związanym z ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością, przemocą w rodzinie, alkoholizmem oraz innymi zjawiskami charakterystycznymi dla obszarów zdegradowanych – dokonano również analizy przestępczości na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii, w których zobrazowano:

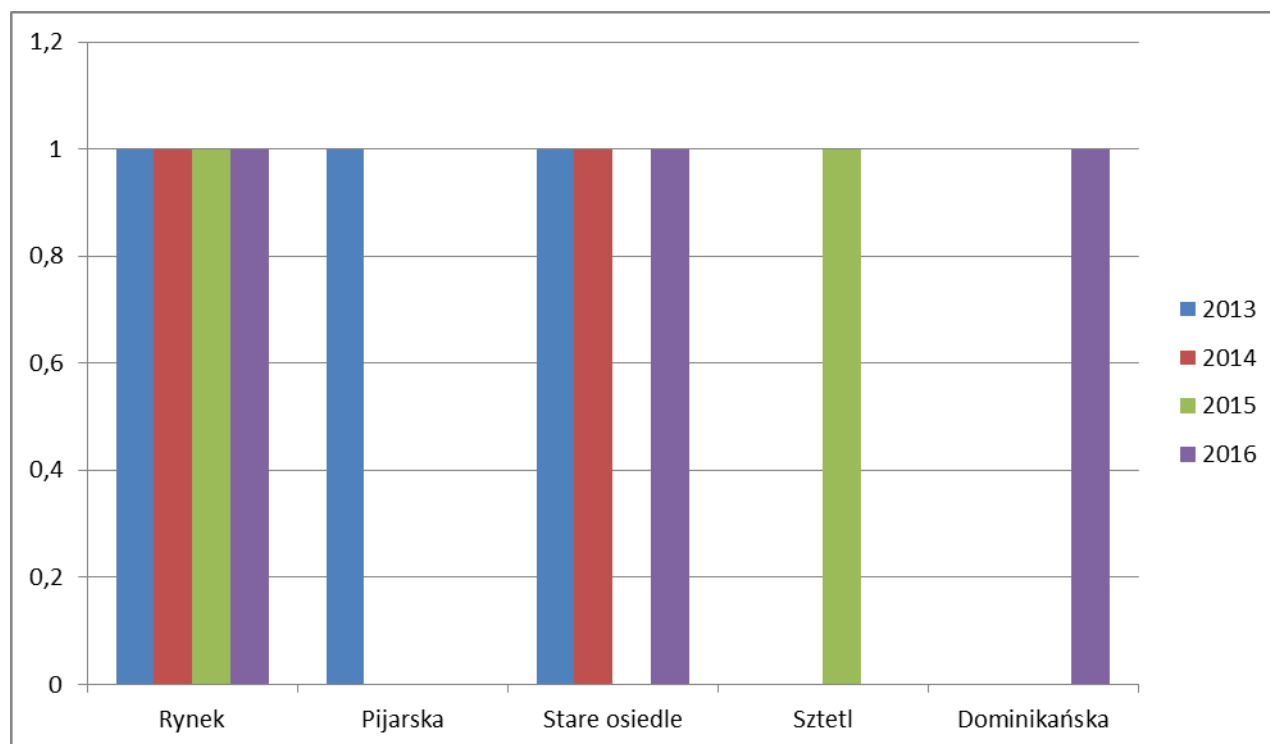
- 1) trudności z przystosowaniem do życia po opuszczeniu zakładu karnego.
- 2) alkoholizm,
- 3) narkomanię.

Zjawiska te obrazują poniższe wykresy.

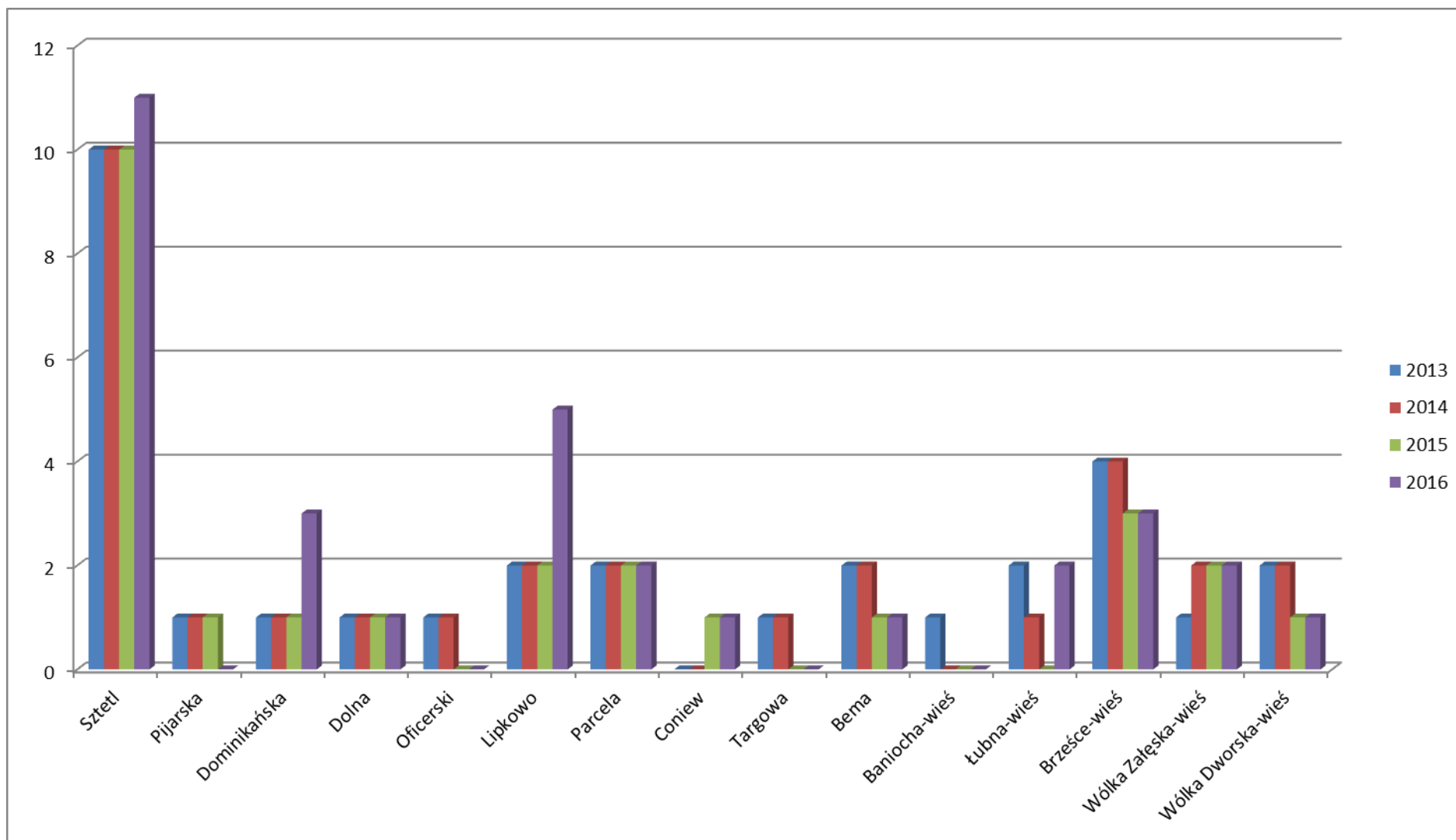
Rys. 13 TRUDNOŚCI ADAPTACYJNE PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO [oprac. M. Niedziółka]

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii

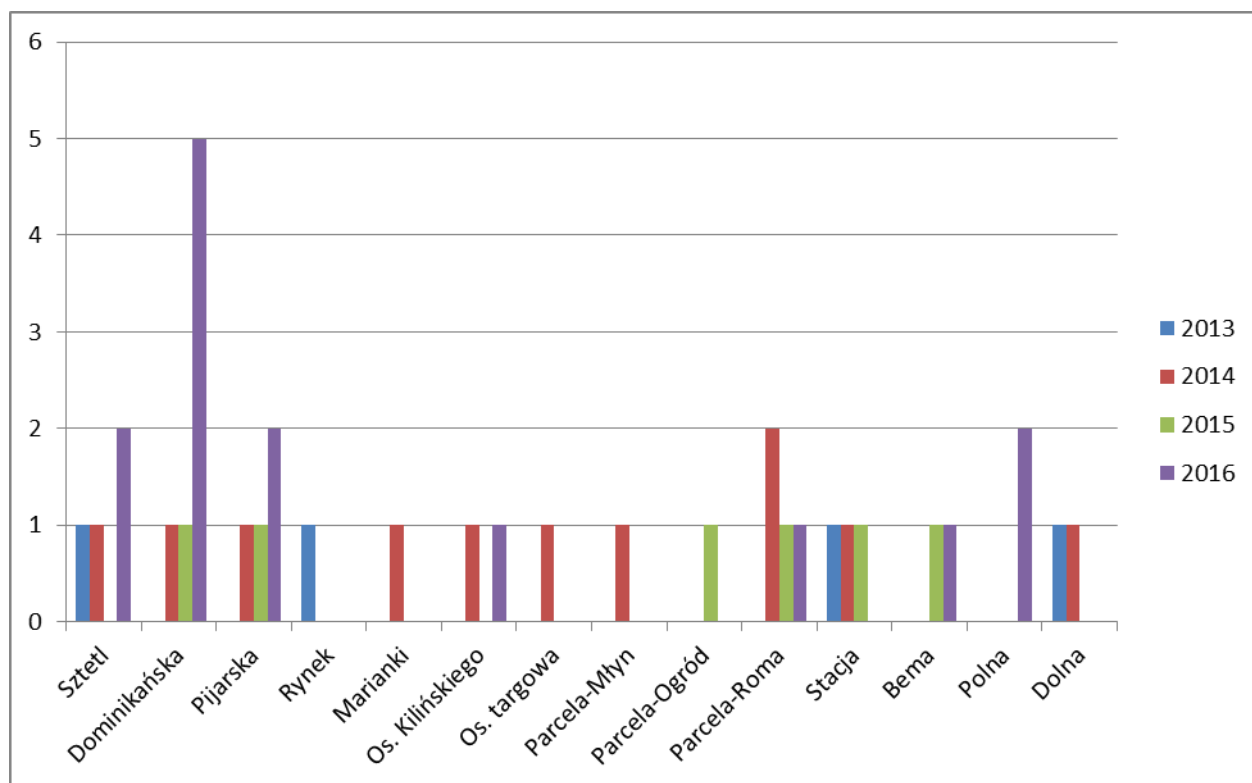

Rys. 14 NARKOMANIA [oprac. M. Niedziółka]

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii

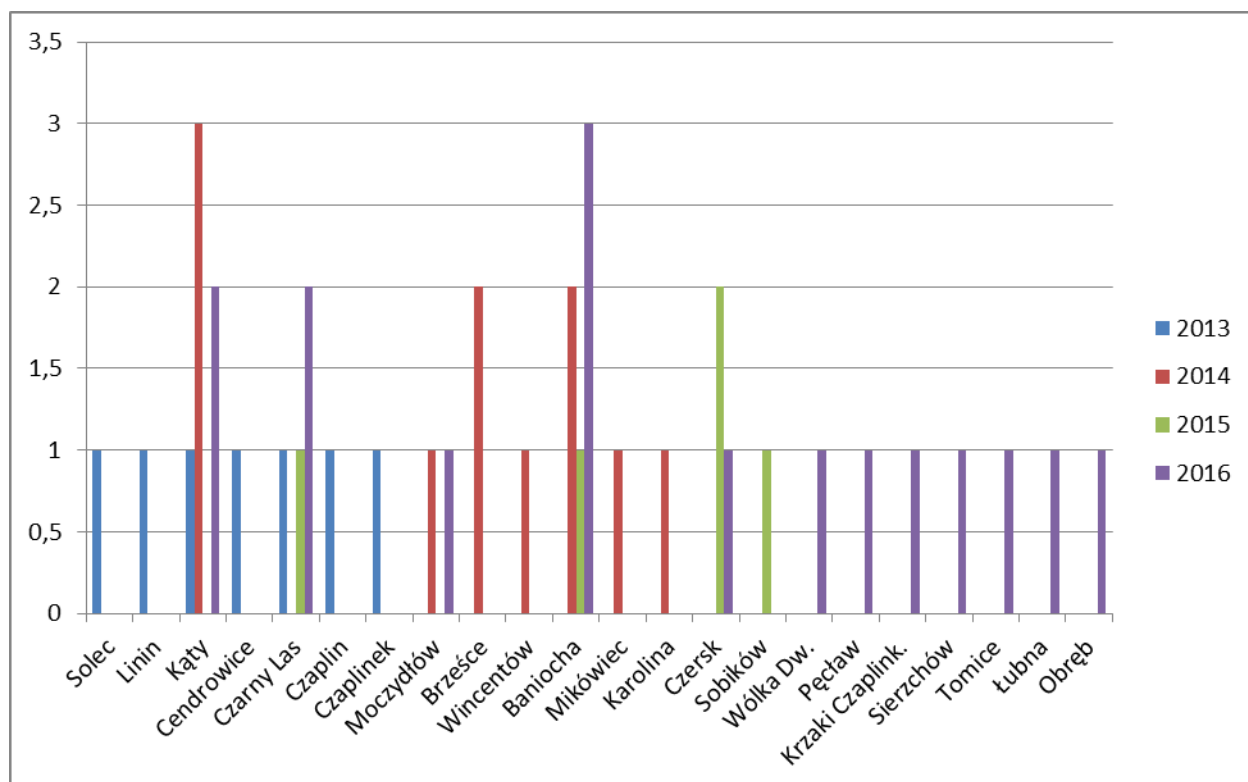

Rys. 15 ALKOHOLIZM [oprac. M. Niedziółka]
 Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii

Rys. 16. NIEBIESKA KARTA – miasto [oprac. M. Niedziółka]

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii

Rys. 17. NIEBIESKA KARTA – wieś [oprac. M. Niedziółka]

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii

Podsumowanie

Z analizowanych danych na lata 2012-2015 wynika, że liczba przestępstw w gminie Góra Kalwaria nieznacznie spada. W pozostałych przypadkach wahania liczby przestępstw są niewielkie – liczba przestępstw utrzymuje się na stałym poziomie. Na tym tle wyróżniał się rok 2012, gdzie odnotowano znacznie więcej przestępstw kryminalnych i znacznie mniej przestępstw gospodarczych.

W odniesieniu do przestępstw charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych, obraz uzyskany na podstawie danych OPS z lat 2013 – 2016 - ogniskuje szczególną uwagę na rewirach miejskich: Sztetl, Dominikańska, Parcela-Roma oraz we wsiach: Baniocha, Brzeście, Łubna.

Wnioski:

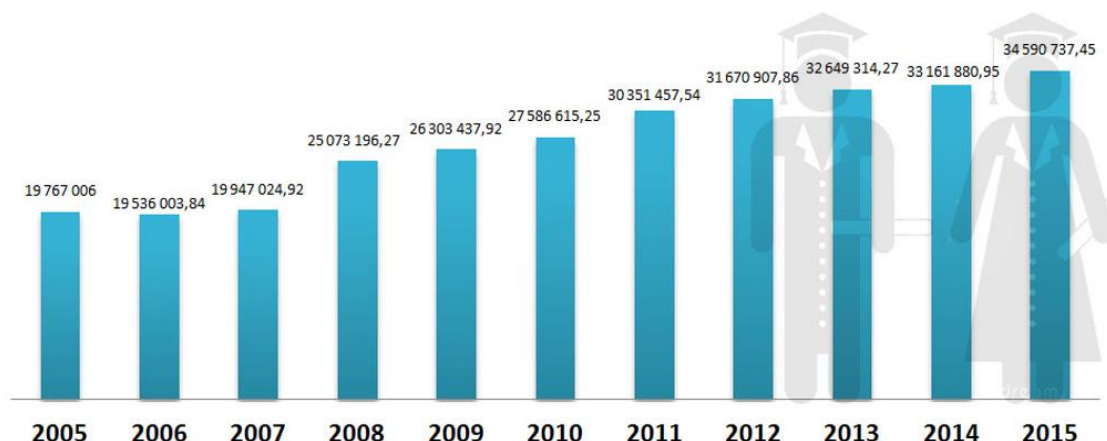
- 1) Koncentracje zjawisk przestępczych wykazują korelację z występowaniem innych negatywnych zjawisk społecznych**
- 2) Szczególna koncentracja negatywnych zjawisk związanych z przestępczością charakterystyczną dla obszarów zdegradowanych występuje w mieście, w rewirach Sztetl, gdzie źródłem tego rodzaju zjawisk jest ubóstwo i dziedziczna bezradność, a także osiedla wielorodzinne, ze szczególnym uwzględnieniem osiedla Parcela Roma - „tzw. Pekin” – gdzie głównym źródłem tego rodzaju zjawisk są problemy związane z ubóstwem, alkoholizmem i bezrobociem.**
Poza miastem zjawisko jest najbardziej widoczne we wsiach Baniocha, Łubna i Brzeście.
- 3) Przyszłe działania rewitalizacyjne należy adresować głównie do osób zamieszkujących w najsilniej zurbanizowanych rewirach gminy, w których szanse na zmianę obecnego stanu rzeczy bez kompleksowych działań gminy w zakresie zwalczania ognisk problemów społecznych będą znikome.**
- 4) W działaniach rewitalizacyjnych szczególną rolę należy przypisać wsparciu rodzin i osób nie potrafiących samodzielnie wydostać się z ograniczeń kulturowych i cywilizacyjnych, które znajdują się w ich otoczeniu oraz kształtują ich postawy i decyzje życiowe.**

4.5 Analiza edukacji [mapa nr 5]

Dane z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku wykazywały, że 29,0% ludności miasta posiadało wykształcenie wyższe, 3,2 % wykształcenie policealne, 14,3% średnie ogólnokształcące, 18,8 % średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 13,9 % mieszkańców Góry Kalwarii, gimnazjalnym 4,7%, natomiast 14,9% podstawowym ukończonym, 1,1% mieszkańców zakończyło edukację nie wywiązując się z obowiązku szkolnego. Mieszkańcy Góry Kalwarii mieli nieznacznie wyższy poziom wykształcenia w porównaniu do całego województwa mazowieckiego. Miasto posiada jedną szkołę podstawową, jedno gimnazjum (w Zespole Szkół), trzy zespoły szkół (ogólnokształcące i zawodowe) oraz gminną bibliotekę miejską. Na obszarze wiejskim istnieje osiem szkół podstawowych (cztery na północy gminy, cztery na południu), cztery gimnazja (dwa na północy gminy, dwa na południu), posiada również dwie filie gminnej biblioteki publicznej: w Kątach oraz w Czersku.

O poziomie edukacji świadczą nakłady finansowe przeznaczane przez gminę na rozwój szkolnictwa. Od 2005 roku wydatki z budżetu gminy na rozwój oświaty stale zwiększają się. Wzrost przedstawia poniższy wykres.

WYDATKI NA OŚWIATĘ W GMINIE GÓRA KALWARIA

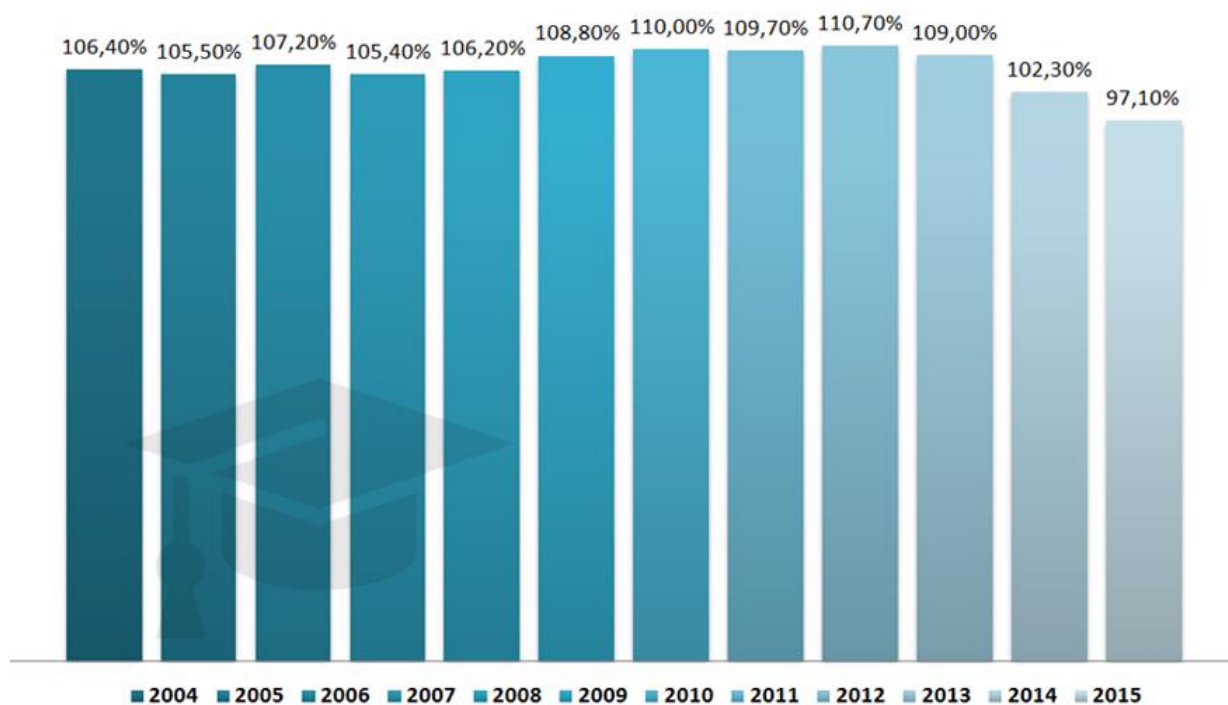

Rys. 18. Wydatki z budżetu gminy Góra Kalwaria na rozwój oświaty w latach 2005 – 2015, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

Dane wykorzystane w analizie pochodzą z obszaru miasta, ze Szkoły Podstawowej nr 2 im. Księcia Janusza w Górze Kalwarii: *Pismo dotyczące badań poziomu edukacji oraz problemów wychowawczych w poszczególnych dzielnicach Góry Kalwarii* na 2015 rok. W Górze Kalwarii, problemy z nauką dotyczą przede wszystkim uczniów żyjących w rejonach występowania problemów społecznych. Głównymi problemami wychowawczymi są między innymi: nie wywiązywanie się z obowiązku szkolnego, nieprzestrzeganie regulaminu szkoły, agresja, przemoc psychiczna, nieposłuszeństwo. Najwyższy procent uczniów z problemami wychowawczymi odnotowano w dzielnicy Stare Miasto, co potwierdza zależności między terenami z problemami społecznymi a poziomem nauki.

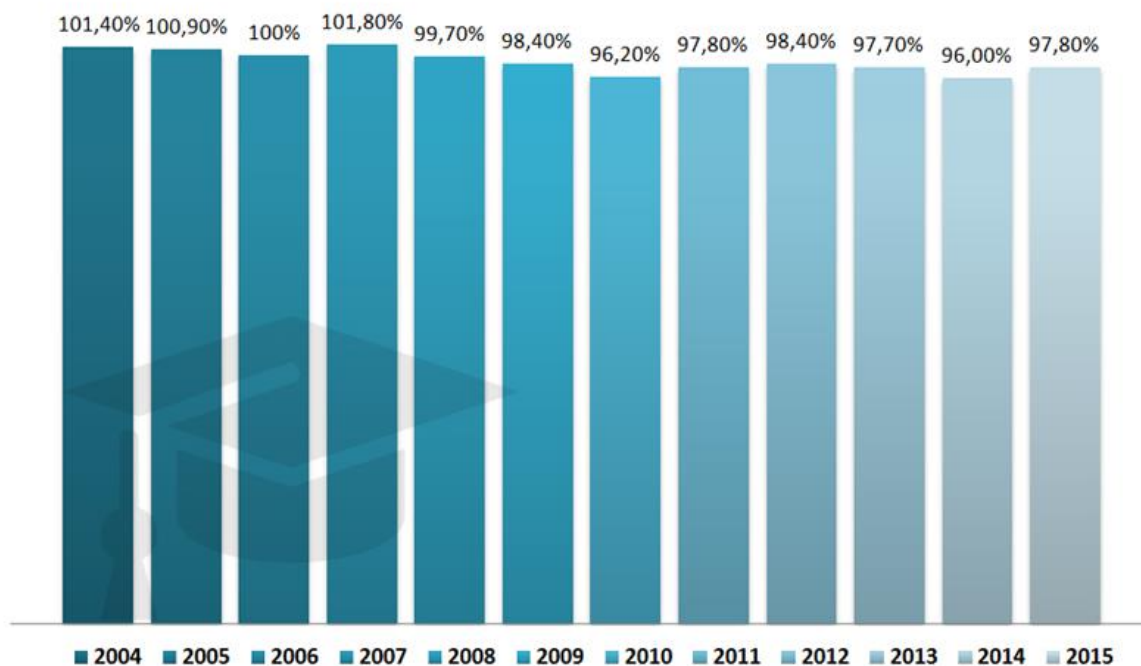
Jako wskaźnik analizy przyjęto procent uczniów szkoły podstawowej, którzy nie wywiązali się z obowiązku szkolnego w danych dzielnicach. Naniesienie danych na mapę Góry Kalwarii wskazało dzielnice, gdzie uczniowie mają największe problemy z nauką w szkole. Zauważa się intensyfikację tego zjawiska w centralnej części miasta. Powyżej 40% uczniów nie ukończyło szkoły podstawowej w dzielnicach Stare Miasto i Parcela, rewiry Osiedle Młyńskie (osiedle Kard. Wyszyńskiego/Pijarska należące do Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii). Rewir Osiedle Roma charakteryzuje 30 - 35% poziom, dzielnicę Stacja od 5 - 10% (rejon osiedla Skierniewicka/Budowlanych) a dzielnicę Osiedle Bema od 0 - 5% uczniów, którzy nie wywiązali się z obowiązku szkolnego.

WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI (brutto) W SZKOLNICTWIE PODSTAWOWYM W GMINIE GÓRA KALWARIA

Rys. 19. Współczynnik skolaryzacji brutto w szkolnictwie podstawowym w gminie Góra Kalwaria w latach 2004 – 2015, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: GUS

WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI (brutto) W SZKOLNICTWIE GIMNAZJALNYM W GÓRZE KALWARII

Rys. 20. Współczynnik skolaryzacji brutto w szkolnictwie gimnazjalnym w gminie Góra Kalwaria w latach 2004 -2015, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: GUS

Podsumowanie

Analiza współczynników skolaryzacji w gminie Góra Kalwaria w latach 2004-2015 wskazuje na wysoki odsetek uczniów wywiązujących się z obowiązku szkolnego. Odnotowano także przekroczenia wartości 100% ze względu na uczęszczanie do szkół uczniów spoza terytorium gminy oraz możliwością podejmowania edukacji przez uczniów spoza danej grupy wiekowej.

Dopiero rok 2015 przyniósł spadek skolaryzacji w szkołach podstawowych poniżej 100%.

Wniosek:

1) Koncentracje negatywnych zjawisk społecznych w zakresie edukacji wykazują korelację z występowaniem innych negatywnych zjawisk społecznych

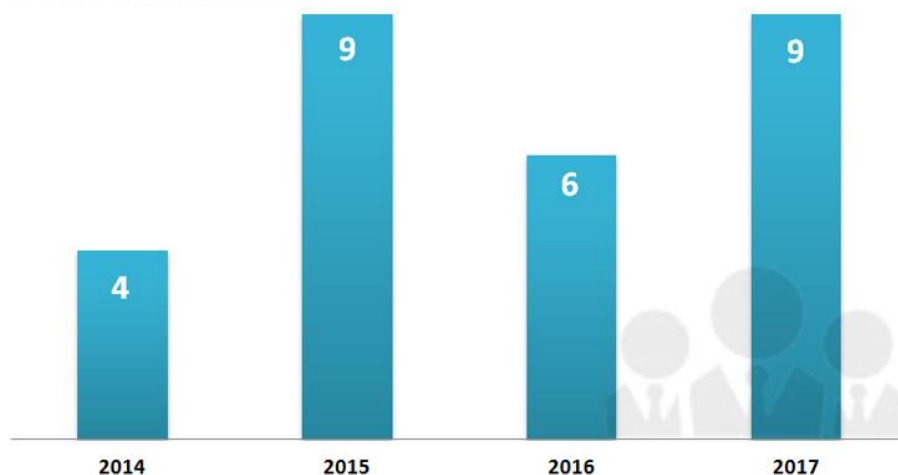
4.6 Analiza kapitału społecznego [mapa nr 6]

Wartość kapitału społecznego określa współpraca, działanie na rzecz dobra wspólnego oraz aktywność obywatelska mieszkańców. Przestrzeniami mającymi wspierać rozwój tego zjawiska są ośrodki kultury, fundacje i stowarzyszenia. Na terenie całej gminy znajduje się Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii, prowadzący działalność w kilku punktach w mieście. W 2006 roku powstał także Uniwersytet III Wieku funkcjonujący przy Ośrodku Kultury. Na obszarze opracowania funkcjonuje siedemnaście stowarzyszeń i trzy fundacje. Według *Spisu fundacji i stowarzyszeń zarejestrowanych na terenie gminy*, we wsi Baniocha mają siedzibę cztery stowarzyszenia, we wsi Brzeście istnieje fundacja, stowarzyszenie w Czersku i Czaplinie. W Górze Kalwarii funkcjonuje jedenaście stowarzyszeń oraz dwie fundacje. Głównymi zadaniami tych organizacji jest między innymi popularyzacja honorowego krwiodawstwa, pomoc rodzinom i osobom niepełnosprawnym, aktywizacja osób w podeszłym wieku, krzewienie chrześcijaństwa, kultywowanie tradycji i historii regionu, promowanie turystyki czy działania na rzecz młodzieży. Wśród wszystkich organizacji pozarządowych działają między innymi Stowarzyszenie „O to chodzi” aktywizujące społeczność lokalną poprzez organizację licznych wydarzeń w centrum Góry Kalwarii na Rynku, co przyczynia się do ożywiania centralnego miejsca w mieście. Bractwo Misterium Męki Pańskiej w Górze Kalwarii jest między innymi organizatorem corocznych Misteriów Męki Pańskiej, wystawianych od 2010 roku. Jest to tradycja miasta sięgająca 1671 roku, która w okresie komunizmu została całkowicie zlikwidowana. Bractwo organizuje również liczne wydarzenia, spektakle i widowiska krzewiące idee chrześcijańskie i kultywujące tradycje miasta. Wszystkie działania organizacji pozarządowych podnoszą poziom kapitału społecznego mieszkańców. Na mapie zaznaczono miejsca prowadzenia działalności, ośrodki kultury oraz fundacje i stowarzyszenia funkcjonujące na terenie gminy.

Kryterium przyjętym w analizie kapitału społecznego była frekwencja wyborcza podczas wyborów prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dni 10 maja 2015 roku. W Górze Kalwarii frekwencja wyborcza wyniosła 50,4%. W mieście funkcjonowało 7 obwodowych komisji wyborczych. Najwyższą frekwencją wyborczą odznaczyła się komisja wyborcza Szkoła Podstawowa Nr 2 – w wyborach uczestniczyło 57, 23% uprawnionych do głosowania w tej komisji. Najniższa frekwencja – tylko 24,82% - była w okręgowej komisji wyborczej Dom Pomocy Społecznej. Na obszarach wiejskich frekwencja wyborcza była niższa i wyniosła 49,4%. Najwyższą frekwencją wyborczą odznaczyła się miejscowość Kąty (54,4%) oraz Czachówek (53,8%). W Baniosze w wyborach uczestniczyło 51,1% mieszkańców, podobnie w Czersku – 51,4 %. Najniższą frekwencję wyborczą odnotowano w Cendrowicach - 41,2 %.

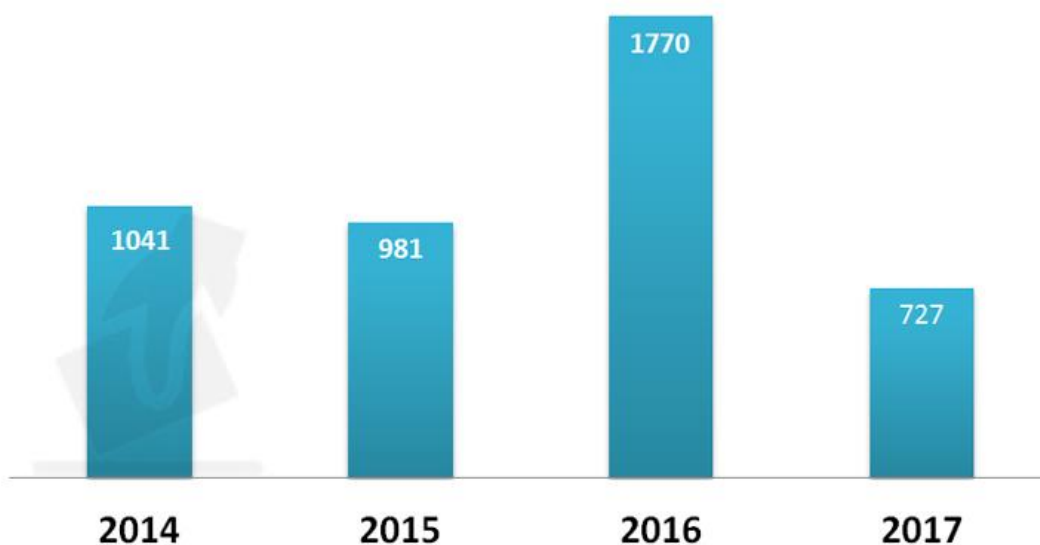
Dla terenu miasta dodatkowo przeanalizowano frekwencję w wyborach do Sejmu i Senatu przeprowadzonych w dniu 25 października 2015 roku w poszczególnych dzielnicach i rewirach. Do wyborów przystąpiło 53,27% mieszkańców Góry Kalwarii. Większość miasta wykazała się frekwencją wyborczą sięgającą powyżej 50%. Dzielnice, gdzie udział w wyborach był najwyższy (ponad 60%) to dzielnica Stadion (66,6%), dzielnica Targowa (66%), dzielnica Osiedle Kilińskiego (63,5%) i dzielnica Osiedle Bema (60,8%) oraz dzielnica Stacja (60,02%). W dzielnicy Stare Miasto frekwencja wyborcza wyniosła 52,89% w tym najwyższej w rewirze Klasztor - 60,86%, najniższa w rewirze Ratusz - 37,14%. W dzielnicy Parcela (frekwencja 49,43%) rewir Osiedle Młyńskie odznaczył się najniższą frekwencją wyborczą – 41,52%. Dzielnica Lipkowo odznaczyła się najniższą frekwencją wyborczą. Na wybory udało się tam 30,8% uprawnionych do głosowania.

**LICZBA ZGŁOSZONYCH PROJEKTÓW DO BUDŻETU PARTYCYPACYJNEGO
W GMINIE GÓRA KALWARIA**

Rys. 21. Liczba zgłoszonych projektów do budżetu partycypacyjnego w gminie Góra Kalwaria w latach 2014 – 2017, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

**LICZBA ODDANYCH GŁOSÓW W BUDŻECIE PARTYCYPACYJNYM
W GMINIE GÓRA KALWARIA**

Rys. 22. Liczba oddanych projektów do budżetu partycypacyjnego w gminie Góra Kalwaria w latach 2014 – 2017, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

O kapitale społecznym świadczy także budżet obywatelski, który w gminie Góra Kalwaria jest organizowany od 2014 r. Gminę charakteryzuje niska liczba złożonych projektów a także stosunkowo niska frekwencja. Pomimo rekordowego roku 2016 (głosowało poniżej 5 % mieszkańców), kolejny rok przyniósł najniższą frekwencję (poniżej 3%). Ponadto liczba projektów wskazuje na stopień zaawansowania dialogu władze – mieszkańcy i wskazuje na ważne potrzeby rewitalizacji: wzrost zaangażowania społecznego, poprawa dialogu z mieszkańcami, wzmacnianie lokalnej tożsamości.

Wnioski:

- 1) Analiza frekwencji wyborczej pokrywa się z innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi.***
- 2) Istnieje potencjał organizacji pozarządowych w Gminie Góra Kalwaria, w związku z czym należy prowadzić działania rewitalizacyjne we współpracy z tymi organizacjami.***
- 3) Wyzwaniem jest wzmacnianie zaangażowania społecznego i dialogu z mieszkańcami oraz lokalnej tożsamości.***

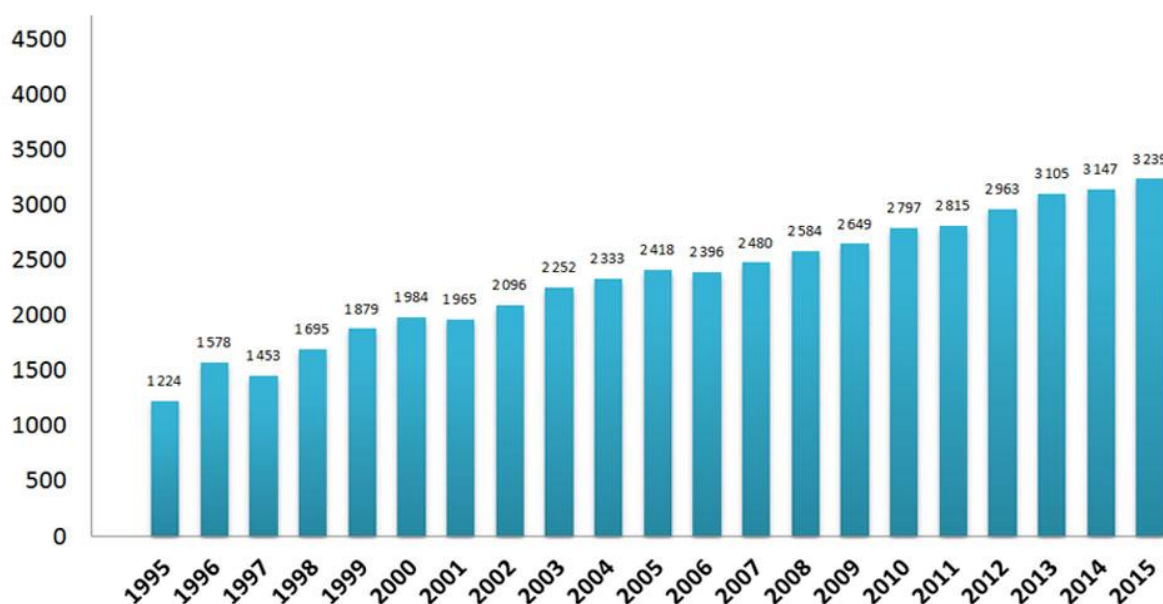
V. Analiza koncentracji pozostałych wskaźników

5.1 Analiza gospodarcza [mapa nr 7]

Analiza sfery gospodarczej pozwala ocenić potencjał przedsiębiorczy mieszkańców miasta i gminy. Jednym z podstawowych wskaźników ukazujących stan lokalnej gospodarki jest poziom aktywności gospodarczej mieszkańców wyrażony w liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Według *Urzędu Statystycznego w Warszawie*, liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców w rejestrze REGON w 2014 roku w gminie wyniosła 1934. Jest to mniejsza wartość niż w powiecie, gdzie wynosi ona 2712, ale większa niż w kraju (1071).

W latach 1995 – 2014 liczba podmiotów gospodarczych w gminie wzrosła o około 165% - przybyło 2015 podmiotów gospodarczych. Tą tendencję wzrostową obrazuje poniższy wykres.

LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE GÓRA KALWARIA

Rys. 23. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Góra Kalwaria w latach 1995 – 2015, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy na lata 2013 - 2020 stwierdza, że w całej gminie aż 96,3% przedsiębiorstw to podmioty zatrudniające do 9 pracowników. Firmy te, zajmują się najczęściej handlem hurtowym i detalicznym, budownictwem, transportem i przetwórstwem przemysłowym. W niniejszej analizie za kryterium obrano miejsca zarejestrowanych podmiotów gospodarczych jak również zaznaczono największe zakłady na terenie miasta i gminy. W oparciu o *Raport gminny o przedsiębiorcach działających na terenie gminy* na 2016 rok naniesiono dane na mapę, ukazując przestrzenny rozkład tego wskaźnika. Koncentrują się one głównie w Górze Kalwarii wzdłuż głównych ulic: Kalwaryjskiej, Pijarskiej i Dominikańskiej, Wyszyńskiego, w dzielnicy Parcela (rewir Osiedle Młyńskie) i Stacja (na terenie Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii na osiedlu Skierniewicka/Budowlanych). W centrum miasta znajdują się ponadto sklepy oraz usługi charakterystyczne dla obszarów kryzysowych, zlokalizowane wzdłuż ulic Pijarskiej i Dominikańskiej. Są to między innymi: pożyczki „chwilówki”, salony gier hazardowych, czy tania odzież, naniesione na mapę na podstawie dokumentu *Sklepy i usługi charakterystyczne dla obszarów kryzysowych*. Największą ilością dużych zakładów pracy odznacza się dzielnica Przemysłowa w Górze Kalwarii.

Rys. 24. Koncentracja w 2016 r. na terenie miasta usług, charakterystycznych dla obszarów kryzysowych [oprac. M. Niedziółka]

Poza drobnymi przedsiębiorstwami, głównie zakładami usługowymi i sklepami, na terenie miasta funkcjonują między innymi następujące przedsiębiorstwa:

- Agrana Juice Poland (dawny HORTEX), ul. Pijarska 121, Góra Kalwaria
- AGROPOL Kowalczyk i Gniado Sp. J., Potycz 1, Góra Kalwaria
- BABIK TRANSPORT ul. Towarowa 3, Góra Kalwaria
- Brentag Polska Sp. z o.o., ul. Towarowa 6, Góra Kalwaria
- FETCO Inc. Sp. z o.o., ul. Adamowicza 8, Góra Kalwaria
- INCO VERITAS S.A. Oddział w Górze Kalwarii (Grupa Chemii Gospodarczej), Góra Kalwaria
- LAFARGE KRUSZYWA BETON Sp. z o.o., ul. Hłzecka 24 F, Warszawa, ul. Adamowicza 9, Góra Kalwaria
- OPITIROC Sp. z o.o. ul. Czerniakowska 102, Warszawa, Zakład Produkcyjny w Górze Kalwarii przy ul. Adamowicza 1
- POLSKI GAZ Sp. z o.o. Oddział w Górze Kalwarii, ul. Adamowicza 1, Góra Kalwaria
- WĘGŁO TRANS i SKUP ZŁOMU ul. Adamowicza 4, Góra Kalwaria

Na obszarze wiejskim gminy, większą liczbą firm odznaczają się wsie Baniocha i Łubna z zakładami przemysłowymi, bazami i centrami logistycznymi. Brzeście, Dobiesz oraz Kąty i Tomice, wzdłuż drogi krajowej nr 79. Południe gminy charakteryzuje się większym rozproszeniem opisywanego wskaźnika, ze względu na rolniczy charakter, z wyjątkiem wyraźnej koncentracji przedsiębiorstw w Czersku. Dużymi zakładami przemysłowymi na południu są głównie przetwórnice owoców

w Czaplinie i Potytczy oraz fermy drobiu w Dębówce i Czaplinie.

Większymi przedsiębiorstwami na obszarze wiejskim gminy są:

- ARSO – POLAŃSKI Sp. z o.o., ul. Sportowa 1/5, Baniocha
- ECO INVESTMENT POLSKA Sp. z o.o. Solec 156, Baniocha
- ECORAL Sp. z o.o., Solec 156, Baniocha
- KAR-DROB S.C. Ewa Bieniek, Zygmunt Bieniek, Magdalena Fijałkowska, Arkadiusz Fijałkowski, Karolina 51, Góra Kalwaria
- KOLOROMET W. Mieńko & K. Chrzanowski Sp. J. Siedziba przy ul. Przyłaszczkowej 2 w Warszawie, zakład ul. Puławska 23, Baniocha
- LUXMAT Sp. z o. o., Karolina 58, Góra Kalwaria
- MONDI Packaging Poland Sp. z o.o., Solec, Baniocha
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe „FRUIT”, ul. Lipowa 1, Baniocha
- Reprodukcyjna Ferma Kur Mięsnych - Julita Janowska, Czaplin 55, Góra Kalwaria
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna, Czaplin 7, Góra Kalwaria
- SIEGWERK POLSKA Sp. z o.o., ul. Łubna 60, Baniocha
- SUBUN sp. j. - Zakład Rozbioru Mięsa G. Buczek, R. Surąła, Wincentów 55, Góra Kalwaria
- Wytwórnia Pasz Sp. z o.o., ul. Lipowa 1, Baniocha
- ZURTEX S.C. Skup i Sprzedaż Odpadów i Złomu – Irena Dzierżanowska, Marlena Dzierżanowska, Anna Dzierżanowska, ul. Puławska 37, Baniocha
- HAL Sp. z o.o., ul. Spokojna 8, Baniocha

Dodać także należy, że jedną z przyczyn występowania zjawisk kryzysowych jest upadek pod koniec XX w. dużych zakładów przemysłowych takich jak: Hortex, Polsport, PRK, Fabryka Domów, likwidacja Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych w Baniosze, Sierzchowie i Czaplinku a także PGR Moczydłów i PGR Brzeście. Wskaźnik aktywności gospodarczej uwarunkowany jest także bliskością aglomeracji miejskiej, jaką jest Warszawa. Stolica tworzy miejsca pracy dla mieszkańców gminy, czego dowodem jest ilość wyjeżdżających do pracy poza gminę zamieszkania. Na podstawie badań *Głównego Urzędu Statystycznego* z 2014 roku do pracy w Warszawie wyjeżdżało dziennie 2296 mieszkańców, zaś do gminy przyjeżdżało o połowę mniej - 1143 osób. Ponadto na obszarze wiejskim istnieje znaczna liczba gospodarstw rolnych, które nie figurują w rejestrze przedsiębiorstw. Podsumowując należy stwierdzić, że w gminie nie odnotowano obszarów ze szczególnie niskim poziomem aktywności gospodarczej.

5.2 Analiza stanu środowiska [mapa nr 8]

Na terenie gminy znajduje się 8790 ha obszarów prawnie chronionych o różnym statusie ochrony, są to:

- Program Natura 2000:
 - a) Dolina Środkowej Wisły (obszar ochrony ptaków) wraz z jej najbliższym otoczeniem, która stanowi fragment międzynarodowego korytarza ekologicznego, łącząc Bałtyk z dorzeczem Dniestru i Dunaju będącego obszarem wędrówek ptaków. W granicy gminy ochroną objętych jest około 1353 ha,
 - b) Łąki Solecie (obszar siedliskowy) obejmujący łąki w pobliżu wsi Solec. W granicach gminy ochroną objętych jest około 198 ha;
- Rezerwat Łachy Brzeskie - obejmuje ochroną wyspy, łachy piaszczyste, wody płynące Wisły.

Położony jest w dwóch gminach, w gminie Góra Kalwaria zajmuje teren o powierzchni 226,71 ha.

- Chojnowski Park Krajobrazowy - wraz z otuliną jest parkiem typowo leśnym, całościowo obejmującym powierzchnie 6796 ha, na terenie gminy zajmuje niewielką północno- zachodnią jej część o powierzchni 612 ha.
- Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu - na terenie gminy jest to obszar o powierzchni około 8428 ha. Obejmuje dolinę Wisły, rzeki Czarnej wraz z kompleksem leśnym, dolinę i tereny leśne wzdłuż zachodniej części gminy (od Czarnej do Chojnowskiego Parku Krajobrazowego, pas o szerokości około 2,5 km od Czerska do Chojnowskiego Parku Krajobrazowego) oraz obszar leśny pomiędzy miejscowościami Baniocha i Brzeście. Obszar objęty OCK na terenie gminy to ok. 8428 ha. Objęte ochroną kompleksy leśne stanowią ponadlokalne powiązania przyrodnicze przechodzące przez gminę. Dane z poprzednich lat wykazują zmniejszenie się wielkości powierzchni gruntów leśnych w gminie, co przedstawione zostało na poniższym wykresie. Dopiero w 2015 r. stwierdzono nieznaczny przyrost powierzchni leśnej, jednakże ocena trwałości trendu nie jest możliwa.

POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH W GMINIE GÓRA KALWARIA

Rys. 25. Powierzchnia gruntów leśnych (jednostka hektary) w gminie Góra Kalwaria w latach 2003 – 2015, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

Obszar gminy jest bogaty w zasoby środowiska przyrodniczego, na co wskazuje objęcie ok. 8790 ha terenów prawnymi formami ochrony przyrody, co stanowi ponad 60% powierzchni gminy. Szczególnie istotna jest obecność doliny Wisły – największej nieuregulowanej rzeki w Europie. Na jej obszarze istnieją liczne rezerваты będące ostoją ornitofauny oraz miejscem zimowania licznych ptaków wodnych ze Skandynawii. Naturalna Wisła buduje różnorodność gatunkową i siedliskową, w tym ginących w Europie łągów oraz stanowi ważny, europejski korytarz ekologiczny. Tak bogate zasoby środowiska przyrodniczego mają pozytywny wpływ na rozwój gminy, podnoszą jej wartość, dlatego powinny być należycie chronione.

Istotnymi elementami mającymi wpływ na stan środowiska poprzez generowanie zanieczyszczeń

i hałasu oraz tworzenie barier ekologicznych są główne trasy komunikacyjne gminy. Na mapie zaznaczono istniejące drogi krajowe - droga krajowa nr 79 Warszawa - Tarnobrzeg, odcinek o długości 20 km oraz droga krajowa nr 50 Grójec - Mińsk Mazowiecki, odcinek o długości 12km. Ruch tranzytowy na tych drogach stanowi źródło licznych uciążliwości: hałas, zanieczyszczenie, zatłoczenie ulic, szczególnie centralnych ulic Góry Kalwarii, problemy z bezpieczeństwem na drodze. Generują one długookresowe poziomy dźwięku o natężeniu 55 dB w promieniu nawet do około jednego kilometra, z czego w najbliższym otoczeniu poziom natężenia dźwięku wynosi ponad 60 dB - w promieniu do około 0,5km. Na podstawie *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska*, oraz wydanego na podstawie tej ustawy *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* należy stwierdzić, że dopuszczalny poziom hałasu został w wielu miejscach przekroczony. Należy wspomnieć, iż planowana jest budowa obwodnicy miasta Góra Kalwaria o łącznej długości około 9km. W ciągu drogi krajowej nr 79 o długości 5km, i drogi krajowej nr 50 o długości 4km. Zmniejszy to natężenie ruchu w centrum, wyprowadzi ruch tranzytowy poza miasto oraz idące za tym inne uciążliwości. *Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad* zapowiada, że obwodnica wyposażona będzie w urządzenia służące ochronie środowiska takie jak: zbiorniki retencyjne, urządzenia przeczyszczające ścieki, systemy odprowadzania wód opadowych, ekrany akustyczne, zieleń i wygrodzenie drogi głównej. Planowaną inwestycję zaznaczono na mapie gminy wraz z projektowanymi węzłami drogowymi: w Kątach, w dzielnicy Marianki i Stadion oraz wiaduktem na Kołbiel i Mińsk WD-30 w okolicach mostu na Wiśle. Zakończenie realizacji inwestycji planowane jest na listopad 2019 roku.

Ze względu na rolniczy charakter oraz niewielką liczbę dużych zakładów przemysłowych gmina nie jest szczególnie narażona na intensywne zanieczyszczenia środowiska. Istnieją jednak mniejsze źródła generowania zanieczyszczeń środowiska - a w szczególności zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego - jakimi są gazy (CO_2 , NO_2), powstające w wyniku ogrzewania budynków węglem i drewnem w sezonie grzewczym. Intensyfikacja tego zjawiska ma miejsce w centrum miasta na obszarach zdegradowanej, starej zabudowy (rewir Sztetl, Ratusz), gdzie większość mieszkań ogrzewana jest nadal paliwami stałymi (głównie węglem kamiennym i drewnem). Problem ten dotyczy również całego obszaru gminy Góra Kalwaria, gdzie konieczna jest modernizacja kotłowni grzewczych. Wpływ na liczne zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w mieście mają również okalające miasto trasy komunikacyjne oraz emisja spalin ze źródeł mobilnych. Dotyczy to szczególnie centrum miasta i rejonów zwartej zabudowy bezpośrednio otoczonej drogami.

Duży wpływ na stan środowiska ma również największy w Europie, nieczynny zakład utylizacji odpadów dla Warszawy, zlokalizowany w Łubnej, powodujący uciążliwości dla środowiska takie jak przedostawanie się szkodliwych związków i substancji stałych, ciekłych i gazowych do wód powierzchniowych i podziemnych, gleby oraz emisji ich do atmosfery a także obniżenie walorów estetycznych i krajobrazowych. Składowisko podlega obecnie procesowi rekultywacji jednakże jego obecność degradowuje rozległy obszar wyłączając go spod zainwestowania a także wykorzystania rekreacyjnego.

Do obszarów degradacji ekologicznej należy zaliczyć także dawne wyrobiska gliny w miejscowościach Łubna i Baniocha, powstałe na potrzeby działających tu w przeszłości cegielni. Obecnie wyrobiska te przekształciły się w zbiorniki wodne i stanowią potencjał tych miejscowości.

Fot. 1. Zbiornik wodny w Łubnej, powstały w wyniku wypełnienia wodą dawnego wyrobiska gliny (tzw. glinianka)
[autor: J. Kamiński]

5.3 Analiza komunikacji [mapa nr 9]

Na terenie gminy przecinają się drogowe i kolejowe szlaki komunikacyjne a istotnym uwarunkowaniem jest bliskość dużego węzła i generatora ruchu, jakim jest Warszawa. W oparciu o dokument *Komunikacja publiczna na terenie gminy Góra Kalwaria* na mapie zaznaczono dwa rodzaje transportu publicznego: samochodowy oraz kolejowy. Oraz uzupełniono informacje na podstawie danych przewoźników i bieżących rozkładów jazdy. Na infrastrukturę komunikacji samochodowej gminy składają się przebiegające przez centrum miasta Góra Kalwaria: droga krajowa nr 50 (Ciechanów - Ostrów Mazowiecka) oraz droga krajowa nr 79 (Warszawa - Bytom). Ponadto funkcjonują drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Bardzo wysokim natężeniem ruchu odznacza się wschodnia część miasta. Uciążliwe dla mieszkańców korki drogowe, spowodowane intensywnym ruchem tranzytowym, kumulują się na Pijarskiej i Dominikańskiej, szczególnie w okolicach ronda krzyżującego drogi krajowe nr 50 i 79, na Warszawę, Mińsk Mazowiecki i Grójec. Sytuacja ta ulegnie zmianie, gdyż na terenie gminy rozpoczęto budowę obwodnicy miasta, która odciąży centrum, jednak mieszkańcy obawiają się silnego natężenia ruchu w obrębie węzłów drogowych w dzielnicy Marianki i Stadion oraz wiaduktu na Kołbiel i Mińsk WD-30 w okolicach mostu na Wiśle.

Publiczna komunikacja samochodowa podlega Zarządowi Transportu Miejskiego w Warszawie, obejmując pięć linii autobusowych funkcjonujących pomiędzy miastem a Warszawą, Piasecznem, Konstancinem - Jeziorną oraz między miastem a wsiami gminy (742, L21, L25, L28, L30). Cztery linie początkowe przystanki mają na Rynku w Górze Kalwarii, komunikując miasto z Piasecznem,

Konstancinem- Jeziorną, Stacją Kolejową w Czarnym Lesie oraz Warszawą (Wilanów). Częstotliwość połączeń autobusowych z Góry Kalwarii to kursy co ok. półtorej - dwie godziny, a w porach szczytowych co godzinę (od godziny 14 do 17). W Baniosze funkcjonuje linia nr L28 z częstotliwością kursu co półtorej godziny w kierunku Piaseczna.

Na terenie gminy funkcjonuje komunikacja kolejowa z linią nr 12 Skierniewice – Łuków ze stacjami kolejowymi w Czachówku Środkowym (nieczynna, poza terenem gminy) i Wschodnim (na terenie gminy, w miejscowości Czarny Las) oraz w mieście Góra Kalwaria. Linia ta łączy się w Czachówku z linią kolejową nr 8 Warszawa Zachodnia – Kraków Główny i zapewnia połączenie do Warszawy i możliwość połączenia z Radomiem. Na tej linii, najbliższej gminy znajdują się stacje w Czachówku Górnym i Południowym.

Publiczny transport kolejowy obsługuje PKP Mazowieckie Koleje Sp. z o.o., komunikując miasto na trasie Góra Kalwaria - Warszawa Wschodnia ze stacją Czachówek Wschodni na terenie gminy w miejscowości Czarny Las. Poza tym połączeniem linią odbywa się tylko ruch pociągów towarowych. W całej gminie funkcjonują tylko dwie stacje kolejowe. Stacja w Górze Kalwarii, obsługuje dziennie tylko siedem połączeń do Warszawy i tyle samo z powrotem, w tym cztery połączenia z przesiadką z autobusu na pociąg w Czachówku Południowym. Czas trwania takiej podróży to około 1h20min. Położona poza gminą stacja Czachówek Wschodni, w porównaniu do miasta, obsługuje dziennie 19 połączeń do stolicy, a podróż trwa 55 minut. Nie ułatwia to jednak podróżowania mieszkańców gminy do Warszawy, ponieważ miejscowość jest nieodpowiednio skomunikowana z pozostałą częścią gminy. Odległość od stacji w Czachówku do centrum Góry Kalwarii wynosi 16km. Również stacja w Górze Kalwarii oddalona jest od centrum o ok. 2km. Dodatkowo niekorzystnym zjawiskiem jest także techniczna degradacja obszaru kolejowego oraz samej stacji w Górze Kalwarii, które nie zachęcają do korzystania z komunikacji kolejowej.

W transporcie w gminie ma również udział komunikacja rowerowa. Długość dróg rowerowych w 2013 roku wynosiła 1,2km. Wartość ta nie oddaje jednak rzeczywistego udziału ruchu rowerowego w gminie, który jest ważnym środkiem komunikacji szczególnie na krótkich relacjach. Świadczy jedynie o niewielkim rozwinięciu infrastruktury dla tego transportu.

Komunikacja w gminie wymaga dalszego rozwoju, szczególnie pod względem komunikacji z Warszawą, która jest ważnym celem podróży mieszkańców gminy. Również Góra Kalwaria jest celem podróży, m.in. turystycznych dla mieszkańców Warszawy. Warto również tutaj wspomnieć o zdegradowanym, nieczynnym porcie rzeczny Wisły w Górze Kalwarii. Rzeka pod względem komunikacji nie posiada na dzień dzisiejszy wykorzystania. Posiada natomiast potencjał do rozwoju tego transportu, szczególnie w zakresie turystycznym. Gminę Góra Kalwaria charakteryzuje duża dynamika ruchu i komunikacji. Mieszkańcy przemieszczają się między miejscowościami gminy oraz między gminą a Warszawą i sąsiednimi miastami. Jednakże działanie środków komunikacji, ilość środków komunikacji publicznej oraz stan infrastruktury i wyposażenia w niedostatecznym stopniu zapewniają sprawną i bezpieczną komunikację dla mieszkańców gminy.

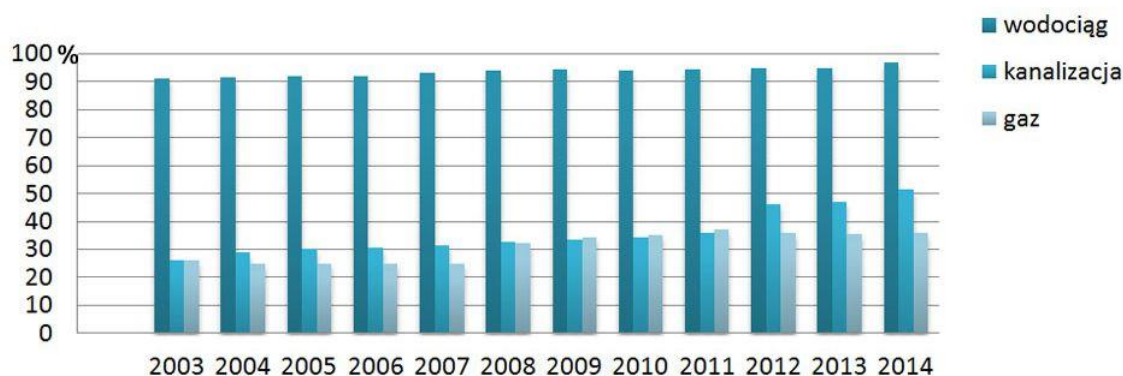
Fot. 2. Zdegradowany obszar stacji kolejowej Góra Kalwaria; [autor: J. Kamiński]

5.4 Analiza zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych: stan obiektów i infrastruktury oraz przestrzeni publicznych [mapa nr 10]

Analizę zjawisk przestrzenno - funkcjonalnych oraz technicznych podzielono na analizę stanu obiektów i infrastruktury oraz przestrzeni publicznej, a w kolejnym podrozdziale analizę dziedzictwa, które jest istotnym czynnikiem w gminie Góra Kalwaria. Ocena stanu obiektów i infrastruktury na terenie całej gminy jest konieczna do wskazania przestrzeni, na których pożądane są działania rewitalizacyjne.

Istotnym wskaźnikiem jest także uzbrojenie terenów gminy w infrastrukturę techniczną, oraz liczba mieszkańców z niej korzystająca. Dostępne dane wykazują wzrost liczby ludności korzystającej z infrastruktury technicznej, co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

MIESZKAŃCY KORZYSTAJĄCY Z INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W GMINIE GÓRA KALWARIA

Rys. 26. Procentowa ilość mieszkańców gminy Góra Kalwaria korzystających z infrastruktury technicznej (wodociąg, kanalizacja, gaz) w latach 2003 – 2014, [oprac. K. Niewiadomska]; źródło: Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.

Na podstawie zapisów zawartych w *Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria* na 2014 rok oznaczono obszary wymagające rehabilitacji lub rekultywacji. Rejony charakteryzujące się dużą ilością zdegradowanej zabudowy oraz obszary z dużym udziałem zdegradowanej infrastruktury, wytyczono opierając się o wizje terenowe przeprowadzone na obszarze gminy. Na mapie zaznaczono także budynki komunalne o dobrym i złym stanie technicznym na podstawie dokumentu *Administracja budynków komunalnych - specyfikacja przegląd roczny 2015 rok*, uzupełniając te dane o informacje z wizji terenowych. Zaznaczono również infrastrukturę ściekową - kanalizację wraz z oczyszczalnią ścieków korzystając z dokumentu *Zarządu Gospodarki Komunalnej: Inwestycje zrealizowane w latach 2011 – 2014 (2014); Inwestycje zrealizowane w roku 2015 (2015)*. Na podstawie dokumentu *Rewitalizacja Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii, 2016 r.* na mapę naniesiono obszary osiedli Spółdzielni Mieszkaniowej, gdzie występują z problemy techniczne i funkcjonalno – przestrzenne.

Główne obszary kryzysowe, na których zidentyfikowano dużą liczbę zdegradowanej zabudowy znajdują się centrum Góry Kalwarii, w dzielnicy Stare Miasto w rewirach Sztetl, Ratusz i Oficerski. Rewir Sztetl odznacza się największą liczbą budynków komunalnych o złym stanie technicznym. Kolejnym terenem kryzysowym jest stara zabudowa o złym stanie technicznym, znajdująca się w północnej części dzielnicy Lipkowo, przy ulicy Wyszyńskiego, na granicy miasta i wsi Moczydłów, przy linii kolejowej. Znajdują się tam również kontenery mieszkalne w złym stanie technicznym. Zabudowa wielorodzinna wymagająca poprawy stanu technicznego zlokalizowana jest na terenie Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii w dzielnicy (osiedle Skierniewicka/Budowlanych) oraz w dzielnicy Parcela w rewirze Osiedle Młyńskie (osiedle Kard. Wyszyńskiego/Pijarska). Tereny z dużą liczbą zdegradowanej zabudowy występują również we wsi Baniocha i Łubna. Są to obiekty mieszkalne będące pozostałościami po cegielniach, które funkcjonowały tu w przeszłości oraz dwa współczesne budynki wielorodzinne. Większość budynków charakteryzuje zły i bardzo zły stan techniczny. Osiedla należące do Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii wymagają remontu dachów, elewacji, stolarki, wymian instalacji elektrycznej i sanitarnej. Część obiektów jest opuszczona.

Fot. 3. Zabudowa w centrum miasta Góra Kalwaria, w rejonie rewiru Sztetl – miejsce koncentracji negatywnych zjawisk technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych, [autor: J. Kamiński]

Fot. 4. Zabudowa w centrum miasta Góra Kalwaria, w rejonie Sztetla – miejsce koncentracji negatywnych zjawisk technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych, [autor: J. Kamiński]

Na obszarach wiejskich długość czynnej kanalizacji wynosi 55,4km. Pomimo wysokiego stanu degradacji budynków, na północy istnieją w większości przyłącza kanalizacyjne. Południe gminy nie posiada sieci kanalizacyjnej. Długość czynnej kanalizacji na obszarze miasta wynosi 24,6km. Na północ od miasta zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków Moczydłów, obsługująca 50% mieszkańców gminy.

Ponadto, inne problemy przestrzenne stwierdzono także poza obszarami typowo mieszkalnymi. W szczególności w rejonie miasta, terenami wymagającymi odnowy są: opuszczona jednostka wojskowa, skarpa z otwarciem widokowym na Wisłę, oraz zatarty układ przestrzenny założenia kalwaryjskiego – szczególnie w rejonie ulicy Kalwaryjskiej wraz przyległą zielenią w tym cmentarzem rzymsko- katolickim, żydowskim oraz ewangelicko - augsburskim. Obszarami z dużym udziałem zdegradowanej infrastruktury są także tereny kolejowe wraz ze stacją w Górze Kalwarii oraz nieczynny port rzeczny.

Poza miastem, problemy przestrzenne uwidoczniły się również w okolicach Baniochy i Łubnej. Dalszej rekultywacji wymaga nieczynne już wysypisko śmieci w Łubnej oraz jego otoczenie, tereny pozostałości dawnych cegielni - zagłębienia i oczka wodne (dawne glinianki) wraz z ich otoczeniem. we wsi Brzeście znajduje się obszar zdegradowanego, nieczynnego PGR. Na południu gminy obecnie przekształceniu podlega zlikwidowana Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Czaplinie. W południowej części gminy istnieją również zaniedbane obszary znajdujące się w Lininie: osiedle powojenne powstałe w okolicach dawnego poligonu oraz Ośrodek dla cudzoziemców.

Fot. 5. Substandardowa zabudowa mieszkalna w Górze Kalwarii, rejon ul. Kard. Wyszyńskiego, [autor: J. Kamiński]

Fot. 6. Zdegradowana zabudowa mieszkalna w Łubnej - miejsce koncentracji negatywnych zjawisk technicznych i przestrzenno-funkcyjnych, [autor: J. Kamiński]

Fot. 7. Zdegradowana zabudowa na terenie dawnej jednostki wojskowej w Górze Kalwarii, [autor: J. Kamiński]

Analizie poddano również przestrzenie publiczne na terenie gminy, na podstawie dokumentu *Wypis przestrzeni publicznych gminy Góra Kalwaria* na 2016 rok nanosząc je na mapę. W Górze Kalwarii zajmują one tereny o łącznej powierzchni 29,51 ha. Największą jest cmentarz rzymsko- katolicki zlokalizowany w zachodniej części miasta o przybliżonej powierzchni 4,35 ha. W centrum miasta położone są istotne pod względem historycznym i kompozycyjnym przestrzenie publiczne, które są częścią miejskich osi kompozycyjnych - ulice: Kalwaryjska, Pijarska i Dominikańska wraz z przylegającym do nich Rynkiem i Placem Piłsudskiego. Odnowy wymagać będą również otoczenie osiedli Skierniewicka/Budowlanych (dzielnica Stacja) i Kard. Wyszyńskiego/Pijarska (dzielnica Parcela, rewir Osiedle Młyńskie) będących własnością Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii. Obszary te nie są wyposażone w drogi pożarowe, nawierzchnie wymagają utwardzenia lub renowacji, brak jest miejsc parkingowych i postojowych a cały teren nie jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych.

Do ważnych przestrzeni w mieście zaliczono również:

- Wieczernik wraz z otoczeniem
- plac targowy
- stację kolejową
- cmentarz żydowski
- stadion miejski
- skarpę doliny Wisły
- stary port rzeczny
- plażę nad Wisłą,

a także szereg innych, mniejszych przestrzeni położonych w różnych dzielnicach miasta.

Tereny istniejącej przestrzeni publicznej w we wsiach Baniocha i Łubna określono jako obszary kwalifikujące się do rewitalizacji (z wyjątkiem terenu kościoła parafialnego oraz cmentarza rzymsko - katolickiego). Na południu gminy istotnymi przestrzeniami publicznymi są rynek i zamek w Czersku wraz z terenami wzgórza zamkowego.

Większość przestrzeni publicznych nie spełnia w pełni swojej funkcji, stan techniczny jest niezadowolający, zieleń jest zaniedbana, a całość wymaga adaptacji i odnowy. Na tym tle wyróżniają się jedynie Wieczernik oraz kościół parafialny wraz z klasztorem i terenami przyklasztornymi. Plac Piłsudskiego oraz Rynek znajdujące się w Górze Kalwarii, stanowią przykład realizacji próby odnowy przestrzeni publicznej. Ponadto ważnym wyzwaniem jest również łączenie przestrzeni publicznych w spójny system. Obecnie powiązania pomiędzy przestrzeniami nie są czytelne lub są mocno zdegradowane. Na szczególną uwagę zasługują powiązania pomiędzy przestrzeniami w centrum miasta Góra Kalwaria, a przestrzeniami w pobliżu skarpy a także powiązania z doliną Wisły (port, plaża), która jest wielkim potencjałem rekreacyjnym. Pomimo fizycznej bliskości rzeki i miasta przestrzenie te są dziś od siebie mocno odizolowane.

Fot. 8. Substandardowa zabudowa mieszkaniowa w Baniosze, [autor: J. Kamiński]

Fot. 9. Zdegradowana zabudowa w Łubnej, w sąsiedztwie składowiska odpadów „Łubna”, będąca skutkiem likwidacji cegielni oraz wieloletniego funkcjonowania składowiska [autor: J. Kamiński]

5.5 Analiza dziedzictwa kulturowego [mapa nr 11A i 11B]

Na terenie gminy istnieją liczne obszary i obiekty o wartościach zabytkowych i kulturowych objęte ochroną konserwatorską – wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków lub ujęte w ewidencji zabytków - ze wskazaniem do ochrony prawem miejscowym. Na terenie miasta i gminy istnieje ok. 100 zabytków nieruchomych w postaci: założeń przestrzennych, budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, kościołów, założeń parkowych oraz cmentarzy. Najcenniejszymi wpisami obszarowymi są historyczne zespoły urbanistyczne Góry Kalwarii oraz Czerska. *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria* wskazuje na potrzeby ustalenia działań dotyczących ochrony zabytków oraz określenia obszarów wymagających rewitalizacji i odtworzenia zdegradowanych fragmentów układu urbanistycznego.

Decyzja nr 1444 - A w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków zespołu urbanistyczno-budowlanego miasta Góra Kalwaria z dnia 10 sierpnia 1990 r. objęła ochroną konserwatorską zespół urbanistyczno – budowlany miasta Góra Kalwaria. Wpis do rejestru obejmuje ok. 185 ha i chroni przede wszystkim unikatowe założenie kalwaryjskie powstałe w 1670 r. z inicjatywy biskupa Stefana Wierzbowskiego (określane także jako Nowe Jeruzalem). Kompozycja miasta Góra Kalwaria obejmuje: plan krzyża łacińskiego wraz z obiektami na jego ramionach, oś ulicy Kalwaryjskiej wraz z Gólgotą oraz położony na południu Wieczernik – dziś teren Kościoła rektoralnego p.w. Opatrzności Bożej na Mariankach, z sanktuarium św. O. Stanisława Papczyńskiego oraz nieodległy dawny Syjon. Obszar objęty wpisem do rejestru obejmuje większość centralnych dzielnic miasta: Stare Miasto, Osiedle Kilińskiego, Osiedle Bema oraz Targową włączając również cmentarze: rzymsko – katolicki, żydowski oraz ewangelicko-augsburski. W wojewódzkim rejestrze zabytków figurują ponadto 42 zabytki nieruchome. Obiekty te w głównej mierze zlokalizowane są w mieście Góra Kalwaria, w dzielnicach Stare Miasto, głównie wzdłuż ulicy Pijarskiej (ramię krzyża) w rewirach Ratusz, Sztetl, Stare Osiedle. Na tym terenie obowiązuje utrzymanie podstawowego układu ulic, ich przebiegu i szerokości, historycznych linii zabudowy, a także skali, gabarytów, intensywności zabudowy i jej historycznego ukształtowania, oraz zespołów architektonicznych z zielenią.

Instrukcja do decyzji nr 1444- A o wpisie do rejestru zabytków zespołu urbanistyczno- budowlanego miasta Góra Kalwaria (brak daty, sporządzona około 1991 r.) zawęża granice ochrony konserwatorskiej z około 185 ha do 103 ha określając je w tak zwanych Strefach. Strefa I obejmuje zespół miejski o największych walorach historycznych. Zachodnia granica tej strefy (ulice Pijarska i Dominikańska) objęte są jedynie ochroną zabudowy pierzei tych ulic. Strefa II to objęty ochroną układ urbanistyczny ulicy Kalwaryjskiej z pasami 15 m szerokości od osi jezdni. Instrukcja do decyzji nr 1444 – A zmienia również zapisane w Decyzji 1444 - A warunki konserwatorskie w odniesieniu do ulicy Kalwaryjskiej, gdzie z powodu urbanistyczno – architektonicznej sytuacji ulicy nie stawia warunku rewitalizacji tej ulicy do jej pierwotnej szerokości. Strefa III obejmuje trzy cmentarze (rzymskokatolicki, żydowski, ewangelicko – augsburski) w obecnych ich granicach. Do Strefy IV ochrony konserwatorskiej zalicza się zespół sakralny „Wieczernik” wraz z zielenią oraz strefą ochronną. Strefa V określa ochronę skarpy wraz z zielenią i istniejącą tam zabudową (Instrukcja do decyzji 1444 – A dołącza do obszaru ochrony pozostałą część rewiru Remiza z widokową skarpią). Kolejnym dokumentem jest Zawiadomienie dotyczące Instrukcji do decyzji 1444 – A z dnia 13 czerwca 2016 r., które nadaje nowe granice dla obszarów ujętych w Instrukcji oparte o bieżącą mapę zasadniczą ewidencji gruntów, ograniczając ich powierzchnię z około 103 ha do 94,5 ha. Przebieg tych granic determinuje zakres parcelacji historycznej miejscowości w tym występowanie historycznej zabudowy, czytelne formy krajobrazu oraz zagospodarowania przestrzennego.

W ramach wizji terenowych wykonanych na potrzeby niniejszej diagnozy rozpoznano obszary

w obrębie wpisu do rejestru zabytków, na których stwierdzono znaczące zatarcie układu urbanistycznego miasta. Sytuują się one wzdłuż ulicy Kalwaryjskiej włączając cmentarz rzymsko - katolicki (dawna Golgota) wraz z rozległym dawnym placem pielgrzymkowym (obecnie otwarty teren trawiasty), cmentarz żydowski, cmentarz ewangelicko-augsburski oraz rewir Oficerski wraz z przyległą ulicą Dominikańską, gdzie obecność jednostki wojskowej trwale zatarła kompozycję kalwaryjską. Pierwotnie znajdował się tam kościół i klasztor Dominikanów.

Fot. 10. Kościółek św. Antoniego w Górze Kalwarii – zaniedbany element dziedzictwa, [autor: J. Kamiński]

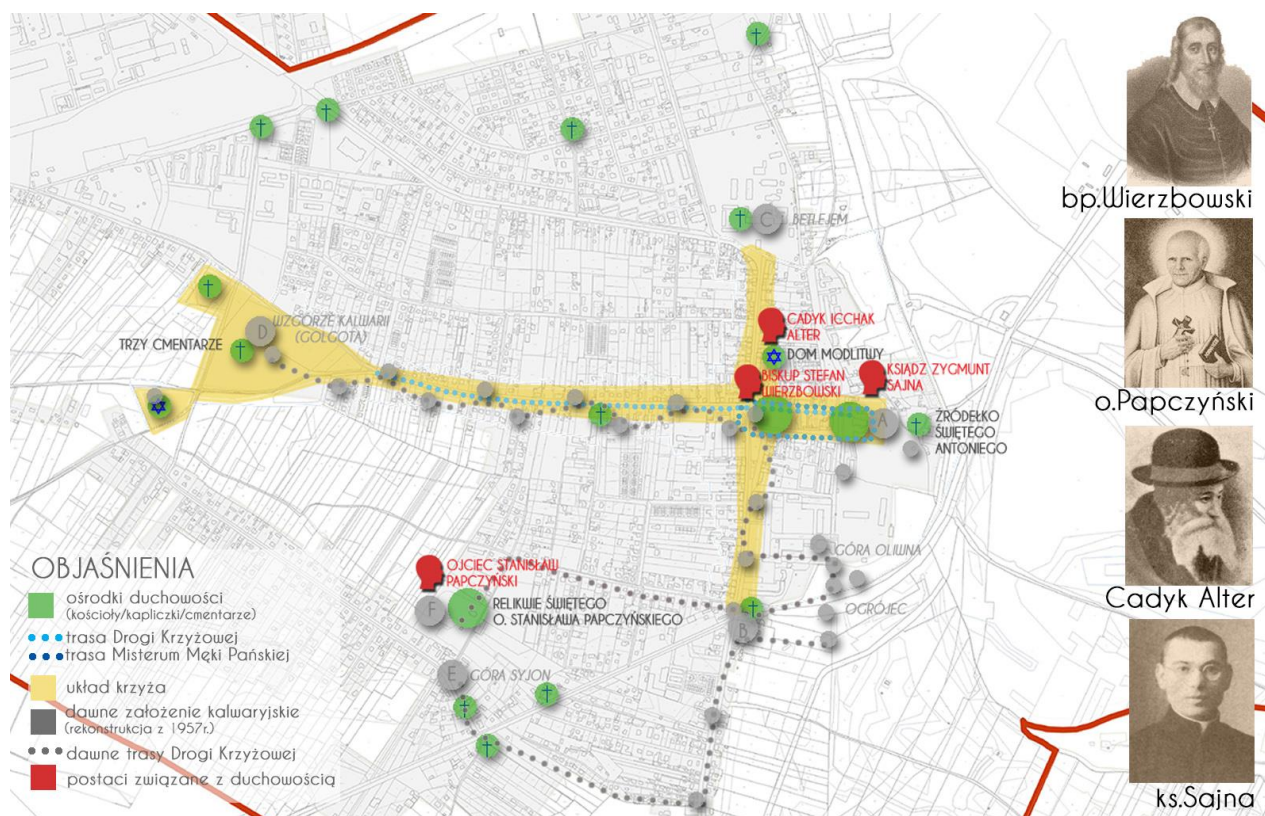
Dzielnica Stare Miasto a w szczególności rewir Sztetl jest ważna również ze względu na dziedzictwo związane z kulturą żydowską. Pierwsi Żydzi zaczęli się osiedlać w mieście na początku XIX wieku. Pierwsza drewniana synagoga została wzniesiona przy ulicy Pijarskiej 3 w 1849 roku. Do II Wojny Światowej Góra Kalwaria była także ważnym ośrodkiem chasydyzmu. Pielgrzymowali tu chasydzi z całej Polski i Europy. W dzielnicy Stare Miasto znajdowało się getto utworzone na początku 1940 roku pomiędzy ulicami: Pijarska, Strażacka, Ks. Sajny i Piłsudskiego. Zamknięto w nim żydowskich mieszkańców Góry Kalwarii oraz przesiedleńców i uciekinierów z Aleksandrowa, Kalisza, Łodzi, Pabianic i Suwałk. Getto funkcjonowało do 25 lutego 1941 roku, kiedy podczas likwidacji wywieziono z miasta około 3000 Żydów. Wojnę przeżyło około tylko 40 żydowskich mieszkańców miasta. W rewirze Sztetl znajdują się nieliczne zachowane obiekty kultury żydowskiej takie jak dwór cadyka Icchaka Altera wraz domem modlitwy dynastii Alterów oraz liczne obiekty mieszkalne. Ponadto, zachowała się synagoga zlokalizowana przy ulicy Pijarskiej 5 oraz wpisany do rejestru zabytków cmentarz żydowski przy ulicy Kalwaryjskiej. Dziedzictwo to stanowi ważny potencjał gminy. Większość obiektów murowanych przetrwała, lecz ulega sukcesywnej degradacji.

Fot. 11. Dom Modlitwy i Dwór Cadyka Altera w Górze Kalwarii – zaniedbany element dziedzictwa, [autor: J. Kamiński]

Ważnym obszarem dziedzictwa jest dawny gród Czersk, jedno z najstarszych miast Mazowsza. Ochroną objęte są ruiny zamku książąt mazowieckich wraz z terenem podzamcza, układ urbanistyczny miasta średniowiecznego z rynkiem oraz zespół kościelny z cmentarzem. Wpis obejmuje ok. 10,5 ha. Ponadto obiekty zabytkowe znajdują się między innymi w miejscowościach:

- Baniocha, Willa z XIX wieku, cmentarzparafialny rzymsko- katolicki, park
- Kąty: Kopiec mogiła z I wojny światowej, cmentarz ewangelicki z XIX wieku
- Moczydłów, Park dworski
- Brzeście, zespół dworsko- parkowy z XVIII wieku, chałupa z początku XX wieku
- Podłęcze, Chałupa z końca XIX wieku
- Linin, Wiatrak koźlak z XIX wieku
- Potycz, Park dworski
- Sobików: cmentarz wraz z drzewostanem przy kościele p.w. Św. Stanisława Biskupa Męczennika (XV wiek), dzwonnica z XVIII wieku przy kościele.

Rys. 27. Mapa elementów dziedzictwa duchowego miasta Góra Kalwaria, [oprac. K. Niewiadomska]

VI. Wnioski dotyczące kwalifikacji obszaru zdegradowanego

Ogólny profil społeczności

Dostępne dane oraz wykonane analizy wykazały, że gminie towarzyszy wzrost gospodarczy i ekonomiczny związany także z bliską odległością od Warszawy. Korzystną tendencją jest zwiększająca się liczba mieszkańców i chęć osiedlania się na tym terenie. Jednakże pomimo tych korzystnych tendencji rozwojowych, gminę dotyczą problemy społeczne, które wynikają bezpośrednio z sytuacji gospodarczej. Prowadzą one do rozwarstwienia społecznego, w którym równolegle funkcjonują mieszkańcy w dobrej sytuacji oraz grupa mieszkańców borykająca się z licznymi problemami. Upadek dużych przedsiębiorstw, głównie państwowych takich jak: Hortex, Polsport, Thomson; likwidacja jednostki wojskowej uderżyły szczególnie w osoby starsze, zamieszkałe od dłuższego czasu na terenie gminy. Mieszkańcy ci mierzą się z trudnościami w ponownym wejściu na rynek pracy, brakiem odpowiednich kwalifikacji, stagnacją rozwoju. Pociąga to za sobą takie zjawiska jak ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm, narkomania, samotność.

Zjawiskom tym towarzyszy także niski kapitał społeczny, ujemny przyrost naturalny, słabe wyniki w nauce, mała aktywność organizacji pozarządowych. Ponadto istotnym czynnikiem w gminie jest znaczący udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Mieszkańców tych dotyczą problemy techniczne i infrastrukturalne. Są one skupione w centrum miasta Góra Kalwaria a także w miejscowościach Łubna i Baniocha. W centrum Góry Kalwarii problemy skupiają się w rejonie dawnej dzielnicy żydowskiej. Skutki ubytku społeczności żydowskiej, która przez lata nadawała charakter temu miejscu są do dziś czytelne w przestrzeni, towarzyszy im degradacja

obiektów i przestrzeni wspólnych. Problemy społeczne i przestrzenne występują także w osiedlach zabudowy blokowej. W miejscowościach Baniocha i Łubna problemy koncentrują się natomiast w obszarach dawnej zabudowy cegielnianej, znajdującej się w większości w bardzo złym stanie technicznym. Cała gmina boryka się także z wyzwaniem, jakim jest budowanie lokalnej tożsamości i identyfikacji z mieszkańcami miejscem zamieszkania w celu przeciwdziałania dominującemu wpływowi Warszawy, dla której Góra Kalwaria może być traktowana jedynie jako „sypialnia”.

Stwierdzone w gminie negatywne zjawiska społeczne, struktura społeczna i jej rozwarstwienie ekonomiczne i wiekowe oraz rozpoznane obszary występowania innych negatywnych zjawisk wskazują na konieczność skierowania działań zarówno do określonych grup i obszarów gminy, ale także działań na rzecz całej społeczności w celu zmniejszenia negatywnych zjawisk, w tym rozwarstwienia społecznego oraz wzmacniania lokalnej tożsamości.

Tereny zdegradowane

Celem procesu diagnostycznego jest wskazanie zdegradowanych obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym oraz sformułowania wskazań do wyznaczenia obszarów rewitalizacji. *Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*, w Art. 9, ust. 1, określa wskaźniki, które są wymagane by na części terytorium gminy wyznaczyć **obszar zdegradowany** a następnie na jego całości lub części wyznaczyć **obszar rewitalizacji**, gdzie zjawiska cechuje szczególna koncentracja oraz gdzie gmina zamierza prowadzić rewitalizację (Art. 10., ust. 1). Jako podstawowy wskaźnik ustawa określa koncentrację negatywnych zjawisk społecznych (bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, problemy z edukacją, niski kapitał społeczny), któremu musi towarzyszyć także co najmniej jeden rodzaj innego rodzaju negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Obszar zdegradowany może również obejmować obszary niezamieszkałe, jeśli zaplanowane na nich działania przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym na obszarze rewitalizacji.

W niniejszej diagnozie poddano analizie wskaźniki wynikające z *Ustawy o rewitalizacji* oraz dodatkowo przeanalizowano uwarunkowania specyficzne dla gminy Góra Kalwaria. Ponadto analizie, zgodnie z Art. 10, ust. 3 ustawy, poddano możliwość włączenia w obszar rewitalizacji niezamieszkałych obszarów powojkowych i innych terenów niezamieszkałych z uwagi na ich ważną rolę w strukturze przestrzennej miasta i wpływ ich odnowy na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym.

W celu wskazanie obszaru zdegradowanego dokonano syntezy wszystkich negatywnych zjawisk społecznych pozyskanych z różnych dostępnych źródeł, a następnie zestawiono je z obszarami występowania negatywnych zjawisk przestrzennych, funkcjonalnych i środowiskowych. Wyniki tych analiz przedstawione zostały na mapie całej gminy oraz przybliżeniach przedstawiających obszary szczególnego zagęszczenia zjawisk problemowych. Na podstawie tej analizy wskazać można, że obszary negatywnych zjawisk społecznych pokrywają się z innymi problemami. Umożliwia to wyznaczenie obszaru zdegradowanego.

Podstawowym źródłem informacji niniejszego badania oraz wyjściową bazą danych dotyczących występowania negatywnych zjawisk społecznych w gminie - był Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii. Analizę danych OPS w formie syntetycznej przedstawia niżej zamieszczona synteza.

Po zestawieniu danych, największe skupiska negatywnych zjawisk społecznych zaobserwowano w mieście Góra Kalwaria, szczególnie w centrum - w dzielnicy Stare Miasto. Odnotowano tam wysoki poziom bezrobocia, co bezpośrednio wpływa na wysoki wskaźnik ubóstwa i innych problemów społecznych. Obszarów tych dotyczą również problemy takie jak wysoka przestępczość czy niski

poziom wykształcenia. Wszystkie te zjawiska oddziałują na siebie, pogłębiając kryzys społeczny. Tą intensyfikację uzupełniły inne negatywne zjawiska, świadczące o kryzysowym stanie tych przestrzeni. Zły stan infrastruktury i budynków w tym zabytkowych, np. rewir Sztetl gdzie znajdują się liczne, zdegradowane budynki mieszkalne oraz dwór cadyka Altera wraz z Domem Modlitwy w złym stanie technicznym. Stwierdzono tam również zaniedbane przestrzenie publiczne (skarpa widokowa, Kalwaria – obecnie cmentarz wraz z placem pielgrzymkowym), niedostateczne funkcjonowanie komunikacji, intensywny ruch samochodowy i związany z tym wysoki poziom zanieczyszczenia i hałasu w centrum miasta, wzdłuż ulic: Kalwaryjskiej, Dominikańskiej i Pijarskiej. W centrum miasta, stwierdzono również problemy przestrzenno- funkcjonalne. Zatarty historyczny układ urbanistyczny miasta, głównie wzdłuż ulicy Kalwaryjskiej i terenów przyległych. Wyzwaniem jest także opuszczona jednostka wojskowa w rejonie ulicy Dominikańskiej: jest to obszar gdzie zatarta została historyczna kompozycja miasta a jednocześnie obecnie, poprzez likwidację jednostki pojawia się konieczność włączenia tego terenu w funkcjonowanie miasta. Objęcie tego obszaru rewitalizacją będzie miało wpływ na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom w pozostałych częściach miasta.

Obszarem, który należy uznać za zdegradowany jest teren dwóch osiedli – Skierniewicka/Budowlanych (dzielnica Stacja) i Kard. Wyszyńskiego/Pijarska (dzielnica Parcela, rewir Osiedle Młyńskie) należący do Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii. Ze względu na dużą liczbę ludności zamieszkującą ten niewielki teren, jest to obszar występowania negatywnych zjawisk społecznych w szczególności bezrobocia, ubóstwa i przestępczości. Dodatkowo uzupełniają je problemy funkcjonalno – przestrzenne i techniczne związane z niedostatecznym stanem technicznym budynków i przestrzeni je otaczających.

Kolejnym terenem, gdzie widoczne jest nawarstwienie negatywnych wskaźników, jest obszar zdegradowanej zabudowy w północnej części dzielnicy Lipkowo, przy ulicy Wyszyńskiego, na granicy miasta z wsią Moczydłów, po północnej stronie linii kolejowej. Zły stan budynków, brak godnych warunków mieszkaniowych, bezrobocie i ubóstwo, to problemy szczególnie dotyczące to miejsce. Jako obszar zdegradowany wskazać należy także teren kolejowy wraz ze stacją w Górze Kalwarii oraz pobliską zabudową mieszkalną a także nieczynny port rzeczny. Należy dodać, że większość zabudowanego obszaru miasta jest w zasięgu negatywnego oddziaływania dróg krajowych w tym hałasu powyżej 55 dB. Uciążliwość ta zostanie w znacznym stopniu zmniejszona poprzez budowę obwodnicy.

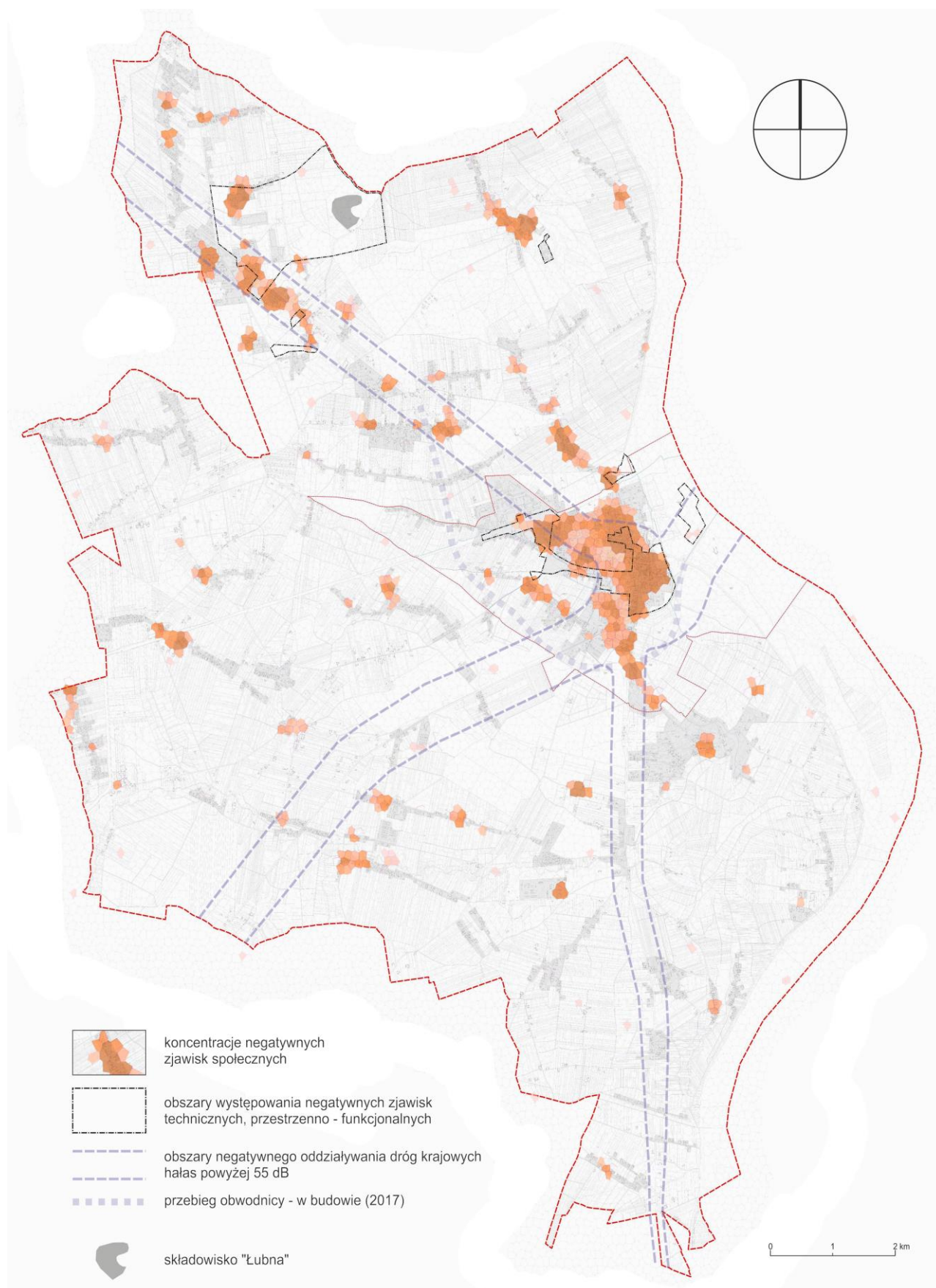
Obszary zdegradowane obserwuje się również na wiejskich obszarach gminy, szczególnie we wsiach Baniocha i Łubna, gdzie notuje się szczególną koncentrację negatywnych zjawisk. Pomimo, że w tych miejscowościach znajdują się duże przedsiębiorstwa, które tworzą rynek pracy i napędzają rozwój gospodarczy, jednocześnie występują tam miejsca, w których kumulują się negatywne zjawiska zarówno społeczne, funkcjonalno-przestrzenne, techniczne i środowiskowe. W szczególności zjawiska te dotyczą starej, zdegradowanej zabudowy mieszkalnej, będącej pozostałością po dawnych cegielniach oraz towarzyszących im kontenerów mieszkalnych. W pobliżu znajdują się również zaniedbane przestrzenie publiczne o dużym potencjale – stawy w miejscu dawnych glinianek. Poważnym zagrożeniem jest także nieczynne składowisko odpadów w Łubnej, którego wpływ sięga daleko poza granice składowiska i degraduje okoliczne tereny. Dodatkowo negatywne oddziaływanie w miejscowościach Baniocha i Łubna generuje droga krajowa nr 79. Oddziaływanie to będzie się utrzymywać (nie są planowane inwestycje) a nawet może wzrosnąć z uwagi na budowę obwodnicy i wzbudzenie dodatkowego ruchu.

Zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych stwierdzono również we wsi Brzeście, jednakże nie łączą się one tam z innymi rodzajami negatywnych zjawisk a obszarem zdegradowanym technicznie

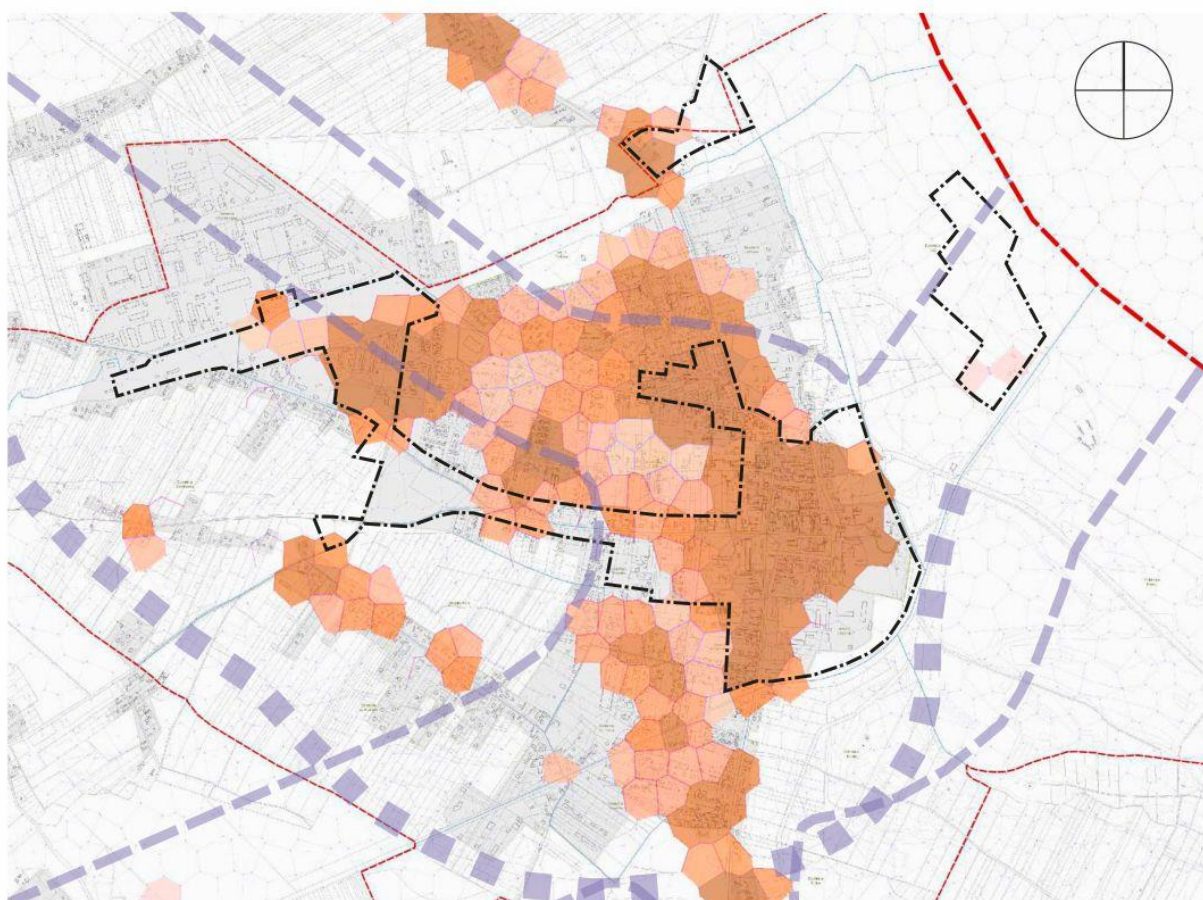
jest tak niezamieszkały PGR. Na pozostałych obszarach gminy dane nie stwierdzają znaczących kumulacji negatywnych zjawisk społecznych łączących się z innymi rodzajami problemów. Poza zakresem rewitalizacji znajdują się także zjawiska, jakie mogą występować w Domu Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii oraz Ośrodku dla cudzoziemców w Lininie.

Na podstawie powyższych danych oraz przeprowadzonej na mapach syntezy rekomenduje się by na obszarze gminy wyznaczyć **obszar zdegradowany**. Proponuje się wyznaczenie obszaru podzielonego na podobszary obejmujące poszczególne koncentracje negatywnych zjawisk. W szczególności obszar zdegradowany powinien obejmować, bez podawania ścisłych granic:

- obszar centrum w tym Starego Miasta w Górze Kalwarii, w szczególności rewiry: Ratusz Sztetl, Stare Osiedle, Remiza, Klasztor, Oficerski – ze względu na największe w gminie nagromadzenie negatywnych zjawisk, a niezamieszkałe i zdegradowane części rewiru Oficerskiego (dawna jednostka wojskowa) i zdegradowany rejon skarpy, jako obszary mające bezpośredni wpływ na sytuację w terenach zamieszkałych;
- oś ulicy Kalwaryjskiej w Górze Kalwarii wraz z najbliższym otoczeniem i cmentarzami ze względu na zatarcie historycznego układu kalwaryjskiego, który jest najcenniejszym elementem urbanistycznym Góry Kalwarii, a także negatywne zjawiska społeczne;
- obszar położony na południe od ulicy Kalwaryjskiej w rejonie targowiska; ze względu na występujące w obszarze problemy społeczne, znaczna degradacja techniczna oraz potencjał przestrzeni niezabudowanych dla odnowy tego obszaru;
- obszary osiedli Skierniewicka/Budowlanych (dzielnica Stacja) i Kard. Wyszyńskiego/Pijarska (dzielnica Parcela, rewir Osiedle Młyńskie) wraz z przyległym zdegradowanym terenem zieleni, będące własnością Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii – ze względu na występowanie wysokiego poziomu negatywnych zjawisk społecznych oraz niedostateczny stan techniczny budynków i otoczenia;
- obszar portu rzeczno-górnego w Górze Kalwarii z uwagi na degradację obszaru, występowanie niewielkiego zagęszczenia negatywnych zjawisk społecznych a także potencjał, jaki ten teren posiada dla rozwoju całej gminy;
- obszar kolejowy w pobliżu stacji Góra Kalwaria wraz z otoczeniem i położonymi w pobliżu blokami mieszkalnymi z uwagi na degradację obszaru, występowanie negatywnych zjawisk społecznych oraz rolę tego obszaru w funkcjonowaniu miasta;
- obszar na granicy Góry Kalwarii i Moczydłowa, w północnej części dzielnicy Lipkowo, w rejonie ulic Wyszyńskiego i Moczydłowskiej – ze względu na szczególne zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych oraz znaczącą degradację obiektów mieszkalnych;
- obszar przy ulicy Puławskiej we wsi Baniocha - ze względu na szczególne zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych oraz znaczącą degradację obiektów mieszkalnych;
- rozległy obszar we wsiach Łubna i Baniocha - ze względu na szczególne zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych, znaczącą degradację obiektów mieszkalnych, obszary pocegielnianej zabudowy mieszkalnej, obecność zaniedbanych przestrzeni publicznych oraz bliskie sąsiedztwo składowiska „Łubna”, które jest źródłem zagrożeń, negatywnego wpływu na środowisko i degradacji znacznego obszaru otaczającego.

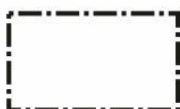

Rys. 28 . Synteza negatywnych zjawisk społecznych oraz technicznych i przestrzenno funkcjonalnych,
[autor: M. Kapusta]

koncentracje negatywnych
zjawisk społecznych

0 1 km

obszary występowania negatywnych zjawisk
technicznych, przestrzenno - funkcjonalnych

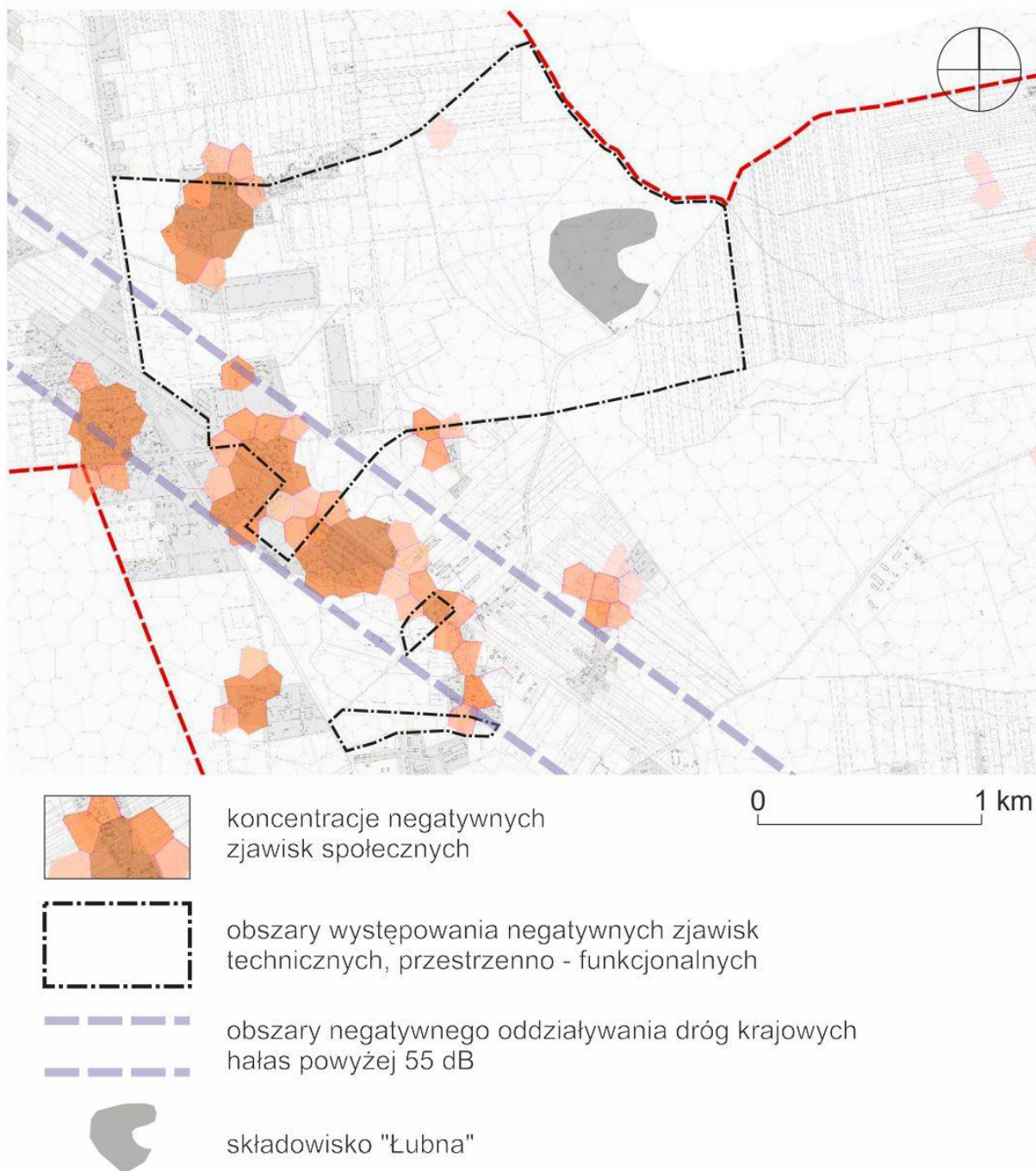

obszary negatywnego oddziaływania dróg krajowych
hałas powyżej 55 dB

przebieg obwodnicy - w budowie (2017)

Rys. 29. Synteza negatywnych zjawisk społecznych oraz technicznych i przestrzenno funkcjonalnych – w rejonie centrum miasta Góra Kalwaria, [autor: M. Kapusta]

Rys. 30. Synteza negatywnych zjawisk społecznych oraz technicznych i przestrzenno funkcjonalnych – w rejonie miejscowości Baniocha i Łubna, [autor: M. Kapusta]

VII. Rekomendacje do wyznaczenia obszaru rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015, poz. 1777) wskazuje, że *“Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.”*

Na podstawie przeprowadzonych analiz, badań terenowych oraz wywiadów i spotkań partycypacyjnych w gminie Góra Kalwaria rekomenduje się, by na wyznaczonym **obszarze zdegradowanym** wyznaczyć **obszar rewitalizacji**. Rekomenduje się, by za podstawę wyznaczania obszaru uznać wytyczne zawarte w ustawie oraz dodatkowe kryteria wynikające ze specyfiki gminy Góra Kalwaria tak, aby zaktualizowany Lokalny Program Rewitalizacji odpowiadał potrzebom gminy oraz był możliwy do skutecznego wdrożenia. Całość procesu powinna także uwzględniać w przyszłości aktualizację Lokalnego Programu Rewitalizacji do Gminnego Programu Rewitalizacji, zgodnie z ustawą. Rekomenduje się by obszarem rewitalizacji objąć szereg przestrzeni na terenie gminy, tworząc odpowiednie podobszary.

Niniejsza diagnoza ujawnia szereg problemów i negatywnych zjawisk na terenie gminy. Część z nich może być przedmiotem procesów rewitalizacji, część powinna stać się przedmiotem innych działań i programów.

ZALECENIA:

Zalecenie 1

Z uwagi na symboliczną, historyczną i kulturową wartość całego historycznego założenia urbanistycznego miasta Góra Kalwaria, z którym ściśle powiązane są obszary zdegradowane, a także ze względu na treści wynikające z idei tworzących tę przestrzeń i towarzyszącej jej w różnych okresach dziejów oraz wpływ tych treści na sposób kształtowania przestrzeni i wartości niematerialne leżące u podstaw zatartej tożsamości miejsca - zaleca się, aby konstrukcja programu rewitalizacji wzniesiona została na fundamencie dziedzictwa kulturowego i tożsamości miejsca, ze szczególnym uwzględnieniem wartości płynących z duchowości poszczególnych fragmentów miasta, w oparciu o diagnozę, wykazującą kumulację problemów rewitalizacyjnych w historycznym centrum miasta. problemy te będą możliwe do rozwiązania wyłącznie poprzez kompleksowe działania rewitalizacyjne. Program powinien skupiać główną uwagę nie na wybranym problemie, lecz na zespołach problemów tworzących realny obraz rzeczywistości w tych miejscach, które pomimo znaczącej wartości kulturowej dotknięte zostały kryzysem społecznym w połączeniu z innymi problemami przestrzennymi. Proponuje się i zaleca, aby poszczególne projekty rewitalizacyjne były prowadzone obszarowo, poprzez wyznaczanie fragmentów miasta, dla których należy zaprogramować zespoły działań tworzących w skali całej przestrzeni zdegradowanej miasta, a także w dłuższej perspektywie czasu - synergiczny i komplementarny program działań. Należy włączyć do udziału w rewitalizacji również wybrane elementy zdrowej tkanki miejskiej angażując w proces możliwie największą liczbę interesariuszy oraz przeciwdziałając desegregacji społecznej w celu uzyskania trwałego efektu rozwojowego.

Zalecenie 2

Zaleca się uwzględnienie możliwości rozszerzenia obszarów działań rewitalizacyjnych w gminie (z kumulacją negatywnych zjawisk przestrzennych), z uwagi na zdiagnozowane liczne ogniska kumulacji problemów społecznych i innych, znajdujące się w mniej znaczących i mniej

newralgicznych dla rozwoju gminy jej fragmentach. Takimi obszarami z pewnością może być osiedle po byłym PGR w Brześciach czy Osiedle Parcela – Roma (tzw. „Pekin”), które od kilkunastu lat przeżywa korzystną metamorfozę związaną głównie z powstałym w sąsiedztwie nowoczesnym osiedlem mieszkaniowym, wielorodzinnym oraz intensywnym rozwojem i deindustrializacją tego rejonu miasta.

Istnieje duża szansa, że tereny te, które z racji swoich cech i lokalizacji nie odgrywają obecnie kluczowego znaczenia w procesach rozwojowych gminy – za kilka lat zostaną pomyślnie zrewitalizowane bez nadzwyczajnej interwencji ze strony gminy. Rekomenduje się jednak, aby tereny te, objąć procesami ponadprogramowego monitorowania stanów kryzysowych i ewentualnego ujęcia ich w przyszłym gminnym programie rewitalizacji Góry Kalwarii.

Zalecenie 3

Zaleca się, aby działania rewitalizacyjne ukierunkowane zostały na szczególnym uwzględnieniu działań adresowanych do osób starszych i niepełnosprawnych, którzy stanowią coraz większą grupę mieszkańców. Góra Kalwaria ma tradycje i potencjał w prowadzeniu działalności opiekuńczej w stosunku do tych osób. Należy wykorzystać ten atrybut również podczas pracy z młodzieżą w ramach programu.

Zalecenie 4

Program rewitalizacji gminy Góra Kalwaria powinien być ściśle powiązany z innymi programami, planami i wszelkimi działaniami rozwojowymi na poziomie strategicznym, taktycznym i operacyjnym. Degradacja najcenniejszych zasobów i przestrzeni gminy powoduje w tym przypadku niezwykle silne ograniczenia rozwojowe gminy. Szczególnym działaniem powiązanym w przyszłości z programem rewitalizacji będzie rewaloryzacja i plan rozwoju dla ulicy Kalwaryjskiej, która społecznie, funkcjonalnie, gospodarczo i historycznie – jest silnie powiązana z obszarami zdegradowanymi.

Zalecenie 5

Z uwagi na rozproszenie problemów społecznych i innych negatywnych zjawisk przestrzennych na terenach poza miejskich gminy, na obecnym etapie realizacji polityki rozwojowej gminy - nie zaleca się obecnie prowadzenia rewitalizacji w rozproszonej, prywatnej zabudowie wiejskiej. Jedynie we wsiach Baniocha i Łubna charakteryzujących się stosunkowo zwartą, postindustrialną zabudową, licznymi problemami społecznymi, środowiskowymi i technicznymi – zaleca się objęcie rewitalizacją newralgicznych obszarów wsi Łubna i Baniocha.

Jako obszary kwalifikujące się do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi wskazuje się w niniejszej diagnozie, bez podawania ścisłych granic, wraz z uzasadnieniem:

Obszar	Uzasadnienie
Stare Miasto w Górze Kalwarii, w szczególności rewiry: Ratusz Sztetl, Stare Osiedle, Remiza, Klasztor	Największe w gminie nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych, technicznych, funkcjonalno – przestrzennych i środowiskowych (zanieczyszczenia, odpady). Problemy gospodarcze wiążące się z brakiem środków na utrzymanie tych obszarów.
Rejon jednostki wojskowej	Występowanie problemów społecznych, brak zagospodarowania obszarów powojkowych, zły stan techniczny i niszcząca zabudowa na tych obszarach. Ponadto problemy środowiskowe związane z zanieczyszczeniami obszaru skarpy. Niezamieszkałe części rewiru Oficerskiego i rejon skarpy, jako obszar mające bezpośredni wpływ na poprawę sytuacji w terenach zamieszkałych.
Osiedla Skierniewicka/Budowlanych (dzielnica Stacja) i Kard. Wyszyńskiego/ Pijarska (dzielnica Parcela, rewir Osiedle Młyńskie)	Występujące zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych, funkcjonalno – przestrzennych oraz środowiskowych. Niedostateczny stan techniczny budynków i otoczenia.
Obszar przy ulicy Puławskiej we wsi Baniocha	Zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych oraz funkcjonalno – przestrzennych. Znacząca degradacja obiektów mieszkalnych. Problemy środowiskowe (zanieczyszczenie związane z bezpośrednim sąsiedztwem składowiska „Łubna”).
Obszar we wsi Łubna	Zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych i funkcjonalno – przestrzennych. Znacząca degradacja obiektów mieszkalnych oraz obecność zaniedbanych przestrzeni publicznych. Problemy środowiskowe związane z bezpośrednim sąsiedztwem składowiska „Łubna”.

Tab. 3. Zestawienie obszarów objętych działaniami rewitalizacyjnymi wraz z uzasadnieniem, [oprac. J. Kamiński]

VIII. Spis materiałów źródłowych:

- Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz.U.2015 poz. 1777);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627);
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria (2014);
- Strategia rozwoju miasta i gminy na lata 2013 – 2020;
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Góra Kalwaria na lata 2012 – 2020 (2012);
- Diagnoza wstępna wykonana na potrzeby aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Góra Kalwaria (2016);
- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 -2020, zatwierdzone przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju z 3 lipca 2015 r.;
- Założenia Narodowego Planu Rewitalizacji 2020;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Góra Kalwaria w latach 2014-2020;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2016;
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla obszaru gminy Góra Kalwaria (2012);
- Rejestr zabytków województwa mazowieckiego;
- Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków zespołu urbanistyczno – budowlanego miasta Góra Kalwaria (1990);
- Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków układu urbanistycznego Czerska (1999);
- Instrukcja dotycząca wpisu do rejestru zabytków układu urbanistycznego miasta Góra Kalwaria (1991);
- Statystyczne Vademecum Samorządowca (2014);
- Narodowy Instytut Dziedzictwa – portal mapowy;
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska – geoserwis;
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad;
- Główny Urząd Statystyczny.

Zespół dokumentów przygotowanych przez Referat Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta i Gminy w Górze Kalwarii:

- Podział miasta i gminy Góra Kalwaria;
- Podział miasta na jednostki przestrzenne odpowiadające istniejącym powiązaniom strukturalnym;
- Statystyka ludności gminy Góra Kalwaria (2015);
- Badania bezrobocia na obszarze wiejskim Góra Kalwaria (2016);
- Badania bezrobocia na obszarze miejskim Góra Kalwaria (2016);
- Beneficjenci Pomocy Społecznej w gminie Góra Kalwaria (2016);
- Przestępstwa ujawnione w gminie Góra Kalwaria (2016);
- Badania poziomu edukacji oraz problemów wychowawczych w poszczególnych dzielnicach Góry Kalwaria (2015);
- Analiza aktywności wyborczej mieszkańców podczas wyborów prezydenta

Rzeczypospolitej Polskiej (2015);

- Fundacje i stowarzyszenia zarejestrowane na terenie gminy;
- Raport o przedsiębiorcach działających na terenie gminy (2016);
- Sklepy oraz usługi charakterystyczne dla obszarów kryzysowych;
- Komunikacja publiczna na terenie gminy Góra Kalwaria (2016);
- Generalny Pomiar Ruchu w 2010 roku;
- Generalny pomiar ruchu w 2010 roku - wykaz odcinków pomiarowych w GPR 2010;
- Specyfikacja przegląd roczny budynków komunalnych w gminie Góra Kalwaria (2015);
- Diagnoza stanu istniejącego gminy Góra Kalwaria
- Zarząd Gospodarki Komunalnej Góra Kalwaria – Inwestycje zrealizowane w latach 2011 – 2014 (2014);
- Zarząd Gospodarki Komunalnej Góra Kalwaria – Inwestycje zrealizowane w roku 2015 (2015);
- Wykaz przestrzeni publicznych gminy Góra Kalwaria;
- Wytyczne konserwatorskie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu śródmiejskiej przestrzeni Góry Kalwarii, obszaru znajdującego się między ulicami: Kalwaryjską, Dominikańską, Armii Krajowej i Papczyńskiego, 2012 r.;
- Materiały dostarczone przez Spółdzielnię Mieszkaniową w Górze Kalwarii, 2016 r.;
- Analiza potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, 2016 r.
- Badania alkoholizmu w gminie Góra Kalwaria w latach 2013-2016
- Badania bezrobocia w gminie Góra Kalwaria w latach 2013 – 2016
- Badania ubóstwa w gminie Góra Kalwaria w latach 2013-2016
- Badania bezradności opiekuńczo - wychowawczej w gminie Góra Kalwaria w latach 2013-2016
- Badania narkomanii w gminie Góra Kalwaria w latach 2013-2016
- Badania trudności po opuszczeniu zakładu karnego w gminie Góra Kalwaria w latach 2013-2016
- Dane dotyczące posiadania Niebieskiej Karty w gminie Góra Kalwaria w latach 2013-2016

IX. MAPY - Spis arkuszy

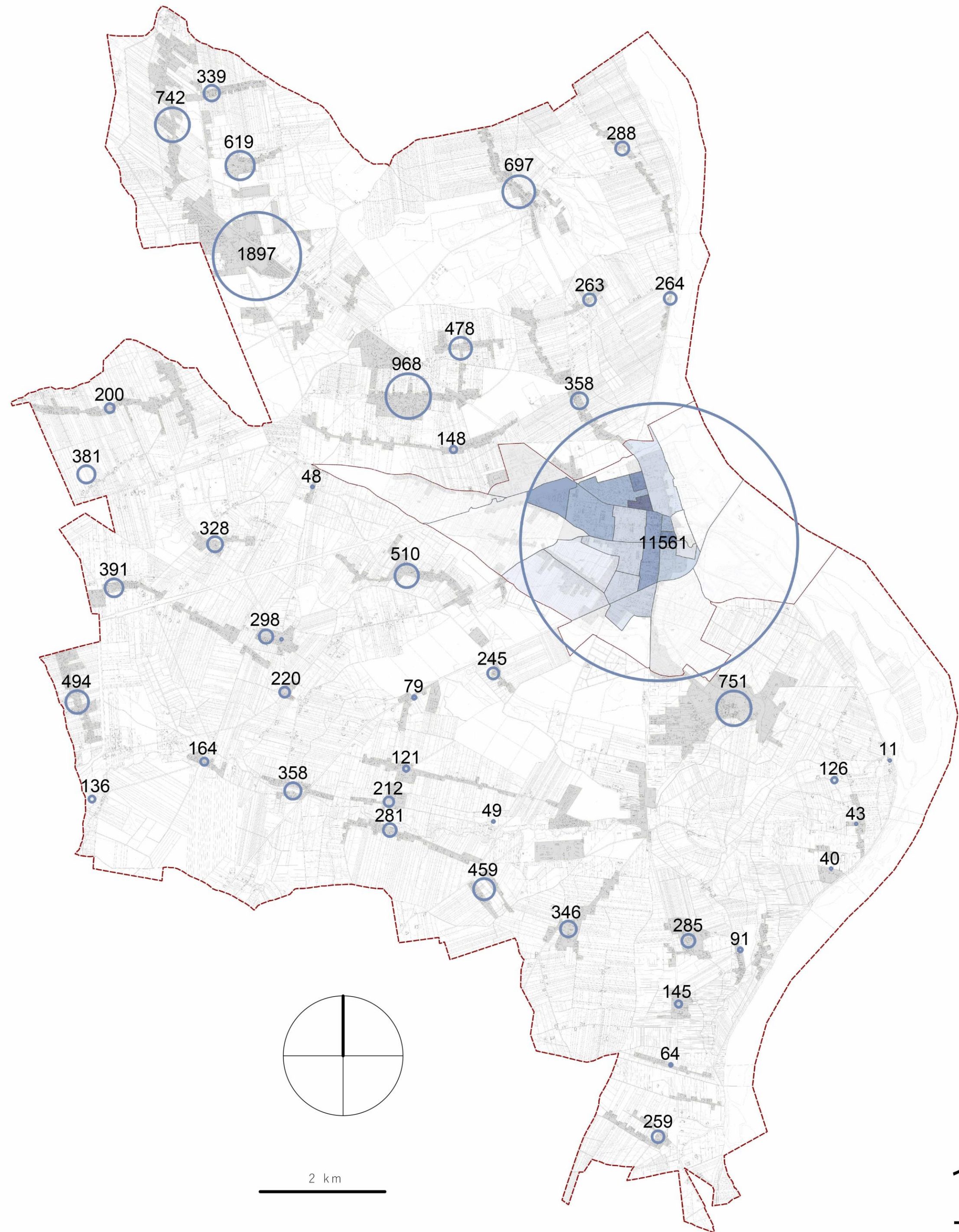
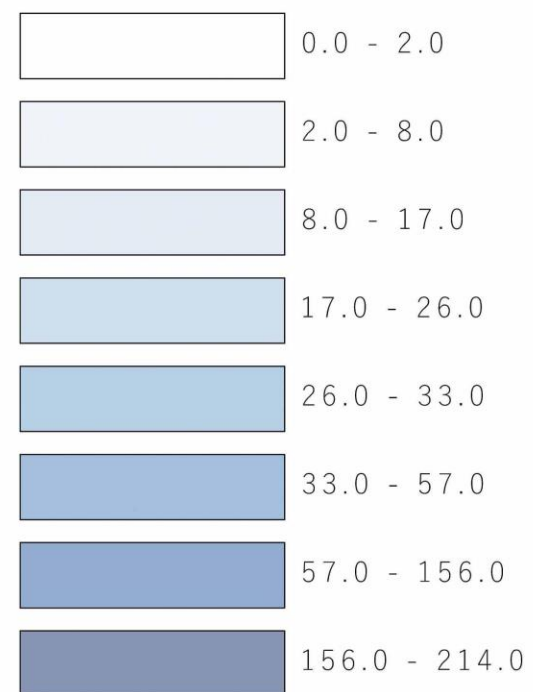
- mapa nr 1 DEMOGRAFIA
- mapa nr 2 BEZROBOCIE
- mapa nr 3 UBÓSTWO
- mapa nr 4 PRZESTĘPCZOŚĆ
- mapa nr 5 EDUKACJA
- mapa nr 6 KAPITAŁ SPOŁECZNY
- mapa nr 7 GOSPODARKA
- mapa nr 8 STAN ŚRODOWISKA
- mapa nr 9 KOMUNIKACJA
- mapa nr 10 STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW I OBSZARÓW
- mapa nr 11 A DZIEDZICTWO MIASTA GÓRA KALWARIA
- mapa nr 11 B DZIEDZICTWO GMINA GÓRA KALWARIA

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI DEMOGRAFIA

LEGENDA

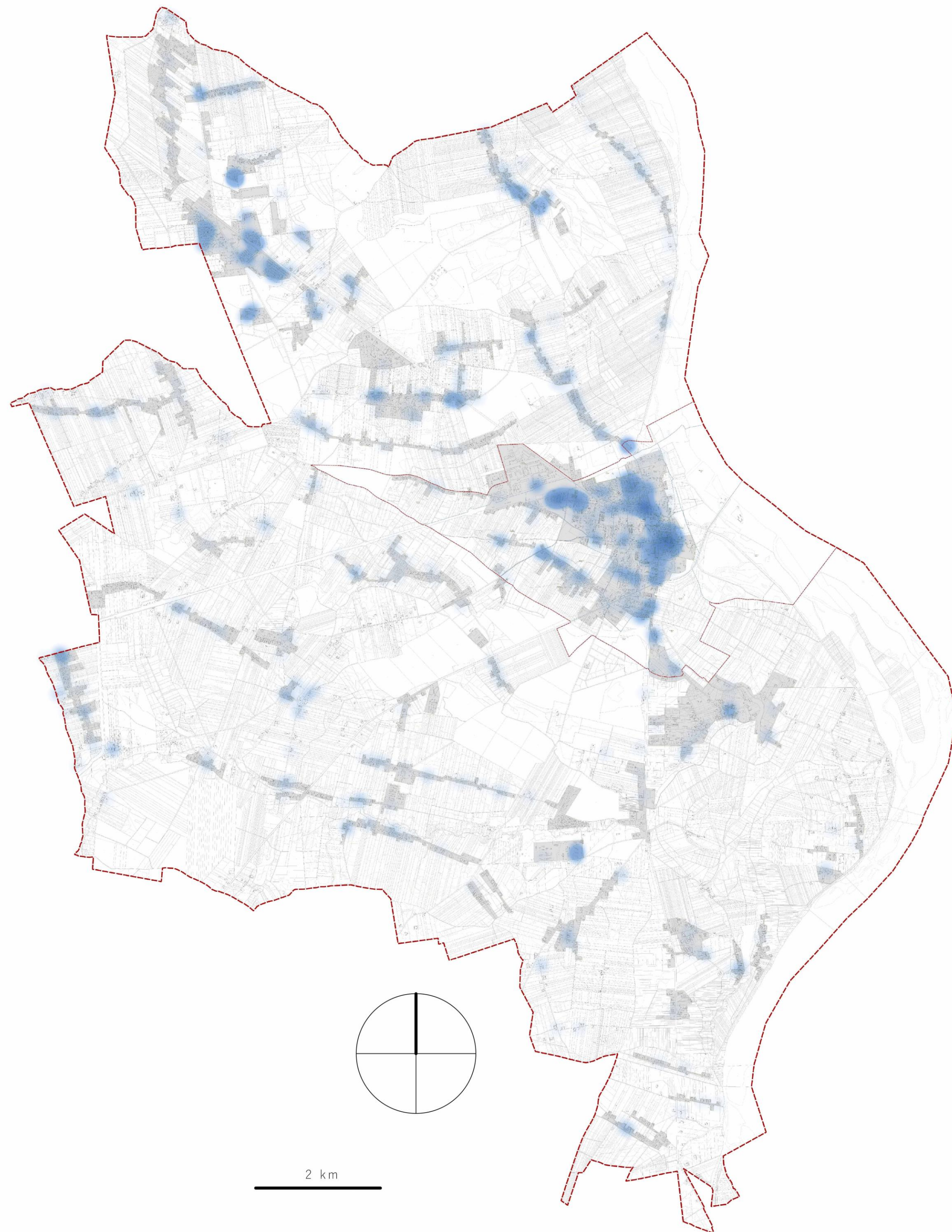
gęstość zaludnienia w dzielnicach
(mieszkańcy/ha)

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI BEZROBOCIE

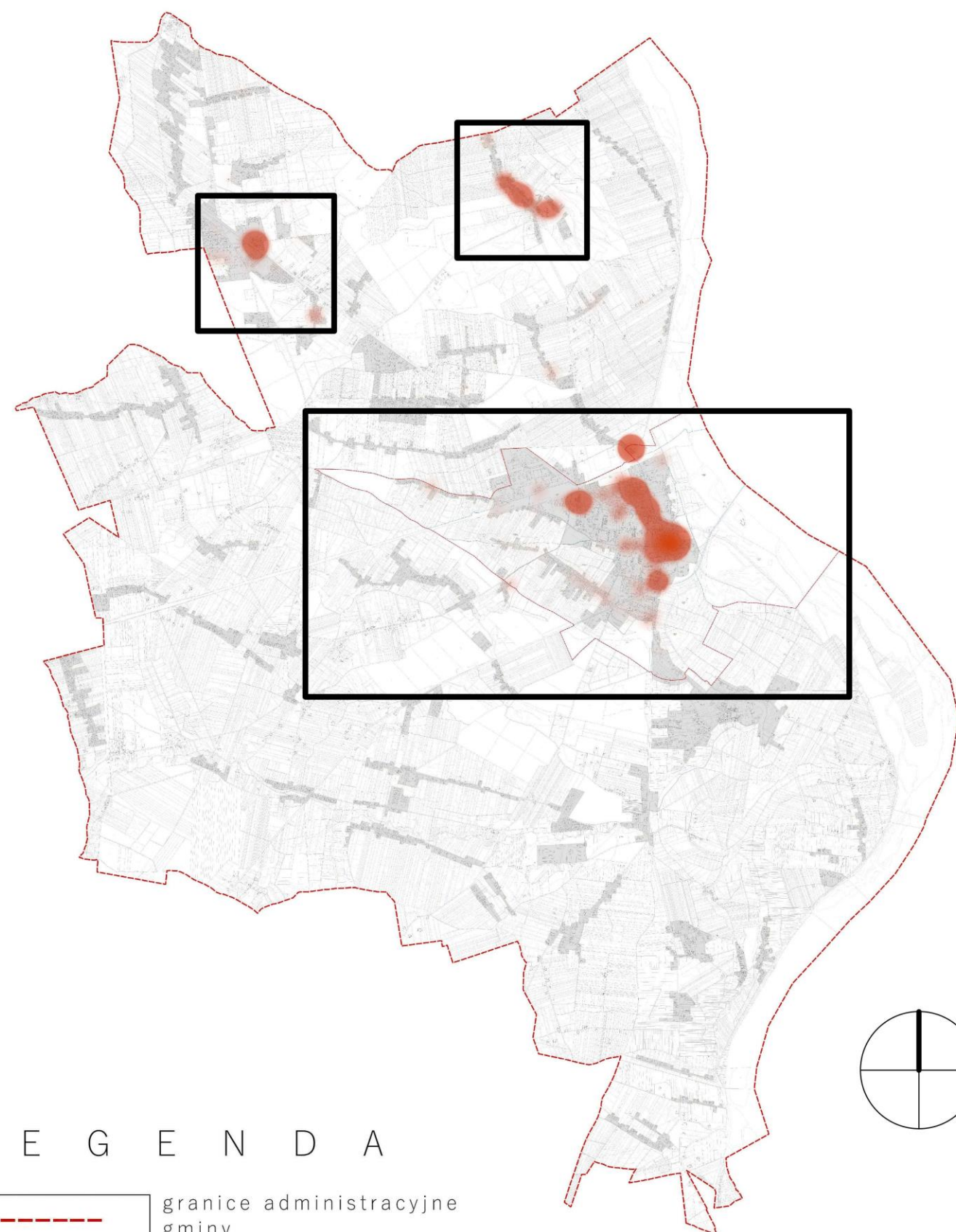
LEGENDA

- granice administracyjne gminy
- granice administracyjne miasta
- tereny zurbanizowane
- zagęszczenie zjawiska bezrobocia na podstawie zarejestrowanych osób bezrobotnych

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI UBÓSTWO

GMINA GÓRA KALWARIA

LEGENDA

- granice administracyjne gminy
- granice administracyjne miasta
- tereny zurbanizowane
- gęstość beneficjentów pomocy społecznej

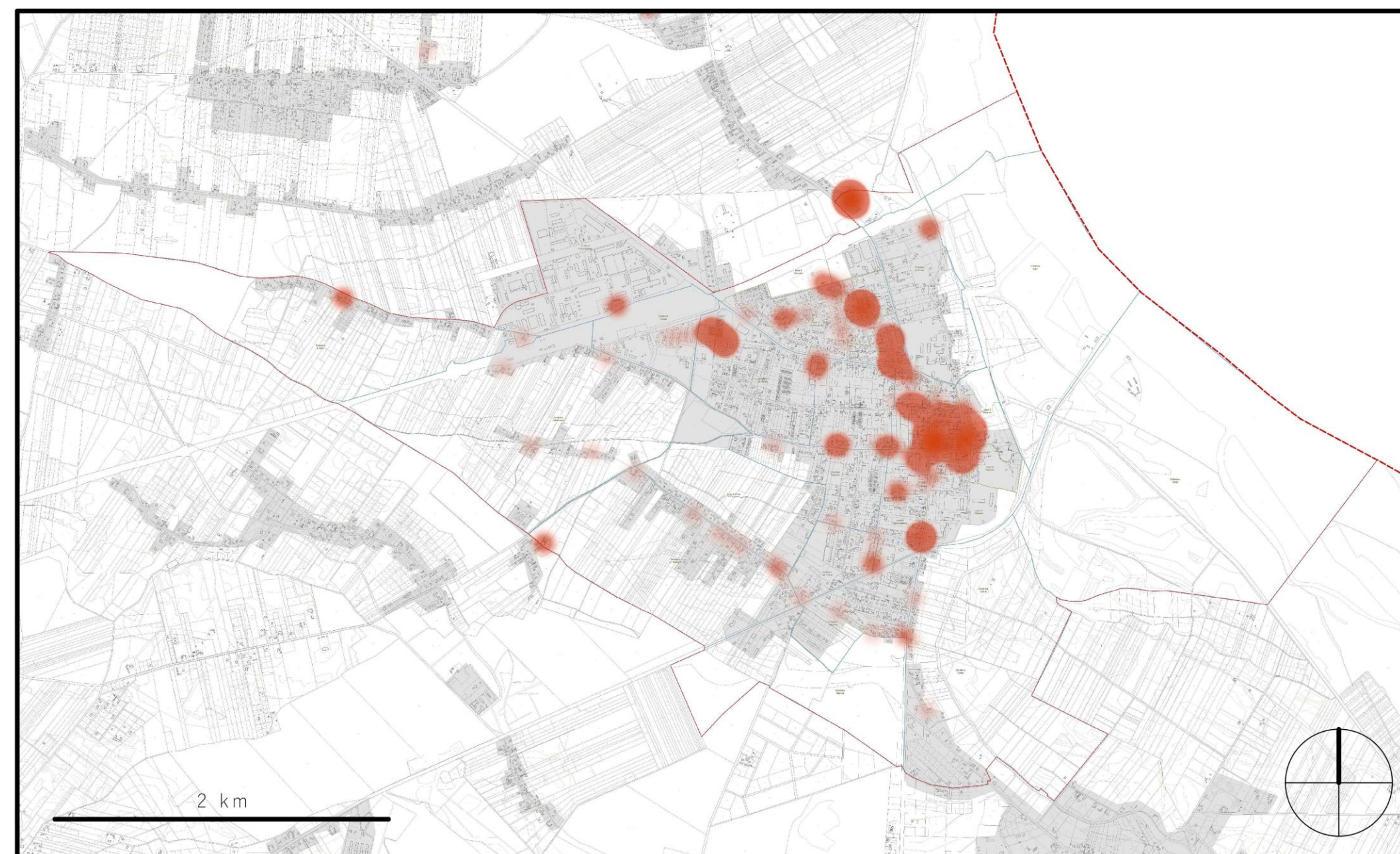
opracowano dla:
PRACOWNIA ZMIANY SPOŁECZNEJ
KAROLINA KOGUĆIK
ul. Szmaragdowa 14 lok. 16
20-570 Lublin

przez:
GARDEN CONCEPT
ARCHITEKCI KRAJOBRAZU
W.Januszczyk P.Szkołut Sp.J.
ul. Śnieżyńskiego 1, 20-706 Lublin

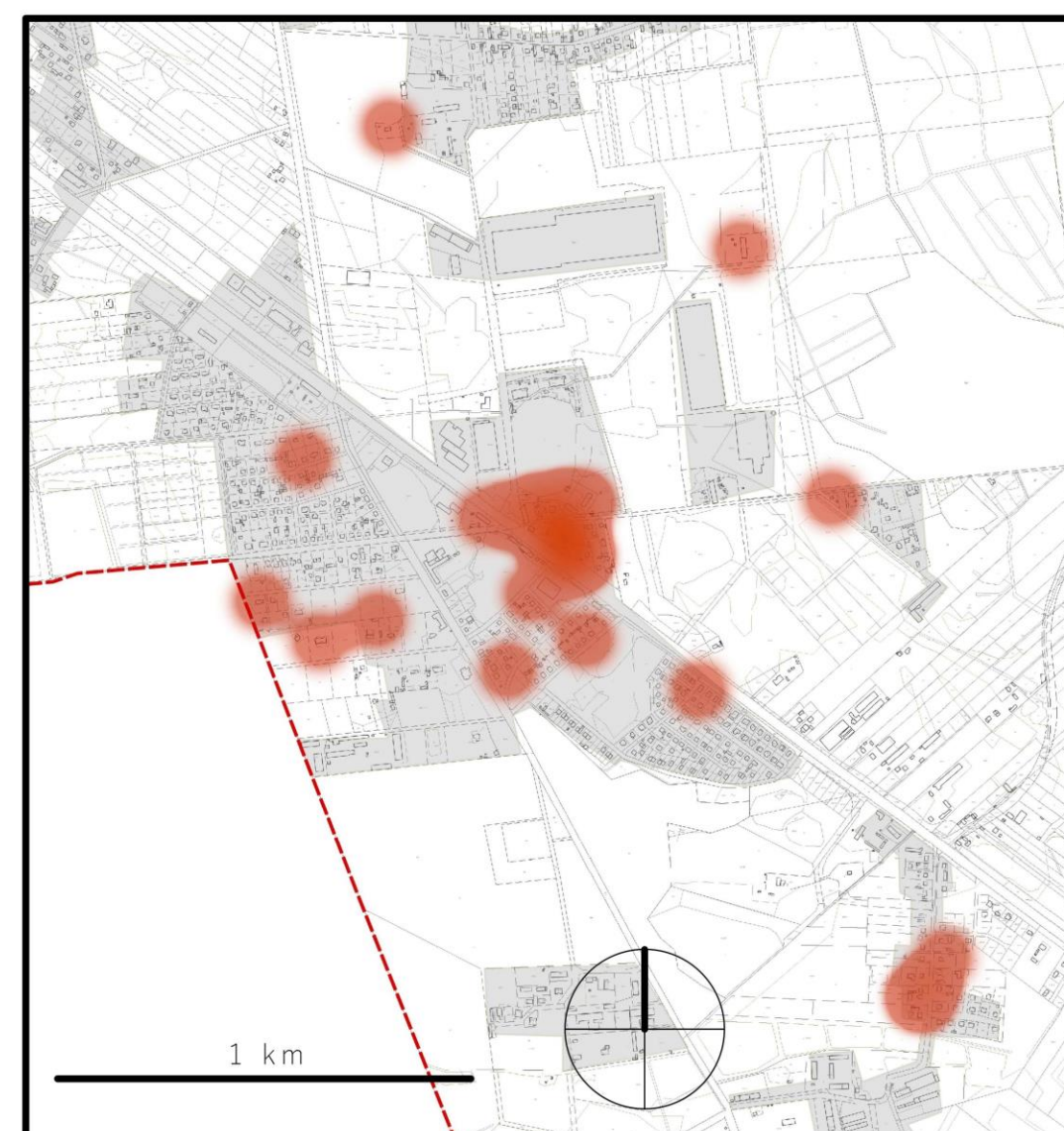
opracowanie arkuszy
inż. Mateusz Kapusta
dr inż. Jan Kamiński

Lublin, 2016

GÓRA KALWARIA

BANIOCHA

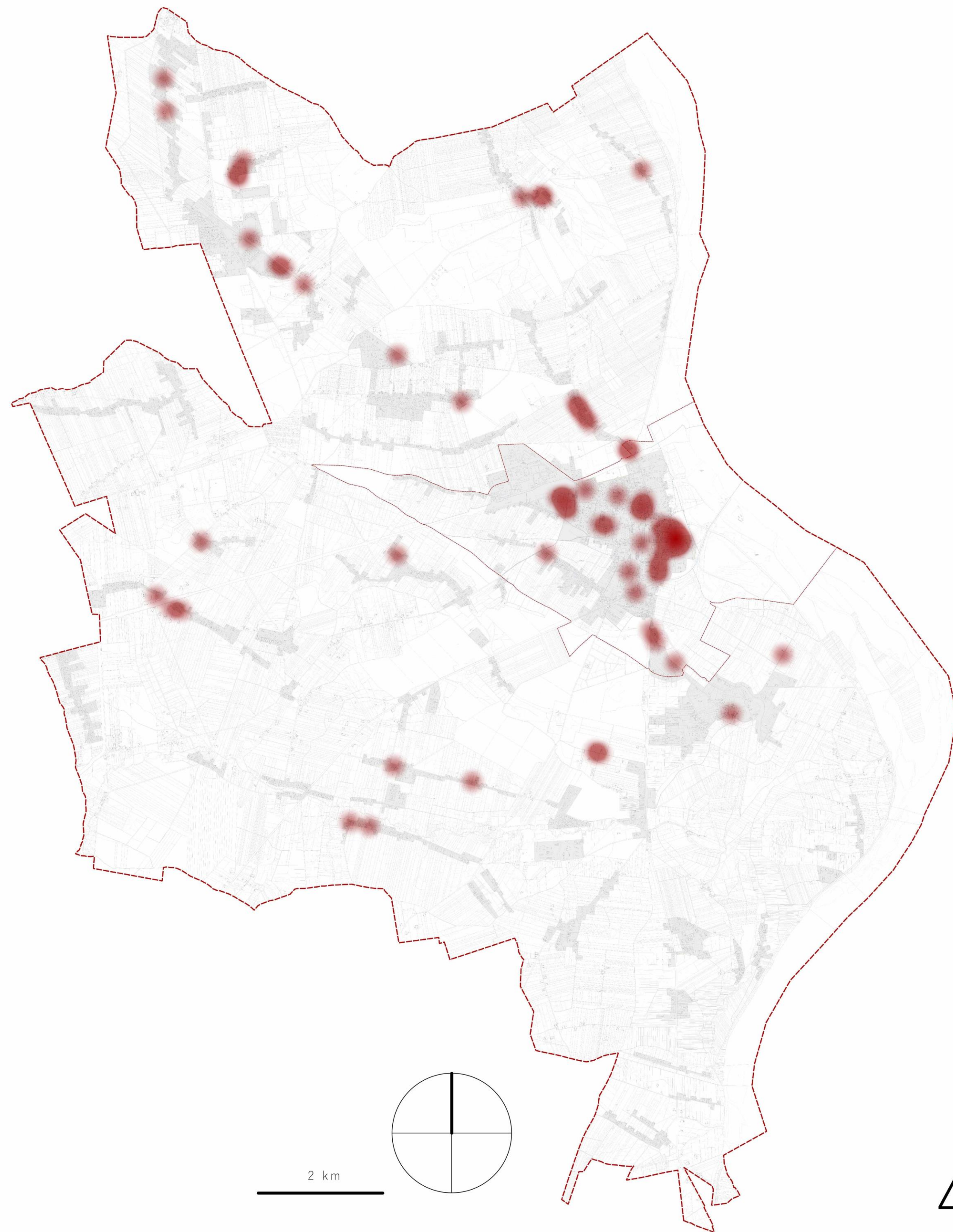

BRZEŚCE

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI PRZESTĘPCZOŚĆ

LEGENDA

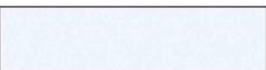
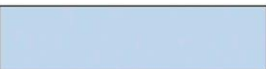

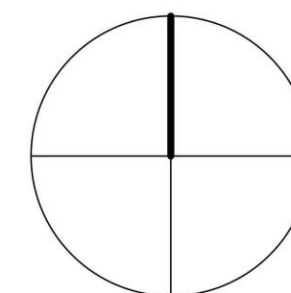
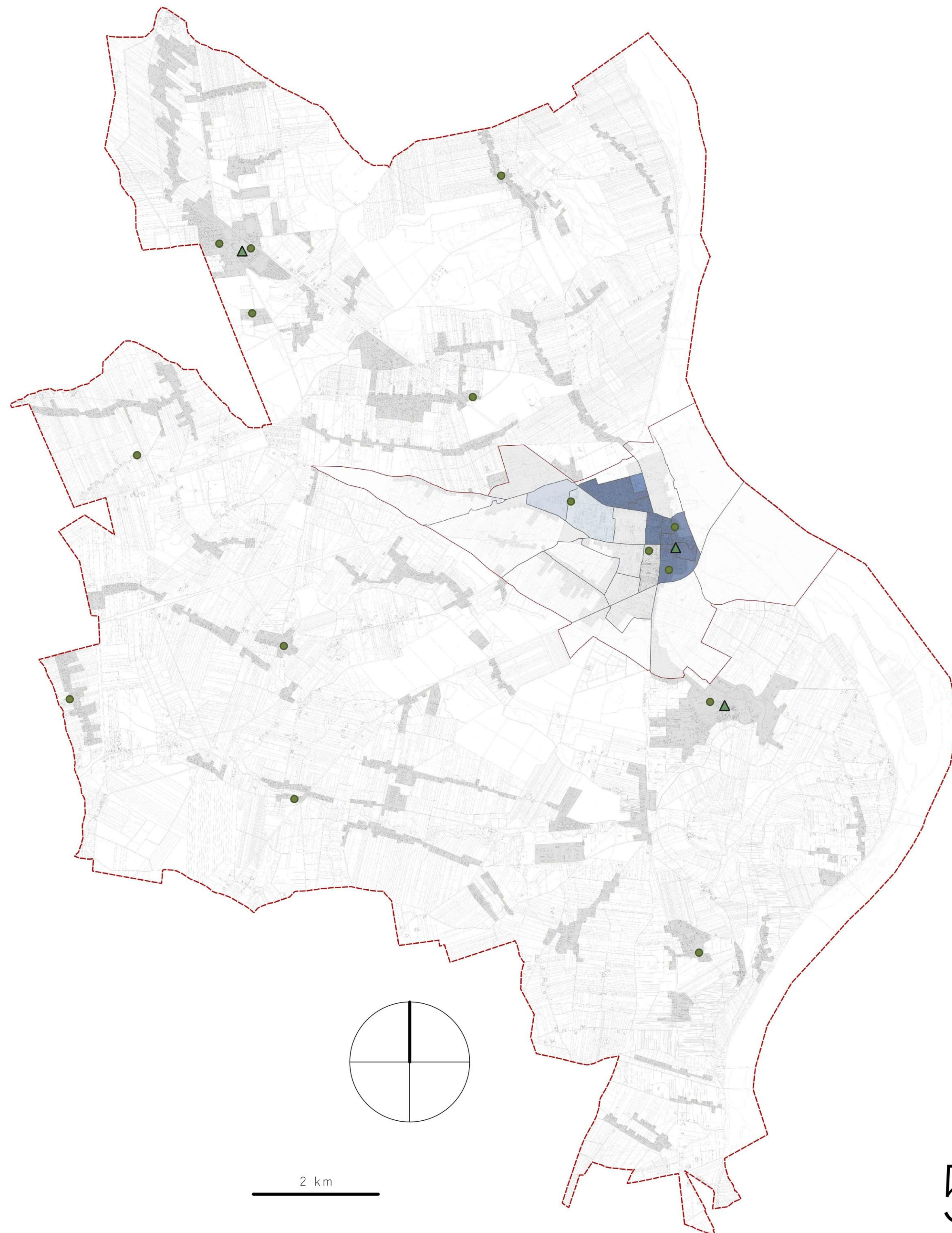
DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI EDUKACJA

LEGENDA

- granice administracyjne gminy
- granice administracyjne miasta
- tereny zurbanizowane
- szkoły
- biblioteki

Procent uczniów nie wywiązujących się z obowiązków szkolnych

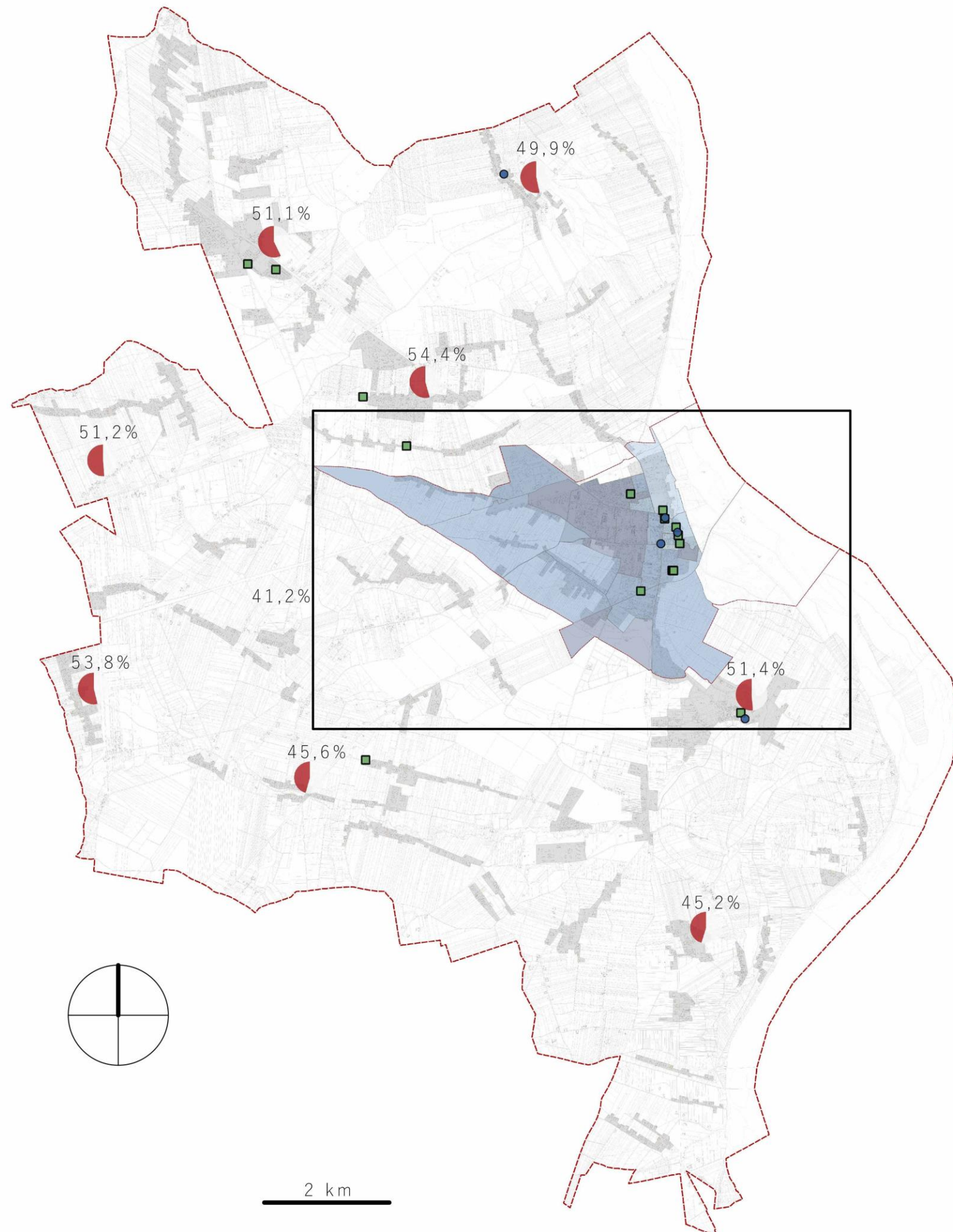
- 0% - 5%
- 5% - 10%
- 10% - 15%
- 15% - 20%
- 20% - 25%
- 25% - 30%
- 30% - 35%
- 35% - 40%
- >40%

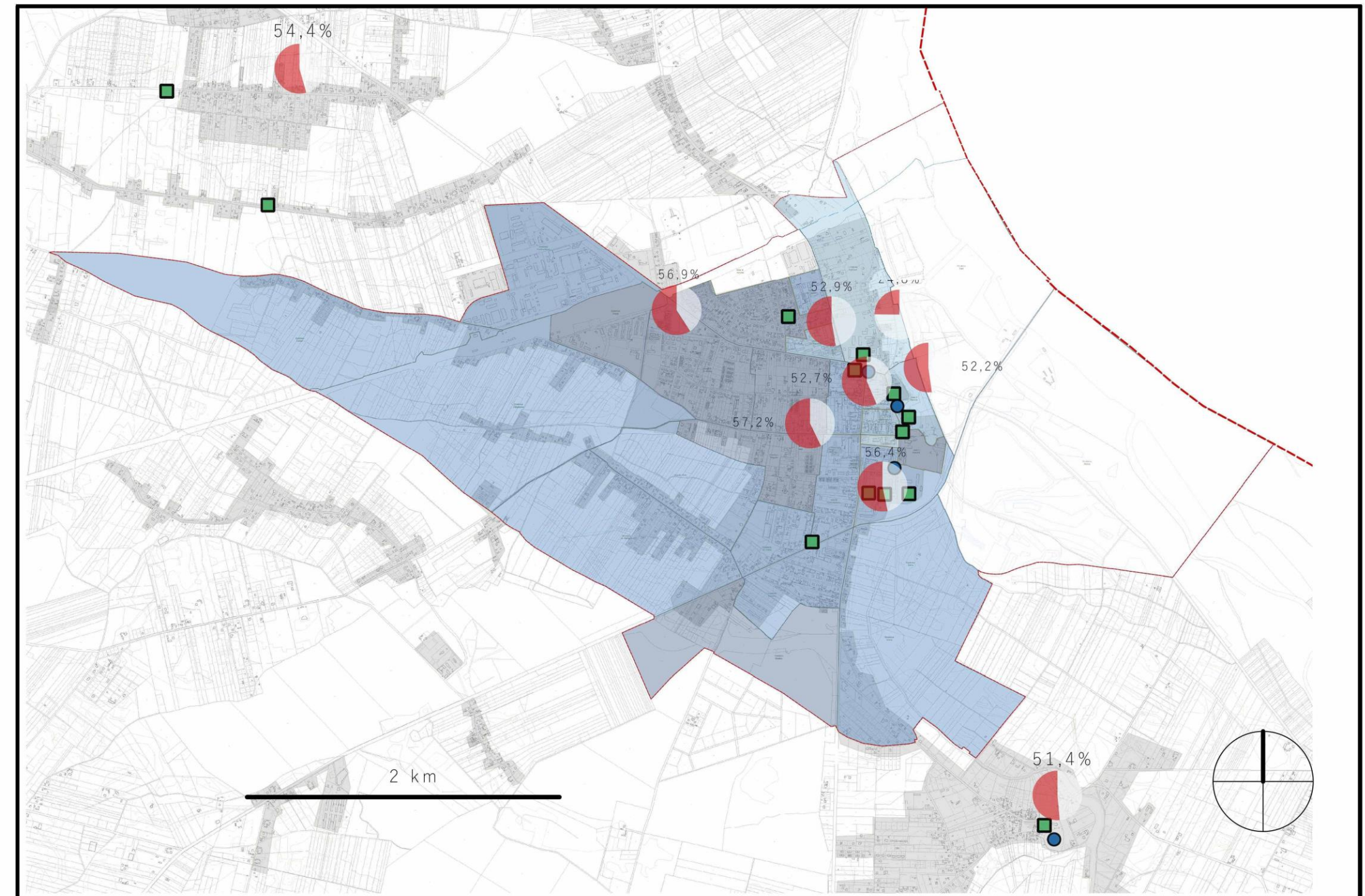
2 km

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI - KAPITAŁ SPOŁECZNY

GINA GÓRA KALWARIA

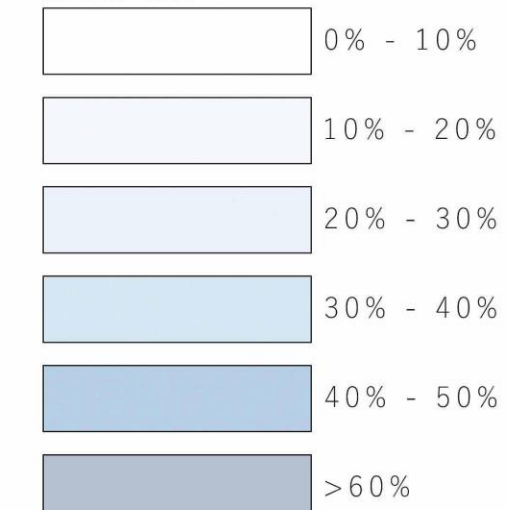
GÓRA KALWARIA

LEGENDA

- granicze administracyjne gminy
- granicze administracyjne miasta
- tereny zurbanizowane
- ośrodki kultury
- fundacje i stowarzyszenia

Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 roku

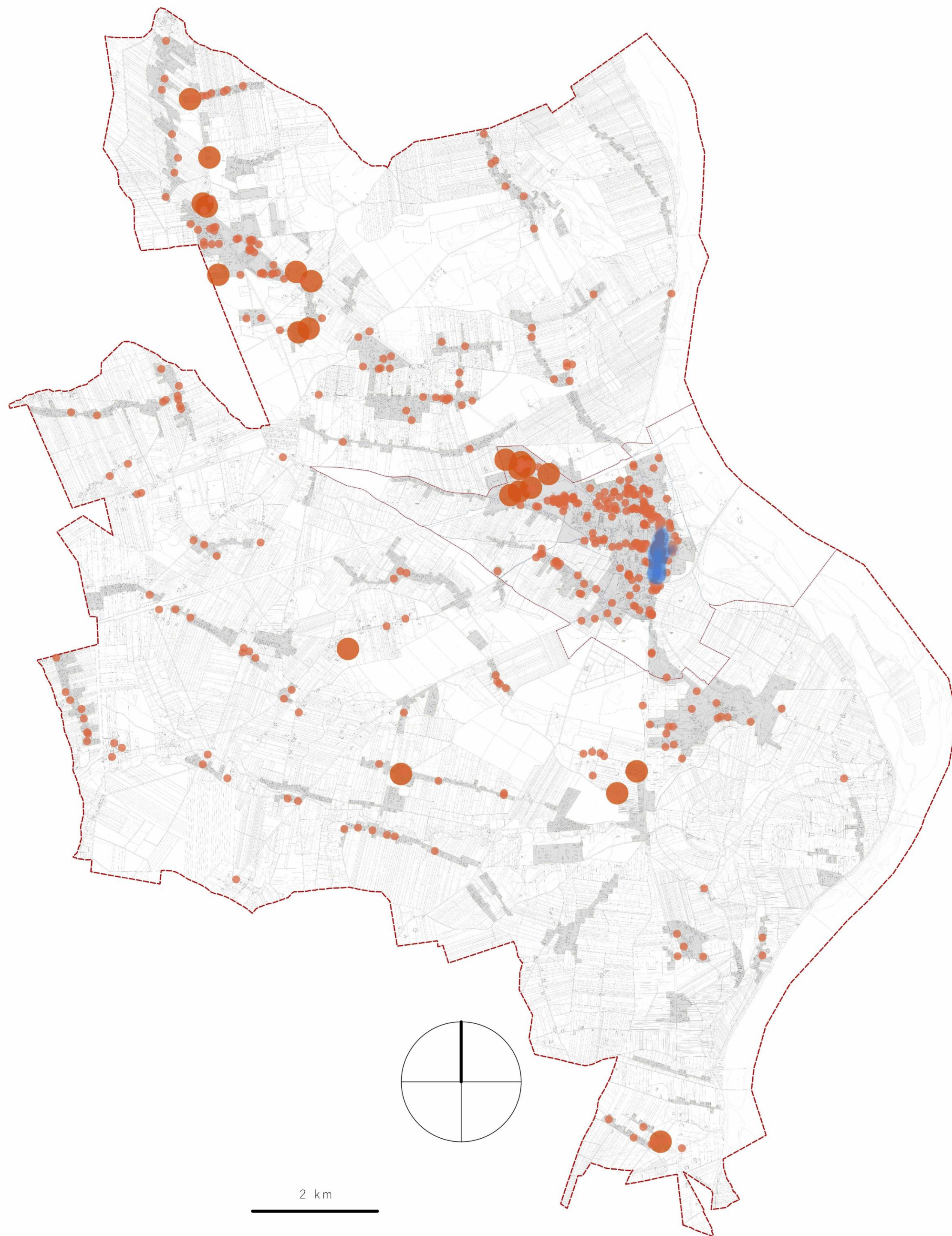
Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 roku

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI GOSPODARKA

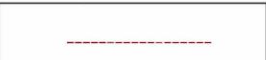
LEGENDA

- granice administracyjne gminy
- granice administracyjne miasta
- tereny zurbanizowane
- największe zakłady
- zarejestrowani przedsiębiorcy
- usługi charakterystyczne dla obszarów zdegradowanych, na ulicy Pijarskiej i Dominikańskiej

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI STAN ŚRODOWISKA

LEGENDA

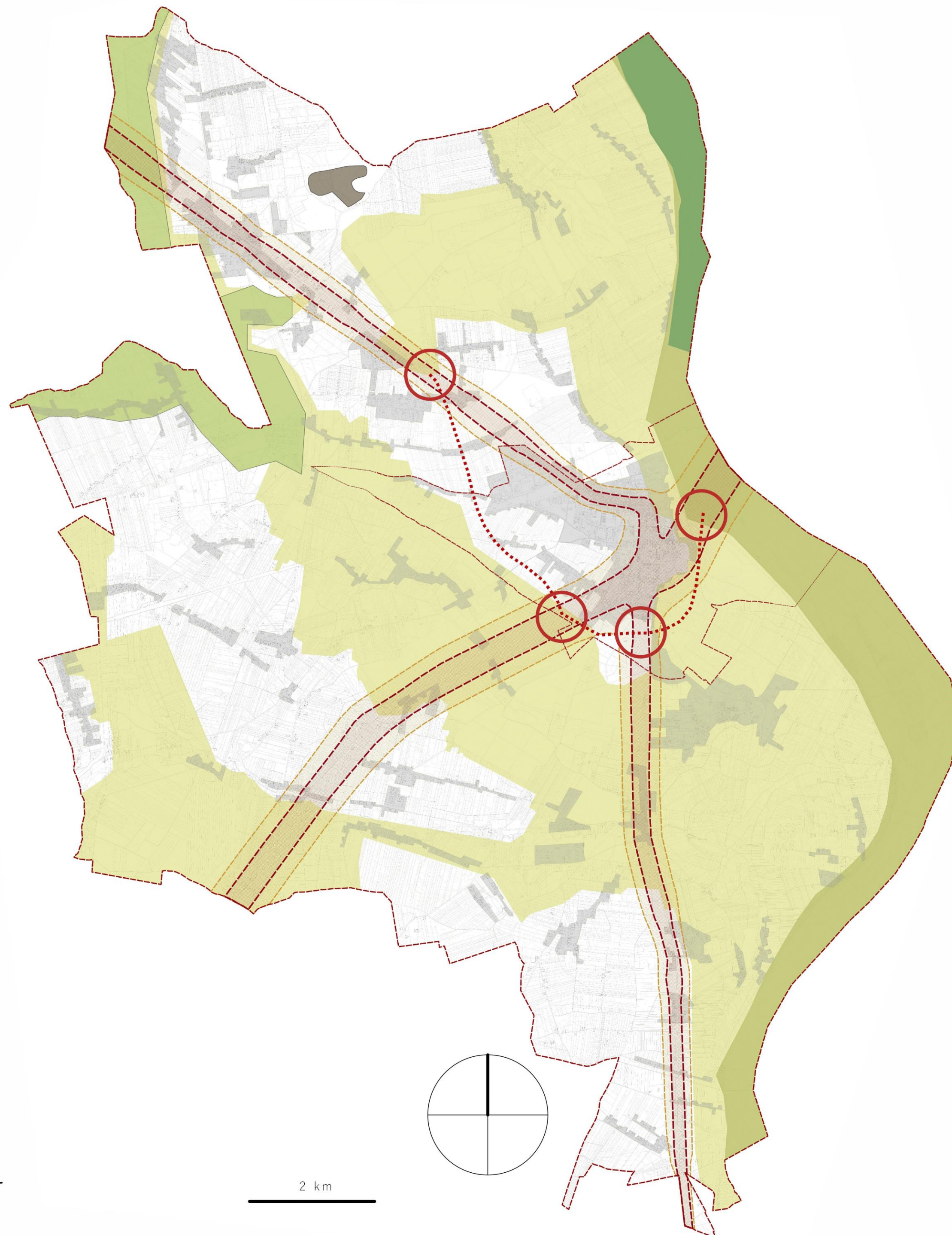
- granice administracyjne gminy
- granice administracyjne miasta
- tereny zurbanizowane
- nieczynne w wysypisko śmieci w Łubnej
- projekt obwodnicy Góry Kalwarii w ciągu drogi krajowej nr 79
- węzeł drogowy projektowanej obwodnicy Góry Kalwarii

Formy ochrony przyrody

- Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły
- Rezerwat Łachy Brzeskie
- Chojnowski Park Krajobrazowy
- Warszawki Obszar Chronionego Krajobrazu

Długookresowy średni poziom dźwięku

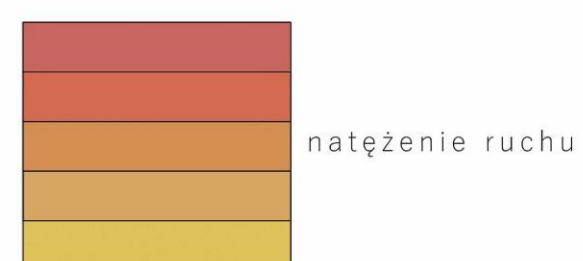
- 55 dB
- 60 dB

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI KOMUNIKACJA

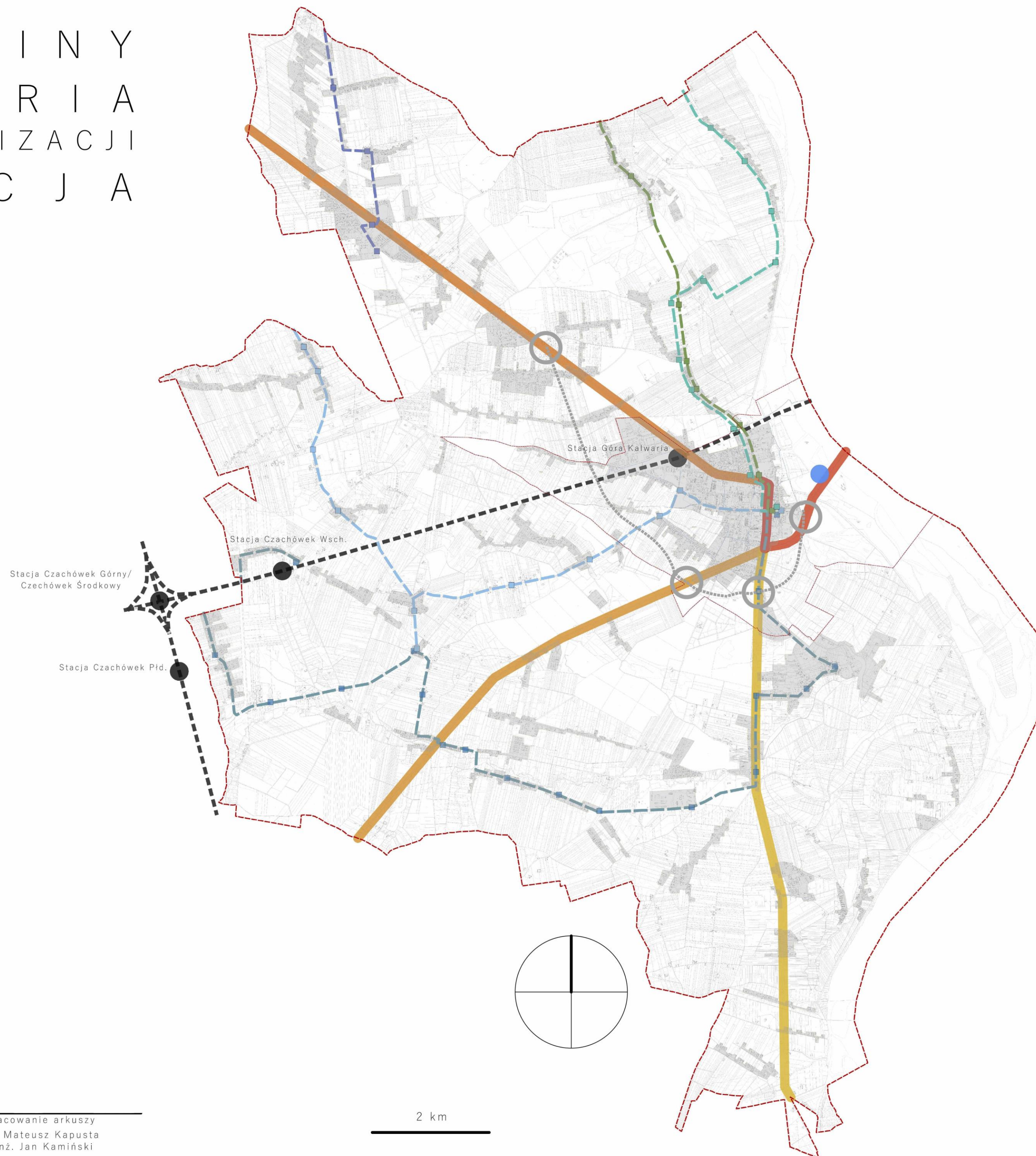
LEGENDA

- granice administracyjne gminy
- granice administracyjne miasta
- tereny zurbanizowane
- linia kolejowa nr 12
- stacje kolejowe
- nieczynny port rzeczny

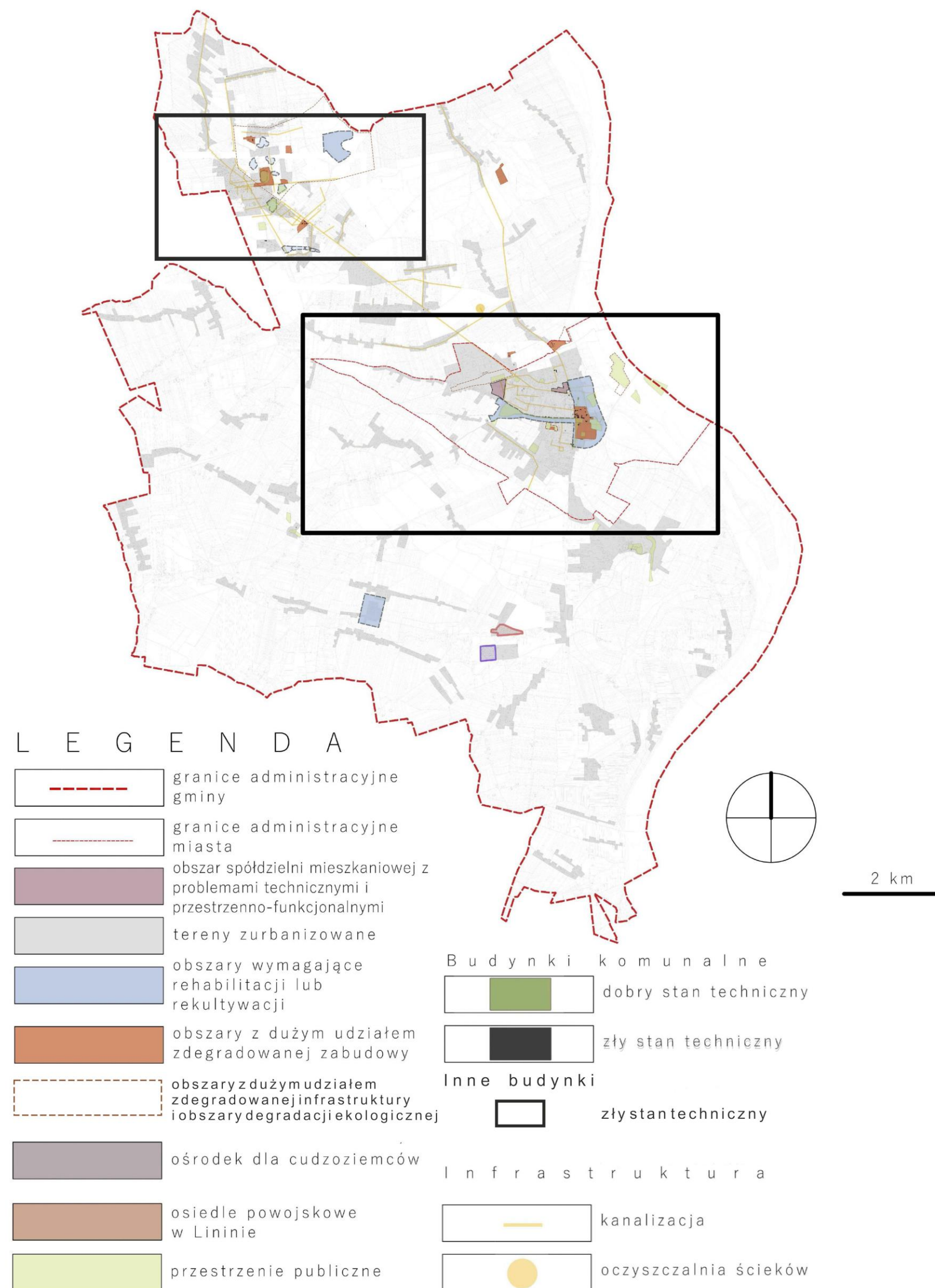
komunikacja publiczna

- L-21 przystanki
- L-21 trasa
- L-25 przystanki
- L-25 trasa
- L-28 przystanki
- L-28 trasa
- L-30 przystanki
- L-30 trasa
- 742 przystanki
- 742 trasa

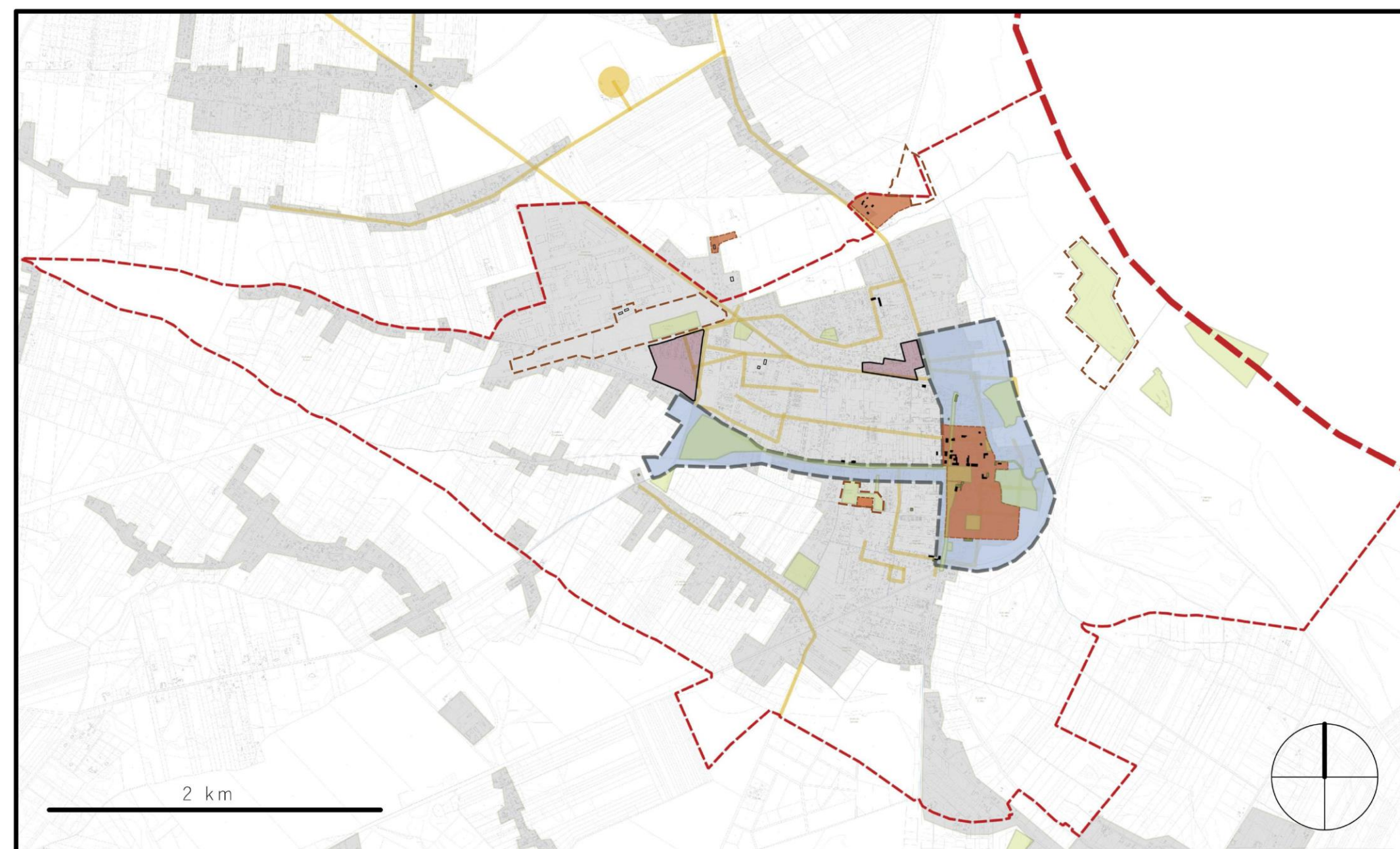

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW I OBSZARÓW

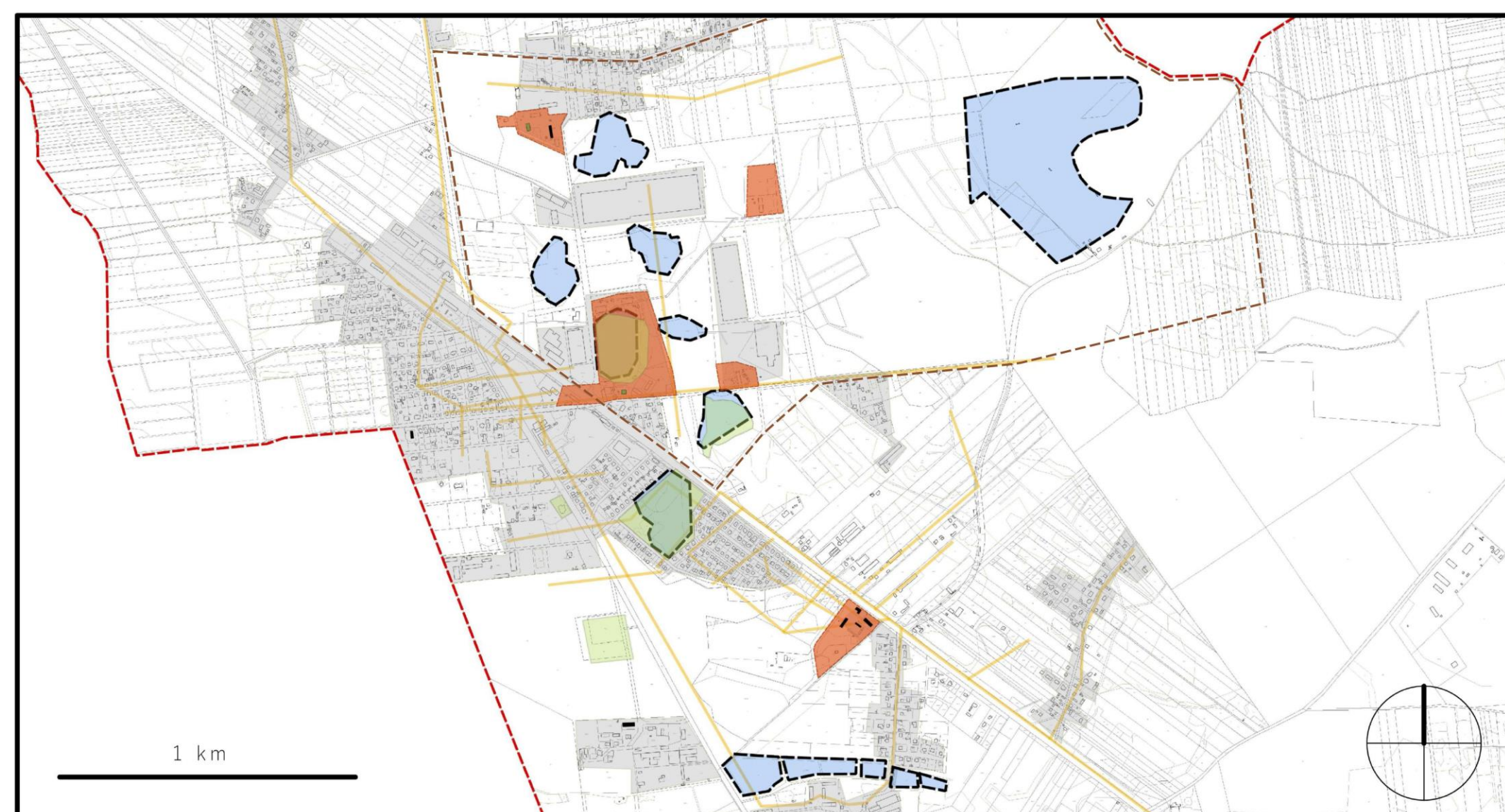
GMINA GÓRA KALWARIA

GÓRA KALWARIA

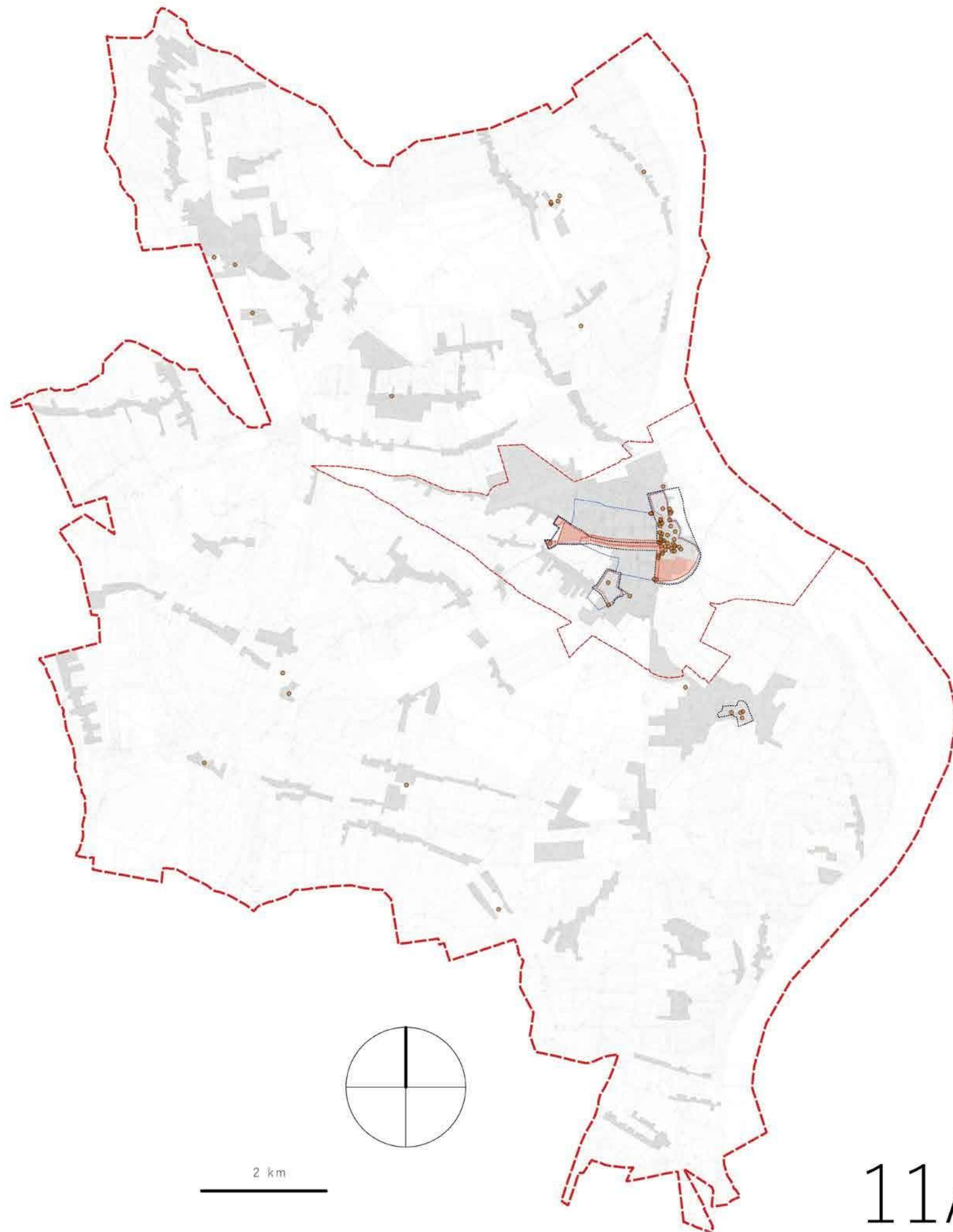
LUBNA I BANIOCHA

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI DZIEDZICTWO

LEGENDA

- granice administracyjne gminy
- granice administracyjne miasta
- tereny zurbanizowane
- obiekty wpisane do rejestru zabytków
- decyzja nr 1444-A o wpisie zespołu urbanistyczno-budowlanego miasta Góra Kalwaria z dnia 10.08.90
- instrukcja do decyzji nr 1444-A o wpisie do rejestru zabytków zespołu urbanistyczno-budowlanego miasta Góra Kalwaria z dnia 22.03.91
- zawiadomienie do instrukcji do decyzji nr 1444-A o wpisie do rejestru zabytków zespołu urbanistyczno-budowlanego miasta Góra Kalwaria
- zatarty fragment układu urbanistycznego

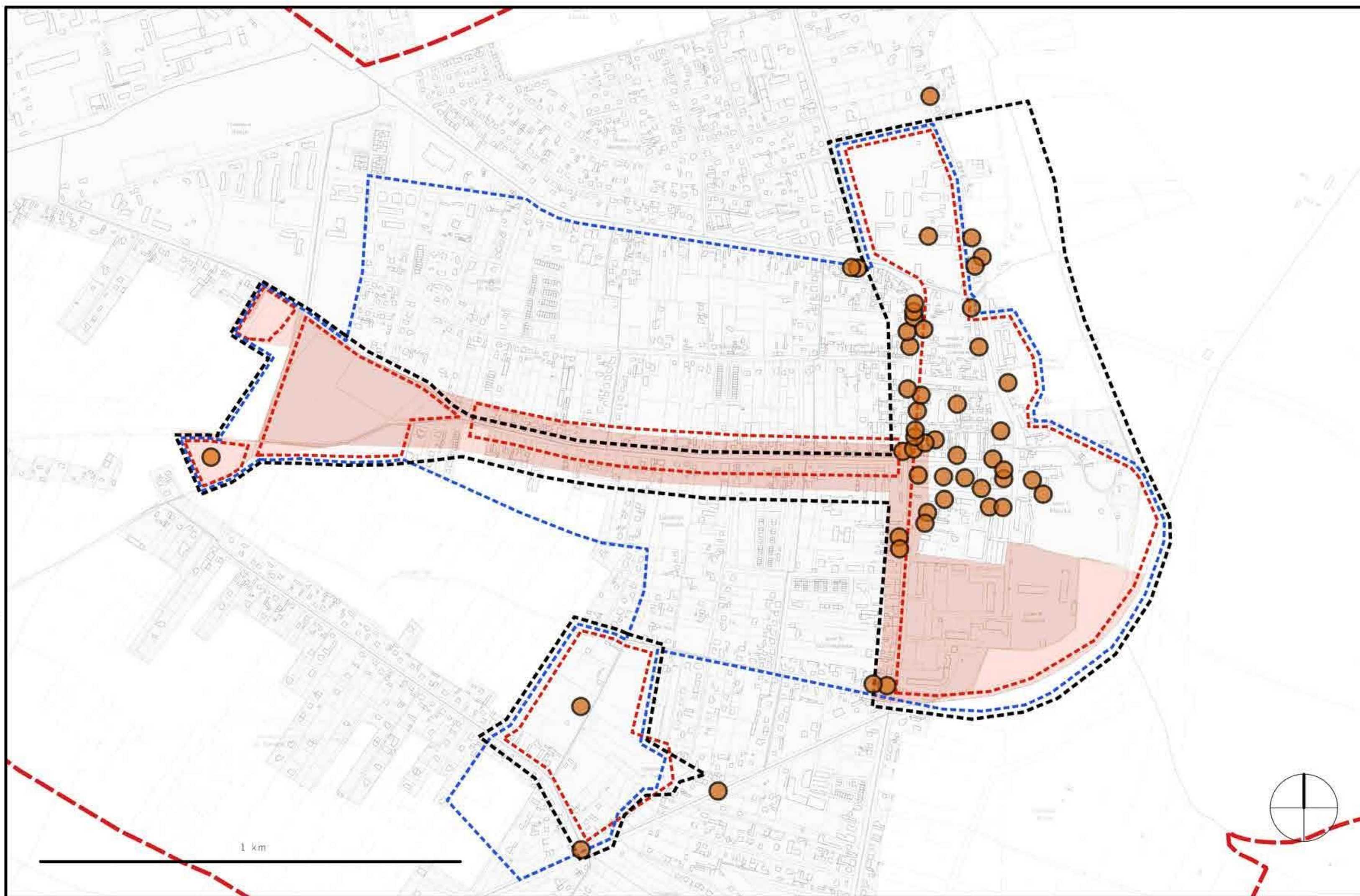
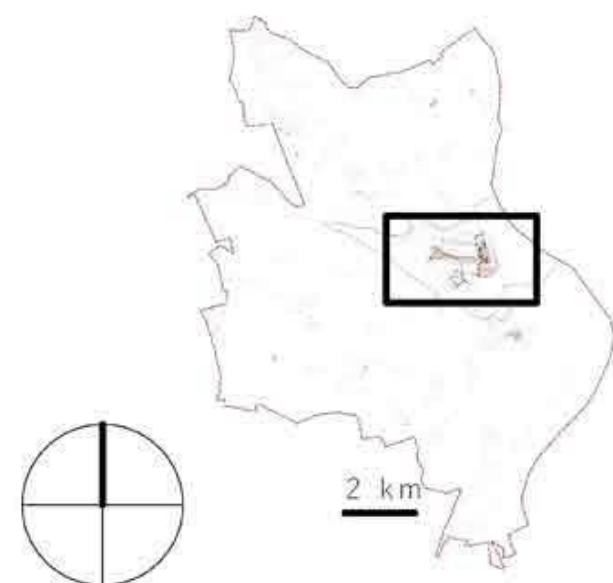

11A

DIAGNOZA GMINY GÓRA KALWARIA DLA POTRZEB REWITALIZACJI - DZIEDZICTWO

GMINA GÓRA KALWARIA

GÓRA KALWARIA

LEGENDA

- granice administracyjne gminy
- granice administracyjne miasta
- tereny zurbanizowane
- obiekty wpisane do rejestru zabytków
- decyzja nr 1444-A o wpisie zespołu urbanistyczno-budowlanego miasta Góra Kalwaria z dnia 10.08.90
- instrukcja do decyzji nr 1444-A o wpisie do rejestru zabytków zespołu urbanistyczno-budowlanego miasta Góra Kalwaria z dnia 22.03.91
- zawiadomienie do instrukcji do decyzji nr 1444-A o wpisie do rejestru zabytków zespołu urbanistyczno-budowlanego miasta Góra Kalwaria
- zatarty fragment układu urbanistycznego